

Kiirem kasv eeldab selgemat pilti tulevikust

**RAHANDUSMINISTEERIUMI
SUVINE MAJANDUSPROGNOOS**

2025

EELARVEPOLIITILINE EESSÕNA

Eesti valitsussektori võla suhe sisemajanduse kogutoodangusse on pandeemiakriisi eelse ajaga võrreldes kahekordistunud ning võlg jätkab kasvamist ka käesoleva prognoosi põhjal. Võla kasvu taga on nii struktuursed kui ka tsüklilised põhjused. Kaitsekulude suurendamiseks on objektiivne vajadus, elanikkonna vananemine ja tööealiste arvu vähenemine suurendab survet sotsiaalkuludele, halvendades samal ajal majanduse ja maksutulude väljavaadet. Samuti vähenevad ettevaates ja jõukuse kasvades Euroopa Liidu toetused Eestile ning kasvava võla teenindamiseks suurenevad intressimaksud. Makromajanduslikud trendid meie piirkonnas ja peamiste kaubanduspartnerite juures ei ole kiiret kasvu soodustavad, mistõttu kuigi ühelt poolt on Eestil olnud ajalooliselt madala võla tõttu võimalusi jõulisemalt tabanud kriisidele reageerida, on võlast välja kasvamine varasemast vaevalisem. Lisaks on juba tehtud sammudel eelarvepositsiooni parandamiseks kulude vähendamise ja tulude suurendamise näol küll pikaajaliselt positiivne mõju riigirahanduse kestlikkusele, lühiajalist majanduskasvu sellised sammud aga pärsivad.

Eelarvepoliitika on muutumas. Eelarvepoliitika asetub konteksti, kus Euroopa Liidu eelarvereeglite reform 2024. aasta kevadel muutis eelarvestamise aluseid enim justnimelt väiksema võlaga riikide jaoks. Kui varem tulenes ELi kesketest reeglitest otseselt see, millist struktuurset eelarvepositsiooni eesmärki riik peaks täitma ja millise tempoga selle sihtmärgi suunas liikuma, siis uus lahendus keskendub tagamisele, et suure võlaga riikide võlad ikkagi ka tegelikult väheneksid. Teiselt poolt on väiksema võlaga riikidel rohkem vabadust vaadata, kuidas ELi asutamislepingus sätestatud 3% SKPst defitsiidi- ja 60% SKPst võlapiirangut täita. Sanktsioonid vastavate piiride rikkumisel on siiski varasemast automaatsemad. Eelarvereeglitest tuntuim ehk 3% SKPst valitsussektori defitsiiti ei ole asutamislepingus kokku lepitud eesmärgina, see on piir, mille ületamine viitab olulisele eelarvestamise eksimusele, käivitades ülemäärasest puudujäägist väljumise menetluse. Näeme pärast madalate intresside kümnendit, et riigi eelarveline distsipliin on taas ka reitinguagentuuride ning turgude fookuses ja riigirahanduse väljavaadetest lähtuvalt kujuneb laenamise hind. Näeme selgelt, et võlakoormuse kasvades langeb riigireiting ning kasvab võla hind.

Suurema vabadusega eelarvestamisel kaasneb ka kasvanud vastutus tulemuste eest. Riigirahanduse planeerimisel tuleks Eestil rohkem arvestada majanduse potentsiaaliga kasvada ja täiendava võla võtmise puhul võimega kohustusi pikemas vaates teenindada. Kuna majanduse kasvutempo on aeglustunud ja kasvupotentsiaal on vähenenud, peab selleks, et võlatase ei kasvaks, eelarvepositsioon olema Eesti puhul tasakaalule võrdlemisi lähedal, alla 1% puudujääki. Kui siia juurde võtta rahvusvaheline kogemus fiskaalriskide realiseerumise tõenäosusest ja nende fiskaalkulust, hoiab pikaajalist võlataset vaid tasakaal või napp ülejääk.

Ajutisi reegleid ei tohiks üle tähtsustada. Euroopa taasrelvastumise kavas, mis tänavu kevadel EL liikmesriikide poolt heaks kiideti, nähti ette võimalus kaitsekulude suurendamiseks, ehk riikidel ajutiselt kasvatada eelarvepuudujääki. Eesti esitas koos 15 teise EL riigiga taotluse riigipõhiseks vabastusklausliks ning vastava otsuse alusel on võimalik kaitsekulude suurendamise jagu eelarvepiire ületada kuni 2028.

aasta lõpuni. Vabastusklausli neli aastat (alates aastast 2025) on üleminekuage lahenduseni, milles püsivalt kõrgemale tõstetud kaitsekulud peavad saama eelarvest rahastatud kas siis muude kulude või suuremate maksude arvel. Oleks viga näha ajutises leevenduses pikaajalist lahendust, sest püsiva rahastuse tekitamiseni tuleb püsikulu katta täiendava defitsiidi ning võlaga.

Käesolev prognoos räägib Eesti eelarvepoliitika ees seisvatest suurtest väljakutsetest. Defitsiit on lähiaastatel ajaloolises võrdluses väga sügav ning ei jõua ka prognoosiperioodi lõpuks lähedale tasemele, kus võlatase igal aastal ei kasvaks. Seda vaatamata juba tehtud märkimisväärsetele makse suurendavatele ja kulusid kärpivatele meetmetele. Eelarvepositsiooni parandamisega tuleb aga jätkata, kaitsekulude ajutise vabastusklausli lõppemise kontekstis tuleb leida lahendus suuremate kulude püsivaks rahastuseks juba sel sügisel heaks kiidetava riigi eelarvestrateegia planeerimisel. Võla kasvu pidurdamine vajab eelarves suuremaid struktuurseid ümberkorraldusi. Võlataseme hoidmine tänase taseme lähedal peaks olema eesmärgiks mitmel põhjusel. Suurem võlg on kulukam teenindada, tekitades uusi fiskaalriske. Samuti vähendab suur võlg eelarveruumi ja paindlikkust järgmistele ootamatustele reageerimiseks, tekitades vajaduse järgmises kriisis kohe täiendavate maksutõusude või kulukärbetega reageerida, mis võib niigi kehvade majanduslikku seisut võimendada. Suur võlakoormus kipub ka olema märk praeguse põlvkonna võimetusest pingutada ja probleeme lahendada, jättes kulu kanda järgnevatele. See toob omakorda kaasa probleeme.

Riigirahanduse korrastamine on pikemaajaline protsess, mistõttu vastutus ja probleemi akuutsus kipuvad hajuma. Soome, kes kuluka heaoluriigi ja kasvavate sotsiaal- ja kaitsekulude tõttu võla, mille tase on küll oluliselt kõrgem kui Eestis, pidevat kasvu üritab pidurdada, on jaganud eelarve parandusvajaduse otsustamise vähemalt järgmise paari valimistsükli peale. Tulemuse saavutamine võtabki aega, vaja on kahtlemata ühiskondlikku debatti ja kokkuleppeid riigi rolli üle laiemalt ning otsustusjulgust. Lõppude lõpuks annab ikkagi vaid vastutustundlik majandamine ja samal ajal tulevikku investeerimine võimaluse stabiilseks arenguks ka tulevikus.

Fiskaalpoliitika osakond

Kaanefoto:

<https://unsplash.com/photos/a-foggy-forest-filled-with-lots-of-trees-upR8raSXvwg>

SISUKORD

EELARVEPOLIITILINE EESSÕNA	2
SISUKORD	4
JOONISED	6
TABELID	8
KOKKUVÕTE	10
1 MAKROMAJANDUSPROGNOOS	13
1.1 MAJANDUSAKTIIVSUS JA PAKKUMINE	13
Lisandväärtus hakkab majanduses tasapisi kasvama laiapõhjaliselt erinevatel tegevusaladel.	13
1.2 SISENÕUDLUS	14
Tarbijate kindlustunne on olnud madal ja langustrend pole veel pöördunud. Elanike ostujõu kasv lubab tarbimist kasvatada alates 2026. aastast. Majanduskasvu väljavaadete paranemine suurendab ka erasektori investeerimisjulgust.	14
1.3 EKSPORT	16
Paranev välisnõudlus, sihtturgude mitmekesistamine ja madal võrdlusbaas võimaldavad ekspordi turuosa välisturgudel tänavu suurendada. USA tollitariifide rakendumise eelne varumine elavdab ajutiselt maailmakaubandust ja seeläbi toetab välisnõudlust.	16
1.4 TÖÖTURG JA PALGAD	18
Tööpuudus püsib tänavu veel kõrgel, hõive hakkab kasvama järgmise aasta esimeses pooles. Palgakasv aeglustub, kuid reaalpalga ostujõud taastub majanduslanguse eelsele tasemele 2026. aastal.	18
1.5 TARBIJAHINNAD	19
Erinevate teenuste, välisturgudel toimunud toidutoorme kallinemise ja lisandunud maksumeetmete tulemusena kiireneb inflatsioon 2025. aastal. Inflatsiooni pidurdumist võib oodata järgmisest aastast.	19
1.6 MAJANDUSE KASVUPOTENTSIAAL JA MAJANDUSTSÜKKEL	20
2 RAHANDUSPROGNOOS	23
2.1 VALITSUSSEKTORI EELARVEPOSITSIOON	23
Möödunud aastal oodatust väiksem eelarvepuudujääk väheneb sel aastal maksutulude kiirema kasvu toel veelgi. Järgmise aasta puudujääk aga suureneb 4%ni SKPst riigikaitsekulude kasvu, tulumaksumuudatuste ning investeringute kõrgtaseme tõttu. Võlakoormuse kasv kiireneb ning intressikulud prognoosiperioodil suurenevad eelmise prognoosiga võrreldes.	23

2.2	VALITSUSSEKTORI TULUDE PROGNOOS	26
	Riigi tulud kasvavad iga-aastaselt. Suhtena majandusse on tulude tase keskmiselt kahe protsendi võrra kõrgem kui eelmisel kümnendil.	26
2.2.1	RIIGIEELARVE MAKSULISTE TULUDE PROGNOOS	26
	Püsiv tulumaksu ja käibemaksu määra tõus ajutise julgeolekumaksu asemel tagab ühtlasema tulude laekumise kogu prognoosiperioodil.	26
2.2.2	MAKSUKOORMUS JA EFEKTIIVNE MAKSUMÄÄR	31
	Maksukoormus kasvab, sest riigikaitse vajab püsivat rahastust.	31
2.2.3	RIIGIEELARVE MITTEMAKSULISTE TULUDE PROGNOOS	32
	Võrreldes riigieelarvega suurendavad selle aasta tulude mahtu CO ₂ tulud ja taastuenergiatasu ning vähendavad finantstulud ja välistoetuste edasinihkuminE.	32
2.3	VALITSUSSEKTORI KULUDE PROGNOOS	34
	Valitsussektori kulud kasvavad kiiremini riigikaitse, hariduse, tervishoiu ja sotsiaalkaitse valdkondades.	34
2.4	MAKSUPOLIITIKA MÕJU	38
2.4.1	MAKSUPOLIITILISED MUUDATUSED	38
	Maksumuudatustel on oluline mõju maksutuludele, mis ulatub prognoosiperioodil kuni 2,0%ni SKPst, võrreldes kehtinud määradega 2024. aasta lõpus.	38
2.4.2	MAKSUKULU	39
	Maksukulu on vähenemas ja stabiliseerub alates 2026. aastast varasemal tasemel 0,9% SKPst.	39
2.5	VALITSUSSEKTORI FINANTSEERIMINE	40
	Võlakoormus püsib 2025. aastal väiksema defitsiidi ja varasemate laenude arvelt stabiilsena, kuid järgnevatel aastatel kasvatab negatiivne rahavoog, sh suuremad kaitsekulutused, võlakoormust kiiremini kui kevadprognoosis, ulatudes 2029. aastaks üle 31% SKP-st	40
3	NEGATIIVNE RISKISTSENAARIUM	43
	LISA 1. PROGNOOSI KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED JA EELDUSED	45
	LISA 2. MOOTORSÕIDUKIMAKS JA SELLE ESIALGNE MÕJU	49
	LISA 3. TÄIENDAVAD TABELID JA JOONISED	54
	MÄRKUSED	68

JOONISED

Joonis 1. Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon, % SKPst.....	11
Joonis 2. Valitsussektori võlakoormus, % SKPst.....	12
Joonis 3. Eratarbimise nominaal- ja reaalkasv (% v.e.a.)	14
Joonis 4. Ekspordi areng (%).....	17
Joonis 5. Jooksevkonto struktuur (% SKPst)	17
Joonis 6. Tööturu areng, (%).....	18
Joonis 7. Palga areng (%).....	19
Joonis 8. Netopalga ostujõu areng (2021=100)	19
Joonis 9. Hindade dünaamika (%)	20
Joonis 10. Kasvupotentsiaal (%) ja majandustsükkel (% potentsiaalsest SKPst	21
Joonis 11. Panused majanduse kasvupotentsiaali, %	21
Joonis 12. Eesti majanduse ilmakaart	22
Joonis 13. Nominaalne eelarvepositsioon (%SKP)	23
Joonis 14. Struktuurne eelarvepositsioon ja SKP lõhe (% SKPst)	25
Joonis 15. Vanaduspensionideks sotsiaalmaksust puudujääv osa 2002-2029 (mln eurot) ja osakaal SKPst (%)	27
Joonis 16. Käibemaksutulu osakaal SKPst (%) Eestis ja EL-is	28
Joonis 17. Maksukoormus Euroopa Liidus ja Baltimaades (% SKPst)	31
Joonis 18. Maksumuudatuste mõju tööealiste inimeste tuludele detiililti 2026. aastal (tulu muutus %).....	31
Joonis 19. Valitsussektori kogukulud (% SKPst) ja kulude aastane muutus	34
Joonis 20. Valitsussektori põhivarainvesteeringud 2012-2029 Eestis ja ELis (%SKPst)	35
Joonis 21 Sotsiaalse kaitse kulud aastatel 2019-2029, mln EUR ja osakaal SKPs.....	36
Joonis 22. Riigikaitse kulud 2019-2029, mln EUR ja osakaal SKPs	37
Joonis 23. Maksukulu (mln eurot ja % SKPst)	39

Joonis 24. Valitsussektori likviidsed varad, võlakoormus ja netopositsioon (% SKPst).....	40
Joonis 25. Majanduse reaalkasv, riskistsenaarium (%).....	43
Joonis 26. Arvele võetud sõidukid.....	51
Joonis 27. Arvele võetud sõidukid, 12 kuu keskmine.....	51
Joonis 28. Arvele võetud sõidukid omaniku tüübi järgi.....	52
Joonis 29. Arvele võetud sõidukite keskmine CO ₂ emissioon.....	53
Joonis 30. Valitsussektori kulutused Euroopa Liidu riikides 2024. aastal (% SKPst).....	66
Joonis 31. Valitsussektori kulud valitsemisfunktsiooni järgi Eestis 2012-2029 (% SKPst).....	66
Joonis 32. Stabiliseerimis- ja likviidsusreservi maht ning tulusus.....	67

TABELID

Tabel 1. Prognoosi põhinäitajad.....	10
Tabel 2. 2023.-2029. aasta riigieelarve tulude areng (mln eurot)	26
Tabel 3. Mittemaksuliste tulude 2025. aasta suvise prognoosi muutus võrreldes 2025. aasta riigieelarvega (mln eurot).....	32
Tabel 4. Maksumuudatuste mõju maksukoormusele vastavalt maksu majanduslikule funktsioonile 2025–2029 (% SKPst)	38
Tabel 5. Valitsussektori eelarvepositsioon riskistsenaariumi kohaselt 2025-2027	44
Tabel 6. Maksusumma, sõidukite arv ja keskmine aastamaks sõiduki kategooriate kaupa	50
Tabel 7. Keskmine maksukohustus ja sõidukite arv isikute liikide kaupa.....	50
Tabel 8. Sisemajanduse koguprodukti prognoos 2025-2029.....	54
Tabel 9. Hindade prognoos 2025-2029	54
Tabel 10. Tööturu prognoos 2025-2029 (15–74-aastased)	55
Tabel 11. Maksebilansi prognoos 2025-2029.....	55
Tabel 12. Negatiivne riskistsenaarium	55
Tabel 13. Majandusprognooside võrdlus (%).....	56
Tabel 14. Prognoosi olulisemad väliseeldused (%).....	57
Tabel 15. Valitsussektori eelarve tulud ja kulud ning prognoos aastatel 2025–2029.....	58
Tabel 16. Valitsussektori kulud valitsemisfunktsioonide (COFOG) lõikes (% SKPst)	59
Tabel 17. Tsükliliselt tasandatud eelarvepositsioon aastatel 2023–2029 (% SKPst).....	59
Tabel 18. 2023. ja 2024. aasta tegelik riigieelarve täitmine ja 2025.-2029. aasta riigieelarve tulude prognoos.....	60
Tabel 19. Peamised maksumuudatused 2025. ja 2026. aastal	61
Tabel 20. Maksukulud riigieelarves aastatel 2024-2026 (mln eurot)	62
Tabel 21. Valitsussektori võlakoormuse muutus 2024. aastal	64
Tabel 22. Valitsussektori võlakoormus 2023–2029 (mln eurot, % SKPst)	64

Tabel 23. Valitsussektori likviidsed finantsvarad 2023-2029 (mln eurot, % SKPst)	65
Tabel 24. Ühekordsed meetmed ja nende mõju 2023–2029 (mln eurot)	65

KOKKUVÕTE

Tabel 1. Prognoosi põhinäitajad

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	tegelik	prognoos	prognoos	prognoos	prognoos	prognoos
Reaalse SKP aastakasv %	-0,1	0,8	2,5	2,3	2,2	2,2
Tööpuudus %	7,6	7,6	7,0	6,7	6,7	6,6
Inflatsioon %	3,5	5,4	3,5	2,4	2,3	2,0
Palgakasv %	8,1	5,7	5,2	4,7	4,5	4,4
Valitsussektori:						
tulud kokku (mln eurot)	16 779	18 005	18 558	19 062	20 135	20 717
kulud kokku (mln eurot)	17 380	18 442	20 337	20 838	21 552	22 118
ülejääk/puudujääk (mln eurot)	-601	-436	-1 779	-1 777	-1 417	-1 401
nominaalne eelarvepositsioon (% SKP)	-1,5	-1,0	-4,0	-3,8	-2,9	-2,8
struktuurne eelarvepositsioon (% SKP)	0,5	0,9	-2,8	-3,1	-2,6	-2,8
võlakoormus (% SKP)	23,4	23,3	25,1	27,6	29,7	31,4
reserv kokku (% SKP)	12	9,8	8,6	8,1	8,0	7,5

Allikas: Rahandusministeeriumi suveprognoos

Majanduse aeglane taastumine jätkub. 2025. aastaks ootame 0,8protsendilist SKP kasvu, mis 2026. aastal kiireneb 2,5 protsendini. Ebakindlus majanduses on jätkuvalt suur, kuid ettevõtted ja majapidamised on siiski teatud määral valmis oma investeerimis- ja tarbimisplaane ellu viima. Välisnõudlus kosub aegamisi ja ettevõtete ekspordivõimalused paranevad. **Lisandväärtus hakkab majanduses tasapisi kasvama laiapõhjaliselt erinevatel tegevusaladel.**

Kaupade ja teenuste eksport hakkas taastuma möödunud aasta teisel poolel. Eesti ekspordi turuosa suureneb tänavu tugevneva kaupade ekspordi toel. USA tollitariifide eelne varumine elavdab ajutiselt maailmakaubandust ja seeläbi turgutab välisnõudlust. **Eesti eksporditurud on muutunud mitmekesisemaks ning tõenäoliselt jätkub sihtturgude mitmekesisustumine.**

Eratarbimine 2025. aastal väheneb, kuid pöördub selgele kasvule taas 2026. aastal. Tarbimise languse põhjuseks 2025. aastal on sissetulekute ostujõu vähenemine ning väga madal tarbijate

kindlustunne, mis ei näita paranemise märke. Netosissetulekute kasv kiireneb aga 2026. aastal oluliselt nii tulumaksukoormuse languse kui ka tööturu olukorra paranemise tõttu.

Tööpuudus püsib sel aastal tavapärasest kõrgemal tasemel, kuid hakkab alates 2026. aastast tasapisi alanema. Keskmise palga kasvutempo aeglustub, jõudes prognoosiperioodi lõpuks 4,4% juurde. Keskmise netopalga ostujõud taastub 2021. aasta tasemele 2026. aastal.

Erinevate teenuste hinnatõusu, välisturgudel toimunud toidutoorme kallinemise ja lisandunud maksumeetmete tulemusena kiireneb inflatsioon 2025. aastal 5,4%ni. **2026. aastal toidu ja teenuste hinnatõus pidurdub ning maksumeetmete mõju väheneb, tuues kaasa inflatsiooni aeglustumise 3,5%ni.**

Investeerimisaktiivsust on viimasel ajal pärssinud väliskeskkonna nõrkus, geopoliitilised pinged ja kõrged laenuintressimäärad. **Majanduskasvu taastumine ja viimaste aastatega võrreldes mõnevõrra madalamad**

intressimäärad peaksid edaspidi siiski investeerimishuvi kasvatama. Samuti on Eesti ekspordipartnerite majandused viimase paari aasta raskustest kosumas ja nõudlus Eesti kaupade järele on suurenemas. Nii ettevõtete kui ka majapidamiste investeeringud peaksid pöörduma 2025. aastal taas kasvule. Investeeringute kogumahtu kergitab eriti aastatel 2025–2026 valitsussektor, kelle investeeringute osakaal majanduses tõuseb Rail Baltica ja kaitseinvesteeringute kiire kasvu tõttu ajalooliselt kõrgeimale tasemele.

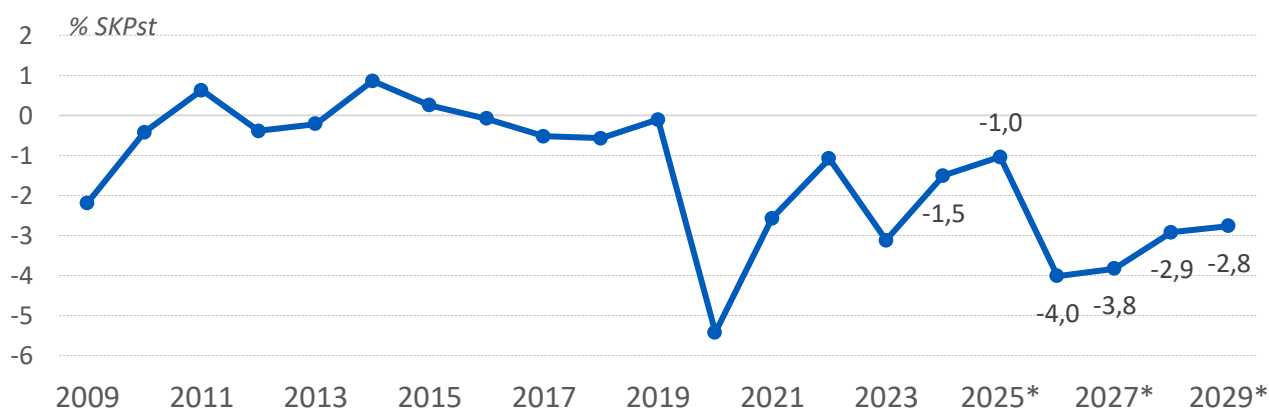
Jooksevkonto puudujääk oli mullu viimaste aastate väiksem. Eesti ettevõtete välisriikidest teenitud tulude kasv ja sisseostetavate teenuste vähenemine toetasid välistasakaalu paranemist. **Mahukad kaitseinvesteeringud põhjustavad jooksevkonto puudujäägi ajutise suurenemise, kuid ekspordil tuginev majanduskasv võimaldab prognoosiperioodi lõpuks puudujäägi vähenemist 1% juurde SKPst.**

Käesoleval aastal väheneb eelarvepuudujääk maksutõusude toel 1,0%ni SKPst, kuid kasvab järgmisel aastal kaitsekulude kiire kasvu ning tulumaksumuudatuste tõttu 4,0%ni SKPst. Järgnevatel aastatel puudujääk sammhaaval

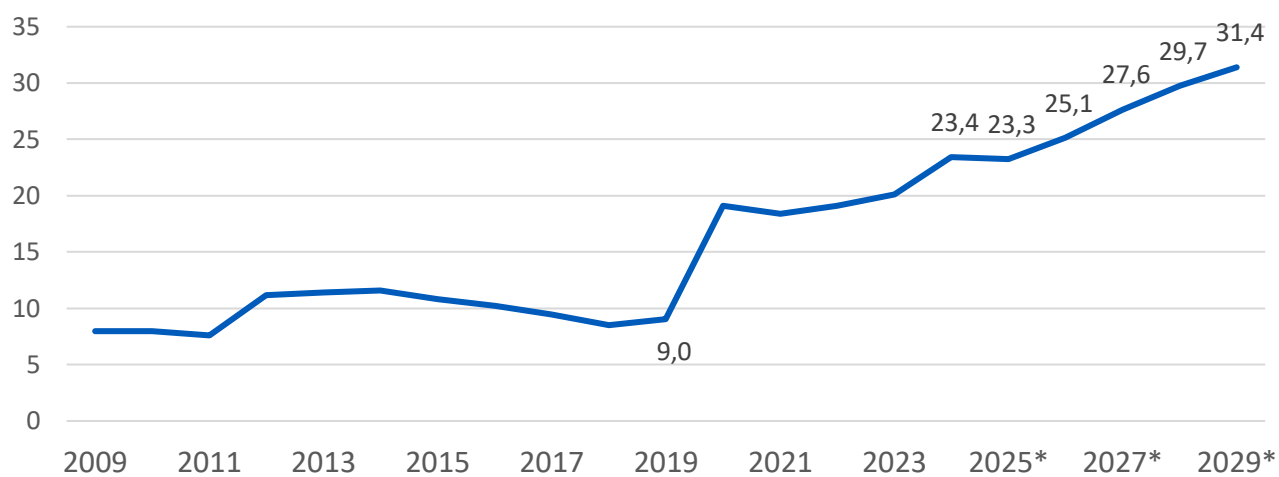
väheneb, jõudes 2,8%ni SKPst 2029. aastaks. Möödunud aastal oodatust väiksemaks kujunenud defitsiit väheneb sel aastal tänu maksutulude kiirele kasvule veelgi. 2026. aastal kasvab puudujääk peamiselt tulumaksumuudatuste ja riigikaitsekulude kasvu tõttu. Järgmisel aastal tipneb ka valitsussektori investeeringute maht, sest jõuab kätte välisvahendite kasutamise kõrghetk ning Rail Balticu ehitus on täiel määral käimas. Järgnevatel aastatel maksutulude kasvu ning investeeringute taseme mõningase languse toel defitsiit järjest väheneb, jõudes 2028. ja 2029. aastal alla kolme protsendi SKPst.

Valitsussektori võlakoormus püsib 2025. aastal stabiilsena, ulatudes väiksema eelarvepuudujäägi ja soodsama intressikeskkonna mõjul 23,3% SKP-st, mis on 0,1 protsendipunkti madalam kui aasta varem. Riigikassa intressikulu on 184 miljonit eurot, mis on madalam kevadprognoosist 11 miljoni euro võrra tulenevalt madalamatest intressimääradest. Järgnevatel aastatel suurendab negatiivne rahavoog võlakoormust keskmiselt kahe protsendipunkti võrra aastas, mistõttu küündib see 2029. aastal 31,4 %ni SKP-st.

Joonis 1. Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon, % SKPst

Joonis 2. Valitsussektori võlakoormus, % SKPst

1 MAKROMAJANDUSPROGNOOS

1.1 Majandusaktiivsus ja pakkumine

Lisandväärtus hakkab majanduses tasapisi kasvama laiapõhjaliselt erinevatel tegevusaladel.

Majanduse aeglane taastumine jätkub. 2025. aastaks ootame 0,8protsendilist SKP kasvu, mis 2026. aastal kiireneb 2,5 protsendini. Ebakindlus majanduses on jätkuvalt suur, kuid ettevõtted ja majapidamised on siiski teatud määral valmis oma investeerimis- ja tarbimisplaane ellu viima. Välisnõudlus kosub aegamisi ja ettevõtete ekspordivõimalused paranevad. **Lisandväärtus hakkab majanduses tasapisi kasvama laiapõhjaliselt erinevatel tegevusaladel.**

Töötleva tööstuse toodangumahud jätkavad tõenäoliselt mõõdukat kasvu. Võrreldes 2019. aasta juunikuuga, olid 2025. aasta juunis toodangumahud puidutöötlemises siiski ligikaudu 20% väiksemad ning kemikaalide ja keemiatoodete tootmises 30% väiksemad. Viimastel aastatel on Eesti töötleva tööstuse tootjahinnad kasvanud rohkem, kui need on tõusnud meie mitmete peamiste kaubanduspartnerite töötlevates tööstustes, mis võib olla halvendanud Eesti töötleva tööstuse kulukonkurentsivõimet. Samas on Eesti eksporditurud muutunud mitmekesisemaks ning tõenäoliselt jätkub sihtturgude mitmekesisustumine.

Ehitussektori kindlustunne on paranemise kursil. 2025. aasta esimesel poolel alustati elu- ja mitteiluhoonete ehitust siiski väiksemal pinnal kui 2024. aasta esimesel poolaastal. Ehitussektori tegevust peaks soodustama see, et ehitushindade kasv on võrreldes hiljutise hindade väga kiire kasvu perioodiga normaliseerunud.

Maismaaveonduse sektoris tööga hõivatud isikute arv on alates 2023. aasta esimesest kvartalist olnud aastases võrdluses languses. Maismaaveonduse tegevusala ettevõtted nägid

2025. aasta kolmanda kvartali alguses äritegevust kõige enam piirava tegurina nõudluse vähesust. Samas on viimastel kvartalitel selliste ettevõtete osakaal varasemaga võrreldes pisut vähenenud ja suurenenud on nende ettevõtete osakaal, kelle jaoks peamine piirav tegur on tööjõu nappus. **Veonduse ja laonduse sektori lisandväärtuse osakaal majanduses jääb tõenäoliselt järgmistel aastatel minevikuga võrreldes suhteliselt madalale tasemele.**

Info ja side tegevusala osakaal majanduses jääb järgmistel aastatel tõenäoliselt suhteliselt kõrgele tasemele. Programmeerimise tegevusalal oli 2025. aasta esimesel poolaastal rohkem neid ettevõtteid, kelle hinnangul nende töötajate arv järgmistel kuudel kasvab, kui neid, kelle hinnangul see kahaneb.

Kaubandussektori reaalne lisandväärtus langes 2024. aastal. Jaekaubanduse¹ müügitulu oli alates 2024. aasta lõpust taas kasvanud. Hulgikaubanduse² müügitulu mahuindeks kasvas 2025. aasta esimesel poolaastal küllaltki kiiresti. Mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüügi ning remondi müügitulu oli mootorsõidukimaksu kehtestamise järel 2025. aasta esimesel viiel kuul languses, kuid kasvas juunis taas.

Kinnisvaraalse tegevuse reaalne lisandväärtus kasvas 2024. aastal. Intressimäärade mõningane langus on elavdanud kinnisvaraturgu. 2025. aasta esimesel poolaastal tehti eluasemetehinguid Maa- ja Ruumiameti andmetel ligikaudu 11% rohkem ning korteritehingute keskmine ruutmeetrihind oli teises kvartalis 4,4% suurem kui aasta tagasi samal perioodil.

1.2 Sisenõudlus

Tarbijate kindlustunne on olnud madal ja langustrend pole veel pöördunud. Elanike ostujõu kasv lubab tarbimist kasvatada alates 2026. aastast. Majanduskasvu väljavaadete paranemine suurendab ka erasektori investeerimisjulgust.

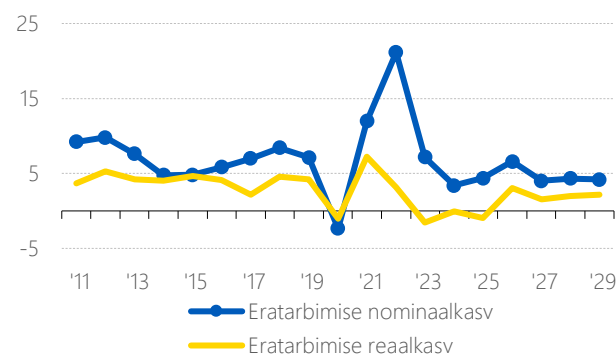
Eratarbimine on olnud viimastel aastatel väga kõikuv. Viirusekriis tõi kaasa tarbimise paratamatu languse aastal 2020. Sellele järgnes hoogne tarbimise kasv 2021–2022, mida toetasid nii viirusekriisi ajal kogunenud säästud kui ka pensioni teise samba varade vabanemine. Samas hakkas puhkenud sõda pärssima majandusarengut ning töökohtade vähenemine alates 2023. aastast süvendas ebakindlust tuleviku ees. Nii ületaski aastatel 2023–2024 sissetulekute kasv selgelt tarbimiskulutuste kasvu ja 2023. aastal oli eratarbimine languses. 2024. aastal püsis eratarbimine eelneva aasta tasemel.

Eestimaalaste kulutused välismaal kasvavad selgelt kiiremini kui kodumaal. See on selgitatav asjaoluga, et enne viirusekriisi kulutati välismaal suhteliselt rohkem raha kui praegu, nii et nüüd liigutakse vana proportsiooni taastamise suunas. Eesti suhteliselt kiire palgakasvu tõttu on meie inimeste ostujõud arenenud välisriikides selgelt paranenud, mistõttu on aktiivsem reisimine igati ratsionaalne valik. Seda saavad aga lubada endale vaid need, kellel sundkulutustest raha üle jääb. Eesti maksulaekumiste seisukohast on olulised ka välisturistide kulutused Eestis. Ka nende kasv on olnud kiire, kuid viiruse-eelne proportsioon ilmselt ei taastugi, kuna Eesti hinnatase on viimase viie aastaga ülejäänud EL riikide suhtes oluliselt kallinenud.

Eratarbimine 2025. aastal väheneb, kuid pöördub selgele kasvule taas 2026. aastal. Tarbimise languse põhjuseks 2025. aastal on sissetulekute ostujõu vähenemine ning väga madal tarbijate kindlustunne, mis ei näita paranemise märke.

Vaatamata keskmise brutopalga kasvule jääb maksudejärgse netopalga kasv hinnatõusule oluliselt alla ning säästude kasutuselevõtuks pole praegu piisavalt julgust või võimalust. Netosissetulekute kasv kiireneb aga 2026. aastal oluliselt nii tulumaksukoormuse languse kui ka tööturu olukorra paranemise tõttu. Sellega käib ilmselt kaasas ka säästmise ajutine suurenemine. Pikemas plaanis, majandusolude stabiliseerudes, peaks tarbimise kasv lähenema sissetulekute ostujõu kasvule.

Joonis 3. Eratarbimise nominaal- ja reaalkasv (% v.e.a.)

Investeeringute maht on traditsiooniliselt kõikuv ja erasektori osas väga tundlik majanduskonjunkturile. Ettevõtlussektori investeeringud on vähenenud viimased kolm aastat, kuid finantssektor on samas investeerinud aktiivselt. Viimased kaks aastat on olnud languses ka majapidamiste eluasemeinvesteeringud ja 2024. aastal ka valitsussektori omad. Investeeringusaktiivsust on viimasel ajal pärssinud väliskeskonna nõrkus, geopoliitilised pinged ja kõrged laenuintressimäärad.

Majanduskeskkond peaks edaspidi siiski investeerimishuvi kasvatama, kuna intressimäärad on praeguseks langenud tasemele, kust märkimisväärset täiendavat langust pole enam oodata. Samuti on Eesti ekspordipartnerite majandused viimase paari aasta raskustest kosumas ja nõudlus Eesti kaupade järele on suurenemas. Nii ettevõtete kui

ka majapidamiste investeeringud peaksid pöörduma 2025. aastal taas kasvule. Investeeringute kogumahtu kergitab eriti aastatel 2025–2026 valitsussektor, kelle investeeringute osakaal majanduses tõuseb Rail Baltica ja kaitseinvesteeringute kiire kasvu tõttu ajalooliselt kõrgeimale tasemele.

1.3 Eksport

Paranev välisnõudlus, sihtturgude mitmekesistamine ja madal võrdlusbaas võimaldavad ekspordi turuosa välisostudel tänavu suurendada. USA tollitariifide rakendumise eelne varumine elavdab ajutiselt maailmakaubandust ja seeläbi toetab välisnõudlust.

Maailmakaubanduse kasv taastus 2024. aastal ning **kasvutempo tipnes selle aasta alguses USA tollitariifide eelse suuremahulise varumise toel**. USA kaupade aastane impordikasv kiirenes märtsis 30%ni ning alates aprillist, kui tariifid hakkasid kehtima, on väliskaubanduse mahud taas stabiliseerunud madalamal tasemel. See elavdas ka EL27 kaubavahetust ning ekspordikäive USA-sse suurenes I kvartalis pea kolmandiku võrra.

Kuigi Eesti kaupade ja teenuste eksport hakkas taastuma möödunud aasta teisel poolel madala võrdlusbaasi pealt, oli aasta kokkuvõttes eksport siiski 1,2 protsendilises languses kaupade ekspordi kehvema käekäigu tõttu. Arvestades mõnevõrra suurenenud välisnõudlust tähendasid mullused arengud, et ekspordi turuosa vähenes kolmandat aastat (ekspordi muutus jäi kaubanduspartnerite kaalutud impordinõudlusest nõrgemaks).

Eesti päritolu kaupade ekspordi kasv on muutunud laiapõhjalisemaks ning kiiremat ekspordi taastumist on näha eelkõige kaupade puhul, mis varasemalt tegi läbi suurema languse. Puidu ja puidutoodete, sideseadmete, elektroonika ja toidukaupade (piimatooted ja kakao) väljavedu on näidanud kiiremat kasvu. Vähenemas on masinate ja seadmete, paberi ja tekstiiltoodete eksport.

Sihtturgude lõikes jätkus aasta esimeses pooles ekspordi langus peamistele turgudele, Soome ja Rootsi. **Arvestades traditsiooniliste Põhjamaade turgude jätkuvalt nõrka konjunktuuri, on siinsed ettevõtjad suutnud leida kasvuvõimalusi mõnevõrra kaugemal**. Enim suurenes eksport Singapuri (mineraalsed tooted), tariifide

jõustumise eelselt USA-sse (sideseadmed) ja Poola (toit ja keemiatooted). Ka kaubavedu Itaaliasse on näidanud tugevat kasvu. Kaubaveo langus Venemaale on jätkumas, kus eksport oli pea kolmandiku väiksem kui aasta tagasi.

Sarnaselt 2024. aastale oli **teenuste ekspordi kasv ka selle aasta alguses tagasihoidlik**. Teenuste müügi kasvu mitteresidentidele vedas kõrgema lisandväärtusega IT sektor ja välituristide suurenenud kulutused. Teisalt eksporditulude vähenemine maantee- ja meretranspordis on kaasa toonud konjunktuuri nõrgenemise veoteenuste sektoris. Suurima teenusteliigi, äriteenuste, ekspordikäibe kasv on ebakindlas keskkonnas jäänud tagasihoidlikuks.

Euroala käesoleva aasta majanduskasvu ja impordinõudluse näitajates tekitab volatiilsust USA tollitariifide rakendumise eelne suuremahuline kaubavahetuse elavnemine aasta alguses. Selle tulemusena oli euroala (kvartal-kvartalis) majanduskasv I kvartalis viimase kolme aasta kiireim. Majandusaktiivsuse indeksi (PMI) kohaselt on euroala tööstussektori konjunktuur suvekuudel tugevnenud ning tellimuste väljavaade on hea. See annab kindlust, et vaatamata tollitariifidega seotud ebakindlusele on nõudlus paranemas. Kokkuvõtvalt tähendab see välisnõudluse kasvu kiirenemist sel aastal 2,3%ni.

Järk-järgult tugevnenud nõudluskeskkond, ekspordigeograafia laiendamine ja piisavate tootmisvõimsuste olemasolu on soosinud ekspordivate ettevõtete kasvuvõimalusi ning võimaldanud kasumlikkust taastama hakata. Olulise osa Eesti kaupade ekspordi kasvust annavad tänavu vähemtraditsioonilised sihtturud.

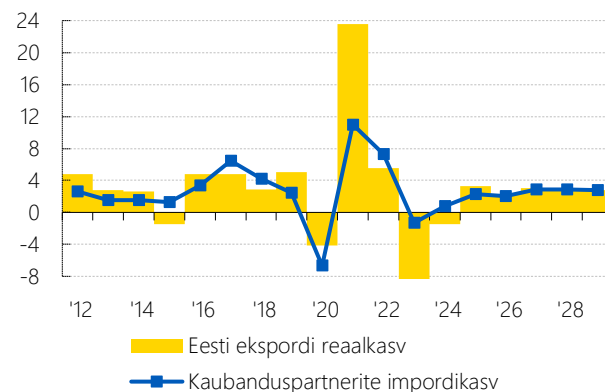
Kaupade ja teenuste eksport suureneb tänava 3,3%, mis ületab kaubanduspartnerite impordinõudlust. Kasvu panustab eelkõige viimastel aastatel suurema languse läbi teinud kaupade väljavedu. Kuigi IT teenuste ekspordikäibe kasv jätkub ja suvised suurüritused kasvatavad välisuristide kulutusi, jääb teenuste ekspordi taastumine siiski tagasihoidlikuks.

Suuremahuline laovarude kuhjamine tollitariifide eeldatavast rakendumisest tulenevalt nihutab globaalseid kaubaveomahtusid tänavusse aastasse, mistõttu võib välisnõudluse kasv 2026. aastal tagasihoidlikumaks kujuneda võrreldes varasema prognoosiga. Oma osa on ka tariifimäärade pidevast korrigeerimisest tingitud ebakindlusel, mis hoiab tagasi ettevõtete investeeringuid. Keskpikas prognoosivaates kujuneb ekspordi kasv välisnõudluse oodatava suurenemisega kooskõlaliseks.

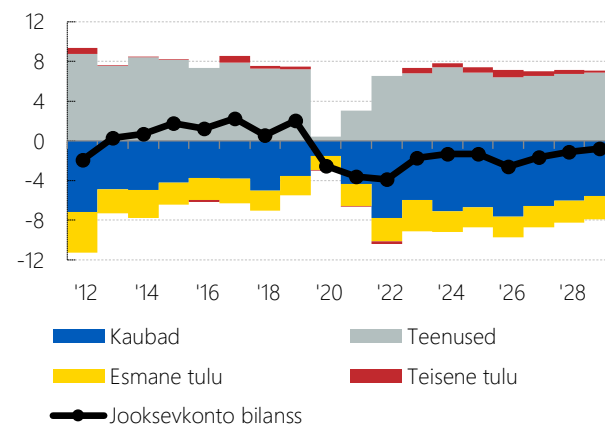
Jooksevkonto puudujääk oli mullu viimaste aastate väiksem. Eesti ettevõtete välisriikidest teenitud tulude kasv ja sisseostetavate teenuste vähenemine toetasid välistasakaalu paranemist. **Mahukad kaitseinvesteeringud põhjustavad jooksevkonto puudujäägi ajutise suurenemise, kuid ekspordil tuginev majanduskasv võimaldab**

prognoosiperioodi lõpuks puudujäägi vähenemist 1% SKPst juurde.

Joonis 4. Ekspordi areng (%)

Joonis 5. Jooksevkonto struktuur (% SKPst)

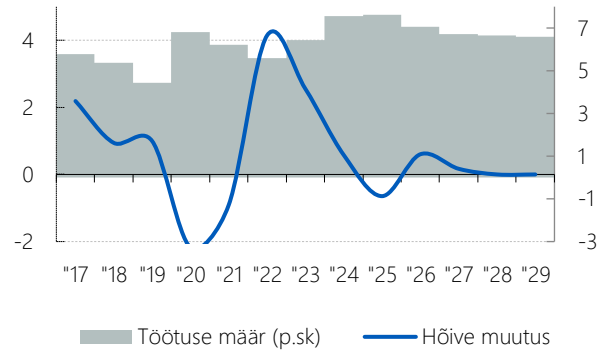
1.4 Tööturg ja palgad

Tööpuudus püsib tänavu veel kõrgel, hõive hakkab kasvama järgmise aasta esimeses pooles. Palgakasv aeglustub, kuid reaalpalga ostujõud taastub majanduslanguse eelsele tasemele 2026. aastal.

Tööpuudus püsib sel aastal kõrgenenud tasemel, kuid hakkab alates 2026. aastast tasapisi alanema. Tööhõive langus jätkub käesoleval aastal, kuid pöördub taas tõusule 2026. aastal, mil majandus saab taas hoo sisse. Töötajate arvu vähendamine erasektoris toimub seniajani, kuid võrreldes majanduslanguse sügavusega on koondamiste arv olnud tagasihoidlik. Ettevõtted on eelmise ehk koroonakriisi õppetundide tõttu viimase majanduskriisi jooksul pigem hoidnud olemasolevaid töötajaid, et olla valmis võimalikuks kasvutsükliks. Hõive kasv pidurdub prognoosi lõpuaastatel, sest tööturul osalemise määr on juba praegu kõrge ja töäjõu pakkumine piiratud. Tööpuuduse määr alaneb järgnevatel aastatel, jõudes 2029. aastaks 6,6%ni ehk ligikaudu oma pikaajalisele keskmisele tasemele (vt joonis 6).

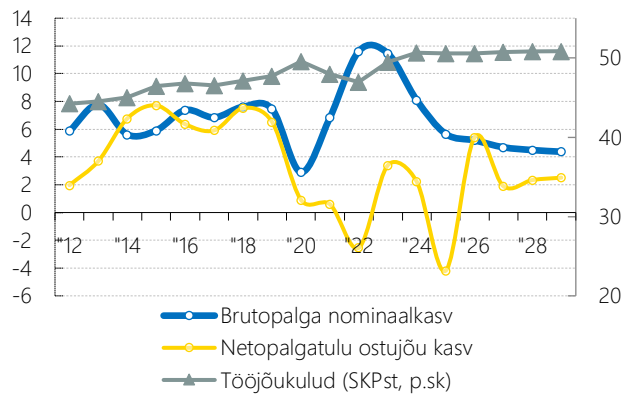
Nõrga ekspordinõudluse ja Põhjamaade kinnisvaraturu jähnemise tõttu on peamiselt surve alla jäänud tööstuse ja transpordi tegevusalade töökohad. Samuti pidurdavad riigi kokkuhoiumeetmed hõive kasvu avaliku sektori tegevusalades. Samal ajal on jätkunud töökohtade lisandumine majutuses ja toitlustuses, kus hõivatute arv on juba ületanud pandeemiaeelse taseme. Ettevaates võiks majanduskasvu ja ekspordi taastudes paraneda nii tööstuse kui ka teenindava sektori hõive.

Joonis 6. Tööturu areng, (%)

Keskmise palga kasvutempo aeglustub, palga ostujõud taastub viimase kriisi eelsele tasemele 2026. aastaks. Kui aastatel 2022-2023 oli nominaalpalgade kasv inflatsioonisurve tõttu üle 11%, siis 2024. aastal oli see 8% ja prognoosi lõpuks on 4,5% lähedal (vt joonis 7). Reaalpalga kasv taastus 2024. aastal 4,4% tasemele, kuid jääb 2025. aastal sisuliselt paigale (+0,3%), kiirenedes taas alates 2026. aastast. Samas Eesti maksusüsteemi eripärade ning käesolevaks ja 2026. aastaks otsustatud tulumaksumuudatuste tõttu ei väljenda reaalpalga muutus täielikult palga ostujõu muutust. Tulumaksu ning inflatsiooni koosmõjul on keskmise netopalga ostujõud senimaani madalamal majanduslanguse eelsest tasemest (vt joonis 8). 2025. aastal palga ostujõud koguni langes tulumaksu määra tõusu tõttu. Samas ühtse maksuvaba tulu kehtestamise ning tulumaksu määra tõusu koosmõjul suureneb netopalga ostujõud oluliselt 2026. aastal ning saavutab 2021. aasta taseme. Oluline on arvestada, et järgmise aasta maksumuudatustest on kõige rohkem rõõmu keskmise palga saajal ning madalapalgalise netopalk sellest oluliselt ei muutu.

Joonis 7. Palga areng (%)

Tööjõukulude osakaal majanduses püsib kõrge. Selle taga on majanduse struktuurne nihe teenustesektorisse, konvergens naaberriikide sissetulekutega ning palgasurve tööjõupuuduse tingimustes. Riigipalgalise palgakasv on kärbete

1.5 Tarbijahinnad

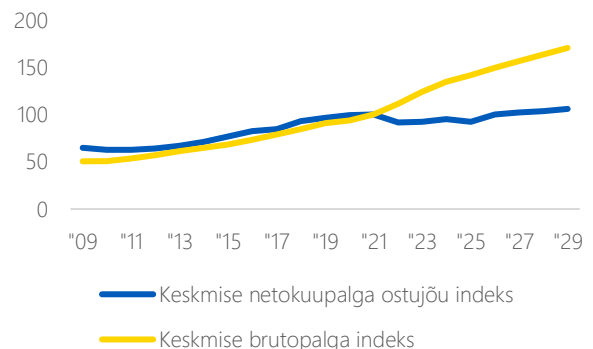
Erinevate teenuste, välisurgudel toimunud toidutoorme kallinemise ja lisandunud maksimeetmete tulemusena kiireneb inflatsioon 2025. aastal. Inflatsiooni pidurdumist võib oodata järgmisest aastast.

2025. aasta esimesel poolel inflatsioon mõnevõrra kiirenes teenuste, maksimeetmete ja toidu kallinemise mõjul. Seevastu nafta ja elektri odavnemine hoidis üldist hinnatõusu tagasi. Auto registreerimistasu kehtima hakkamine, meditsiiniteenuste uued hinnad, aga ka heitlikust suveilmast tingitud suur nõudlus puhkusepakettide järele ja suurüritused põhjustasid teenuste hoogsat kallinemist. Teenuste hinnad olid selle tulemusena 2025. aasta esimesel poolel 10% kõrgemad kui aasta tagasi. Seevastu tööstuskaupade hinnatõus on tagasihoidlik, jäädes 1% juurde. Suurimat mõju avaldab riiete ja jalatsite odavnemine.

Toidu hinnad on sel aastal tõusnud välisurgudel kallineva toidutoorme mõjul, sest nõudlus on kasvanud ja tootmist on raskendanud ebasoodsad ilmastikuolud ning taudid. Teisalt võimaldab see kohalikel toidutootjatel toidukaupu eksportida kõrge hinnaga. Väikestes avatud majandusega riikides, kus hinnalepingud on paindlikud, kanduvad hinnamuutused

tõttu aeglustunud, eriti avalikus halduses, kuid tervishoiu ja hariduse puhul on palgatõusuperspektiiv veidi parem.

Joonis 8. Netopalgatulu ostujõu areng (2021=100)

tarbijahindadesse mõnevõrra kiiremini ning Eesti ja Läti on selles arvestuses euroala eesotsas. Suuremal määral on aastases võrdluses tõusnud mittealkohoolsete jookide nagu kohvi, kakaotoodete ja mahlade hinnatase. Arvestades, et toidutootjate marginaalid on viimaste aastate keskmisest kõrgemad, on mõningate eranditega sisendhindade tõus lõpphindadesse lisatud. Jaekettide kasumlikkus on seevastu olnud nõrgapoolne, mis viitab tarbijate jätkuvale ettevaatlikkusele kulutuste tegemisel ning suurenenud hinnatundlikkusele.

Sarnaselt euroalale olid energia hinnad Eestis aasta esimesel poolel languses. USA-poolsed tollitariifid ja sellega seotud ebakindlus on jahutamas maailmamajanduse kasvuväljavaateid ning toonud kaasa naftahindade alanemise. Nafta hind on nelja aasta madalaim, mis vaatamata kütuseaktsiisi mõningale tõusule tagab soodsad kütusehinnad ka siinsele tarbijale. Elektri börsihind oli suvekuudel hooajalistest teguritest, Estlink 2 ühenduse taastumisest ja

kasvanud taastuenergia toodangust tulenevalt viimaste aastate madalaim. Kodutarbijad maksid elektri eest juunis 17% vähem kui aasta tagasi. Lisaks on viimastel kuudel tarbijahindadesse kandunud gaasi odavnemine, mille turuhind oli Euroopas aasta alguses kõrgtasemel.

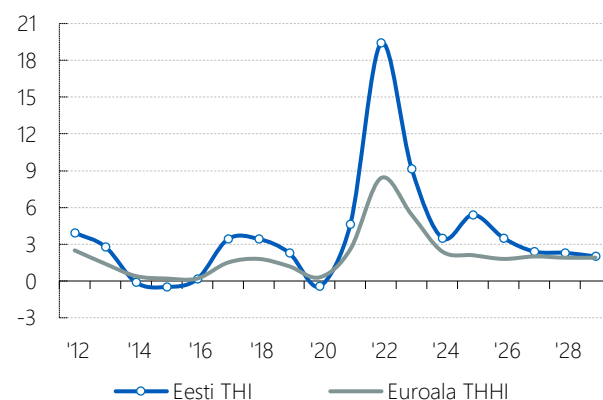
Erinevate teenuste, välisturgudel toimunud toidutoorme kallinemise ja lisandunud maksumeetmete tulemusena kiireneb inflatsioon 2025. aastal 5,4%ni. Juuli alguses toimunud käibemaksumäära tõusu mõjul jääb inflatsiooni kõrgtase aasta teise poole. Lähikuudel tõuseb elektri börsihind suviselt madaltasemelt ning kütuse hinnalangus taandub. Sellega hakkab ka energiahindade langus läbi saama. Toidu hinnatõus hakkab järk-järgult stabiliseeruma. Osade toidutoormete hinnad on maailmaturul hakanud langema, samas tarbimiskorvis suure kaaluga piima- ja lihatoodete hinnatõus veel jätkub. Juuli andmed näitavad, et käibemaksu muudatuse lisavad kaupmehed hindadesse hajutatult, jaotades selle mitmele kuule. Võimalik, et osa hinnatõusust võis toimuda ka varem ehk juunis.

Teenuste ja tööstuskaupade hinnamuutust näitav alusinflatsioon peaks praeguselt kõrgtasemelt mõnevõrra taanduma. Suvised kultuuri-sündmused kergitasid märkimisväärselt majutuse maksumust ja heitlikud ilmad puhkusepakettide ja lennupiletite hinda. Nende

vaba aja teenuste hinnatase aasta teises pooles stabiliseerub.

2026. aastal toidu ja teenuste hinnatõus pidurdub ning maksumeetmete mõju väheneb, tuues kaasa inflatsiooni aeglustumise 3,5%ni. Majanduskeskkonna selgemat taastumist võib oodata järgmisel aastal, kus tarbimist elavdab tulumaksukoormuse langetamine ja palgakasvu jätkumine. Intressimäärad peaksid saavutama madaltaseme, mis elavdab kinnisvarasektorit. Need tegurid hoiavad ka alusinflatsiooni üleval. Energiahinnad tõusevad kergelt. Elektri hinda kergitab erinevate tasude tõus (sageduse hoidmise tasu, võrgutasu).

Joonis 9. Hindade dünaamika (%)

1.6 Majanduse kasvupotentsiaal ja majandustsükkel

Eesti majandus liigub aeglase taastumise faasi. Majanduslanguse põhi jäi 2023-24. aastasse, mil negatiivne toodangulõhe paisus ligikaudu 4%ni SKPst (vt joonis 10). 2025. aastast algab küll selgem majanduskasv, kuid lõhe potentsiaalse tasemega võrreldes palju ei muutu. Alles 2026.

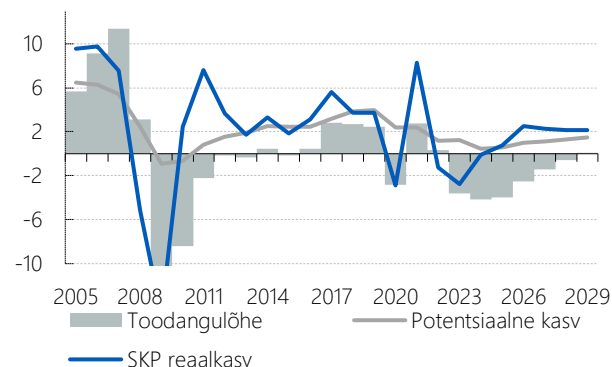
aastaks on oodata tugevamat taastumist ehk majandustsükli põhi on möödas, kuid majandus liigub edasi madalalt tasemelt.

Majanduse pikaajaline kasvuvõimekus on viimase kriisi jooksul selgelt kahanenud. Kui enne koroonakriisi hinnati Eestile jõukohaseks ka

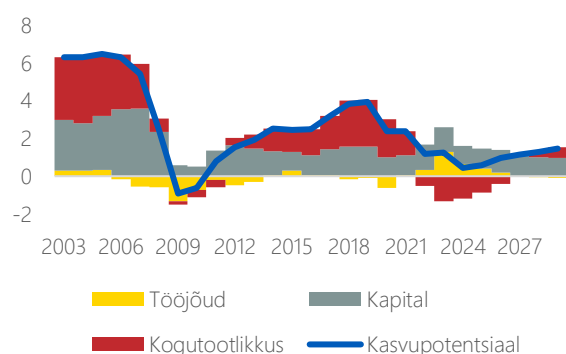
3% kasvu, siis nüüdseks jäävad potentsiaalse kasvu hinnangud 1-2% ümbrusse (vt joonis 11). See peegeldab tehniliselt eelkõige tootlikkuse nõrka panust, kuid sisu poolest on pärast sõja algust saanud tugeva löögi seni toimunud tarneahelad ning ettevõtted on silmitsi järsult suurenenud hinnatasemega. Tööjõu panus edaspidi on väike vananeva rahvastiku tõttu, kapitali panus taastub aeglaselt.

Sobiva eelarvepoliitika valik on raske - ametlik meetodika viitab vajadusele majandust stimuleerida, kuid alternatiivne vaade viitab hoopis vastupidisele. Oluline küsimus on, kuidas siduda majanduse hinnanguline tsükliline seis eelarvepoliitilise valikuga. Üldplaanis, kui toodangulõhe on negatiivne, viitab see vajadusele toetada majandust tsükliliselt ekspansiivsema poliitikaga. Seega ametlikust meetodikast lähtudes peaks valitsus majandust kas täiendavalt stimuleerima või minimaalselt hoidma tänast joont. Samas Eesti eelarvereglid ja toodangulõhe hinnangud lähtuvad Euroopa Liidu ühtsest meetodikast³, mis ei arvesta ülemäära ei riikide eripära ega majandustsükli iseloomuga. Lisaks tuleb rõhutada, et toodangulõhe hinnangud on väga suure ebakindlusega (vt 2024. aasta suvise majandusprognoosi seletuskirja). Kui lähtuda alternatiivsetest mõõdikutest, võib majandus olla mitte sügavas negatiivses kriisis, vaid pigem oma tasakaalu lähedal või isegi sellest kõrgemal. Näiteks inflatsiooni püsivalt kiire kasv, tugev maksulaekumine ja tööturu piiratud nõrgenemine viitavad sellele, et majanduse tegelik tsükliline olukord võib olla ametlikust hinnangust parem. Sellisel juhul ei oleks kulukasvu kiirendamine põhjendatud ning eelarve struktuurne seis võib olla kehvem, kui ametlikud numbrid näitavad.

Joonis 10. Kasvupotentsiaal (%) ja majandustsükel (% potentsiaalsest SKPst)

Joonis 11. Panused majanduse kasvupotentsiaali, %

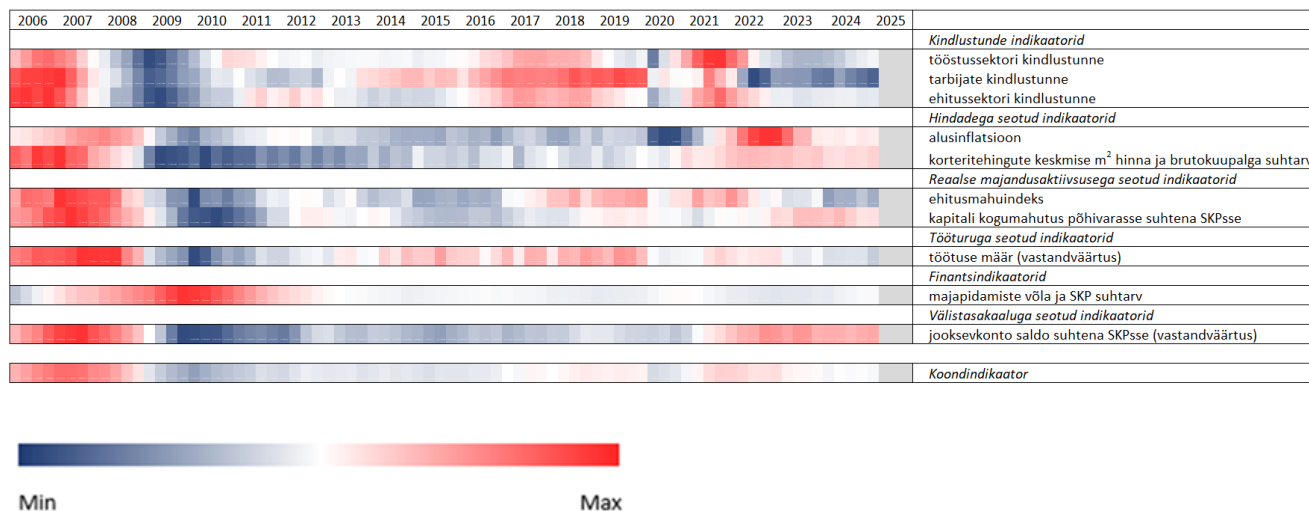
Majanduse seisust tulenev nõu valitsuse eelarvepoliitikale ei ole ühene. Eesti eelarvestrateegia peab olema tasakaalukas. See sõltub olulisel määral sellest, kas lähtuda ametlikust meetodikast või alternatiivsetest hinnangutest. Ehk kas vajadus on majandust stimuleerida või hoopis piirata kulukasvu ja hoida reserve, et vähendada struktuurset puudujääki. Just selles peitub eelarvepoliitika kujundamise üks suuremaid riske: majanduse tsüklilise seisu mõõtmine on ebakindel, kuid eelarvereglid ei luba sellest kõrvale kalduda. Kokkuvõttes tähendab toodangulõhe hinnangute ebakindlus seda, et kuigi majandus on statistiliste hinnangute järgi veel nõrgas tsüklilises seisus, tuleb eelarvepoliitikas arvestada võimalusega, et tegelik olukord võib olla ametlikust hinnangust tugevam. Sellest tulenevalt peab eelarvestrateegia olema tasakaalukas – vältida liialt kulukat stimuleerimist, kuid samal ajal hoida fookust tootlikkuse kasvatamisel ja

investeeringutel, mis tõstavad majanduse pikaajalist kasvupotentsiaali.

Rahandusministeeriumi Eesti majanduse ilmakaardi kohaselt majanduse temperatuur 2025. aasta esimeses kvartalis oluliselt ei muutunud: see oli endiselt jahedapoolne.⁴

Paranes kindlustunne tööstus- ja ehitussektoris, kuid tarbijate kindlustunne oli endiselt väga madalal tasemel (vt joonis 12). Samas viitasid majapidamiste võla ja SKP suhtarv ning korteritehingute keskmise ruutmeetrihinna ja brutokuupalga suhtarv esimeses kvartalis majanduse soojenemisele.

Joonis 12. Eesti majanduse ilmakaart

Allikas: Rahandusministeeriumi arvutused ja koostatud; andmete allikad Eesti Pank, Euroopa Komisjon, Eurostat, Maa- ja Ruumiamet (tehingute andmebaas), statistikaamet

2 RAHANDUSPROGNOOS

2.1 VALITSUSSEKTORI EELARVEPOSITSIOON

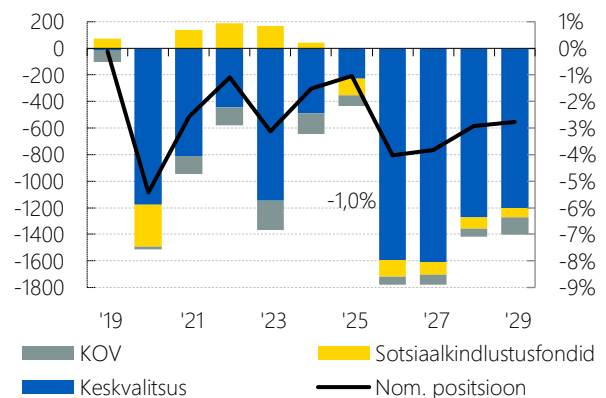
Möödunud aastal oodatust väiksem eelarvepuudujääk väheneb sel aastal maksutulude kiirema kasvu toel veelgi. Järgmise aasta puudujääk aga suureneb 4%ni SKPst riigikaitsekulude kasvu, tulumaksumuudatuste ning investeeringute kõrgetaseme tõttu. Võlakoormuse kasv kiireneb ning intressikulud prognoosiperioodil suurenevad eelmise prognoosiga võrreldes.

Käesoleval aastal väheneb eelarvepuudujääk maksutõusude toel 1,0%ni SKPst, kuid kasvab järgmisel aastal kaitsekulude kiire kasvu ning tulumaksumuudatuste tõttu 4,0%ni SKPst. Järgnevatel aastatel puudujääk samahaaval väheneb jõudes 2,8%ni SKPst 2029. aastaks. Möödunud aasta eelarvepuudujääk kujunes maksude ning muude tulude hea laekumise tõttu oodatust väiksemaks. Puudujäägi vähenemisele aitas kaasa ka kulude kokkuhoid igal valitsussektori tasandil. Sel aastal puudujäägi vähenemine jätkub. Tulusid kasvavad nii maksumäärade tõusud kui ka mootorsõidukimaksu kehtestamine. Kulude kasv jääb tulude kasvust väiksemaks eelkõige tegevuskulude ja intressikulude tõttu.

2026. aastal suureneb puudujääk 4,0%ni SKPst peamiselt riigikaitsekulude kasvu ning tulumaksumuudatuste tõttu. Käesoleva aasta kevadel otsustas valitsus suurendada kaitsekulusid alates järgmisest aastast vähemalt 5%ni SKPst. Eelarvedefitsiiti suurendab ka maksuvaba tulu tõus, mis kasvatab palgasaajate sissetulekut. Järgmisel aastal tipneb ka valitsussektori investeeringute maht, sest jõuab kätte välisvahendite kasutamise kõrghetk ning Rail Balticu ehitus on täiel määral käimas. Eelarvepuudujäägi suurenemist üle ELi asutamislepingus lubatud 3 protsendi piiri võimaldab kaitsekulude vabastusklausel, mis seab sisuliselt maksimaalse puudujäägi piiriks 4,5 protsenti SKPst. Järgnevatel aastatel maksutulude kasvu ning investeeringute taseme mõningase languse toel defitsiit järjest väheneb,

jõudes 2028. ja 2029. aastal alla kolme protsendi SKPst. Valitsussektori moodustavad keskvalitsus, sotsiaalkindlustusfondid ja kohalikud omavalitsused. Valitsussektori tulude ja kulude prognoosi on täpsemalt kajastatud järgmistes peatükkides. Siinkohal järgneb ülevaade teiste nimetatud tasandite fiskaalolukorrast.

Joonis 13. Nominaalne eelarvepositsioon (%SKP)

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium

Sotsiaalkindlustusfondide sektorisse kuuluvad Tervisekassa ja Eesti Töötukassa. **Tervisekassa** jaoks oli 2024. aasta finantsiliselt edukas. Tulude poolel oli sotsiaalmaksu laekumine üsna hästi kooskõlas eelarves planeeritud ja hilisemate prognoosidega. Lisaks teeniti oma viimaste aastate ülejääkidega kogunenud reservilt suurt lisatulu seoses kerkinud baasintressiga. Kulude poolel oli planeeritud väiksem ajutiste töövõimetushüvitiste maht ning muude kulude maht. Veidi rohkem kulus ravimite kompenseerimisele. Kokkuvõttes oli aasta viimases prognoosis oodatust parem ning

Tervisekassa saavutas ligi 20 miljoni euro suuruse ülejäägi.

Käesoleval aastal sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa laekumine võrreldes aastataguse suveprognoosiga veidi kasvab, reservilt teenitav intressitulu ei muutu. Samuti on käesolevast aastast lõppenud koroonakriisi tingimustes otsustatud keskvalitsuse täiendav rahaline tugi Tervisekassale. Lisaks sellele on Tervisekassal lisandunud kulusid, näiteks tervishoiutöötajate kollektiivleppesist tulenevalt ja muudatustest pakutavates teenustes. Käesolevaks aastaks on eelarvestatud puudujääk 167 miljonit eurot, kuid **käesoleva prognoosi ootus on optimistlikum, 122 miljonit eurot.** Paranemisest enamus on tervishoiuteenuste kulude oodatava mahu vähendamine. Järgnevatel aastatel on oodata sarnast puudujääki, suurusjärgus 90-100 miljonit eurot aastas. **See on oluline paranemine võrreldes viimaste prognoosidega,** ja sellest enamus tuleb samuti tervishoiuteenuste kulude kasvukiiruse prognoosi vähendamisest. Kuluefektiivsust loodetakse tõsta osade teenuste hinnastamise ülevaatamisest ning kulukamate lisanduvate teenuste arvelt.

Tervisekassa finantsilise jätkusuutlikkuse olukord on oluliselt parem kui varasemalt prognoositud. Puudujääk on küll sügav, kuid prognoosihorisonidil reservid ei ammendu. Hinnangus on kasutatud Tervisekassa 2025. aasta eelarvet, Tervisekassa poolt suveprognoosi jaoks ja sellel põhinevat uuendatud 4 aasta finantsplaani, Sotsiaalkindlustusameti poolt koostatud riigieelarvelise eraldise prognoosi ning käesoleva prognoosi kohast sotsiaalmaksu laekumise prognoosi.

Töötukassa finantsseis on kolmel viimasel aastal stabiliseerunud. 2022. aasta lõpetati 31 miljoni euro suuruses ülejäägis, 2023. aastal oli ülejääk 28 miljonit eurot, 2024. aastal 22 miljonit eurot. Finantsiline väljajaade käesoleval aastal on veidi halvem kui kolmel viimasel ennekõike seetõttu, et

langevate intresside tingimustes on oodata eelmisest aastast 10 miljoni euro võrra vähem finantstulu. Töötuskindlustuse tulud ja kulud kasvavad sarnases mahu, kiiremini kasvavad kulud teenustele. Kokkuvõttes ootame käesoleval aastal tasakaalu. **2026. aastat mõjutab töötutoetuse reform,** mille käigus see asendatakse baasmääras töötuskindlustushüvitisega. Kuna uue hüvitise kulu on tervikuna väiksem, parandab see valitsussektori kui terviku positsiooni, kuid kulu liigub keskvalitsusest Töötukassasse. Seetõttu on oodata Töötukassa puudujääki ligi 17 miljonit eurot. Tegemist on ajutise defitsiidiga, järgnevatel aastatel toovad kasvava ülejäägi. Töötukassa reservide maht kasvab 4 aastaga praeguselt 590 miljonilt 615 miljoni euroni. Reservide suhe Töötukassa aastasessse oodatavasse kulude mahtu püsib stabiilsena. Hinnangus on kasutatud Töötukassa koostatud kulude prognoosi, mis põhineb käesoleva prognoosi eeldustel, samuti käesoleva prognoosi kohast töötuskindlustusmaksu laekumise prognoosi.

Kohalike omavalitsuste eelarvepuudujääk ulatus 2024. aastal 0,4%ni SKPst. Suur defitsiit oli tingitud omavalitsuste tulude reaalhindades vähenemisest 2021. aastast alates ja kulude kiirest kasvust (sh kasvanud Euriborist). Kuna 2025. aastal on kohalike omavalitsuste valimised, mis tavapäraselt on kaasa toonud keskmisest suurema rõhu investeringutele ja muudele kuludele, siis võib oodata käesoleval aastal tavapärasest suurema defitsiidi jätkumist. Samas võrreldes eelmise prognoosiga on puudujääki vähendatud tulenevalt heast maksulaekumisest ning oodatust väiksemast investeerimisaktiivsusest. Valimistele järgnevatel aastatel väheneb omavalitsuste defitsiit 0,1% kuni 0,2%ni SKPst. Seda tingib ühelt poolt vähenenud võimekus kohustusi juurde võtta, kuid teiselt poolt aitab investeringukulused katta hüppeliselt kasvav saadavate investeringutoetuste maht (välisabi ja CO₂ kvooditulu).

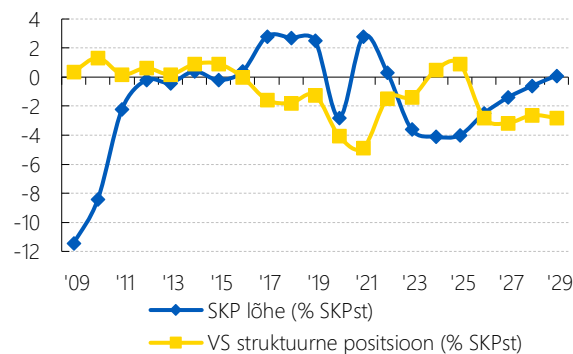
Omavalitsuste finantsolukorra indeks võimaldab kokkuvõtlikul ja lihtsal viisil saada ülevaate omavalitsuse finantsseisu muutusest ajas ning võrrelda tulemust teiste omavalitsustega. Omavalitsuste koondindeks on tulnud 2020. aasta „väga kõrgelt“ tasemelt „hea“ ja „keskmise“ taseme vahele 2024. aastal. Sellesse on panustanud mitmete alamindikaatorite halvenemine. Täpsemaid tulemusi näeb ning iga omavalitsuse finantsolukorraga on võimalik tutvuda siin:

<https://minuomavalitsus.ee/omavalitsuste-finantsolukorra-indeks>.

Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon jõudis suure negatiivse toodangulõhe tulemusel möödunud aastal peale 2015. aastat esmakordselt taas ülejäägini ja püsib 0,9% suuruses ülejäägis ka sel aastal. Alates järgmisest aastast hakkab toodangulõhe kiiremas tempos vähenema ning sulgub 2029. aasta lõpuks. Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon leitakse eemaldades

nominaalsest positsioonist lisaks majandustsükli mõjule ka ühekordsed ja ajutised tegurid, mis võivad eelarvepositsiooni moonutada. Käesoleval prognoosiperioodil ühekordseid ja ajutisi tegureid ei ole. Hinnangut majandustsükli kohta on kirjeldatud alapunktis 1.6.

Joonis 14. Struktuurne eelarvepositsioon ja SKP lõhe (% SKPst)

Allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium

2.2 VALITSUSSEKTORI TULUDE PROGNOOS

Riigi tulud kasvavad iga-aastaselt. Suhtena majandusse on tulude tase keskmiselt kahe protsendi võrra kõrgem kui eelmisel kümnendil.

2025. aastal kasvab Eesti valitsussektori tulude maht 7,3% ja osakaal SKPst suureneb rekordilähedase 43,0%ni. Kasvu veavad mahuliselt otsesed maksud. 2025. aastal tõsteti tulumaksu määra 22%ni, avaldub mitmete tulumaksusoodustuste kaotamise mõju ja jätkub inimeste sissetulekute maksuvaba tulu piiridest välja kasvamine. Kasvab ka juriidilise isiku tulumaksu laekumine, mida toetas 2024. aasta detsembris enne maksumäära tõusu jaotatud kasumilt 2025. aasta jaanuaris laekunud rekordiline tulumaks. Automaksu aastamaksu osa suurendab otseseid makse ja

registreerimistasu osa kaudseid makse. Käibemaksu määr tõusis käesoleva aasta juulist 24%ni. Tulude osakaal SKPst püsib aastatel 2026-29 vahemikus 41-42% SKPst.

Peamiselt koosnevad valitsussektori tulud riigieelarve tuludest, seetõttu on järgnevalt selgitatud täiendavalt riigieelarve tulude peamiseid muutuseid. Riigieelarve tulude maht suureneb tänavu eelmise aastaga võrreldes 10,5% 17 998 mln euron. Detailsemad andmed on esitatud lisas 3, tabel 18.

Tabel 2. 2023.-2029. aasta riigieelarve tulude areng (mln eurot)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed	12 811	13 976	15 440	15 876	16 686	17 439	18 171
Mittemaksulised tulud	2 238	2 310	2 558	2 571	2 240	2 399	2 309
Tulud kokku	15 049	16 286	17 998	18 447	18 926	19 838	20 480
Tulude kasv	7,9%	8,2%	10,5%	2,5%	2,6%	4,8%	3,2%

Allikas: Rahandusministeerium

2.2.1 Riigieelarve maksuliste tulude prognoos

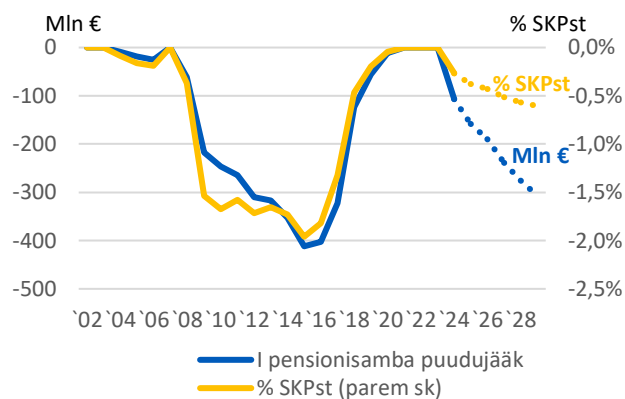
Püsiv tulumaksu ja käibemaksu määra tõus ajutise julgeolekumaksu asemel tagab ühtlasema tulude laekumise kogu prognoosiperioodil.

Sotsiaalmaksu suhe SKPsse püsib prognoosiperioodil samal tasemel. Sotsiaalmaksu tasumiseks 2025. aastal prognoosime 5 150 mln eurot, mis on veidi suurem kui kevadprognoosis eelkõige kiirema palgakasvu tõttu. Sel aastal kogub majanduskasv hoogu, palgakasv on mõõdukas ja töökohtade arv väikeses languses. Edasistel aastatel püsib hõive stabiilsena ja sotsiaalmaksu tasumist mõjutab eelkõige aeglustuv palgakasv.

Perioodi 2021-23 kiire palgakasvuga seotud kõrge sotsiaalmaksu tasumine võimaldas katta I pensionisamba kulud. Alates 2024. aastast jõudis aga pensionikulu kasv järele (pensionindeks on aastase viitajaga) ja sotsiaalmaksust I samba pensioniks puudujääv osa on taas kasvama hakanud ning süveneb prognoosiperioodil. See on siiski ajutine, tingitud erakordselt suurest inflatsioonist ja erakorralistest pensionisuurendustest, pikemas plaanis puudujääk stabiliseerub, sest indeks hoiab pensionisüsteemi tulud ja kulud

tasakaalus. Pensionisüsteemi puudujääk ei ole ka sisuliselt probleemiks, kate tuleb automaatselt muudest maksutuludest.

Joonis 15. Vanaduspensionideks sotsiaalmaksust puudujääv osa 2002-2029 (mln eurot) ja osakaal SKPst (%)

Riigieelarvesse laekuv füüsilise isiku tulumaks hakkab pärast 2026. aasta maksumuudatusi taas kasvama. Riigieelarvelise füüsilise isiku tulumaksu laekumiseks 2025. aastal prognoosime 1 110 mln eurot, mis on 80 mln eurot suurem kui kevadprognoosis. Viimasega võrreldes on palgakasv kiirem, tulumaksu tagastused väiksemad, juurdemääratud tulumaks suurem, hoiuseintressidelt ja pensionidelt laekub tulumaksu rohkem ning II pensionisambast lahkujate arv on suurem. 2026. aastal langeb laekumise suhe SKPsse regressiivse maksuvaba tulu kaotamise ja 700 euroni tõstmise tõttu, millel on suurem mõju kui tulumaksumäärade tõstmisel 24%ni. Alates 2027. aastast kasvab laekumise suhe SKPsse, sest maksuvaba tulu püsib samal tasemel ning palga- ja pensionikasv suurendab maksutulu.

Kohalike omavalitsuste füüsilise isiku tulumaksu pensionituludelt laekumise osakaal kasvab 16%ni KOV tulumaksust 2027. aastaks. Selle põhjuseks on pensionitulust laekuva eraldise määra tõstmise 10,23%ni, samas kui muudelt tuludelt eraldatav tulumaksu määr langetatakse samuti 10,23%le. Laekumiseks 2025. aastal prognoosime 1 978 mln eurot, mis on veidi suurem kui kevadprognoosis kiirema

palgakasvu tõttu. Laekumise suhe SKPsse püsib prognoosiperioodil samal tasemel ja moodustab alates 2027. aastast umbes 70% kogu füüsilise isiku tulumaksust.

Juriidilise isiku tulumaksu peamiselt mõjutav erasektori jaotatud kasumite suhe SKPsse langeb maksumäärade tõusu tõttu prognoosi kohaselt 2027. aastani. Juriidilise isiku tulumaksu laekumiseks 2025. aastal prognoosime 1 064 mln eurot, mis on veidi suurem kui kevadprognoosis. 2024. aasta laekumise kõrge tase tulenes pankade jaotatud kasumitest, neilt laekus kokku veerand juriidilise isiku tulumaksu laekumisest. Käesolevat aastat mõjutas maksutõusule eelnenud rekordiline kasumijaotamine 2024. aasta detsembris, millel laekus tulumaks jaanuaris. Eeldame, et see vähendab jaotatud kasumeid prognoosiperioodil. 2026. aastal suurendab laekumist maksumäärade tõstmise 24%ni, kuid laekumise suhe SKPsse langeb siiski 2023. aasta taseme lähedale ja jääb sinna püsima.

Käibemaksutulu kasvab tänava käibemaksumäärade muudatuste toel tavapärasest kiiremini. Tulu suurenemist veab eeskätt hinnatõus – sealhulgas sisendite kallinemisest tingituna – mitte tarbimismahu kasvust. Käibemaksutulu kasvu toetab Eestis püsinud kõrge tarbijahindade tõus (vt p 1.5 Tarbijahinnad), mille mõjul suureneb maksutulu ka tarbimismahu kasvuta. Eesti käibemaksu osakaal SKP-st on üks Euroopa Liidu kõrgemaid, mistõttu riigieelarve sõltub käibemaksust rohkem kui enamikes liikmesriikides (vt joonis 16).

Käibemaksu tasumiseks 2025. aastal prognoosime 4 180 mln eurot, mis on veidi vähem kui kevadprognoosis. Peamiseks põhjuseks on tagasihoidlikum eratarbimise väljavaade – eratarbimine on käibemaksu üks peamisi baaskomponente. Järgmisel aastal toovad aga eratarbimise mahu kasv ja valitsussektori investeringute suurenemine, sealhulgas

kaitsekulutuste kiirem kasv, kaasa kevel prognoositust kiirema käibemaksu kasvutempo. Käibemaksu tasumine on aasta algusest kasvanud hinnatõusust kiiremas tempos, kuigi tarbimismaht ei ole suurenenud. Positiivset mõju avaldavad riigikaitseliste hangete impordi kasv ning maksutõusu eel tehtud tehingud, sealhulgas ehitus- ja kinnisvaratehingud.

Käibemaksu tasumist ning prognoosi dünaamikat mõjutavad ka varimajandus ja ettevõtete maksukäitumine. Prognoosieelduse kohaselt moodustab käibemaksuauk 2025–2029 ligikaudu 2% maksutulust. Ettevõtete käibemaksuvõlg on püsinud aasta algusega võrreldes stabiilne.

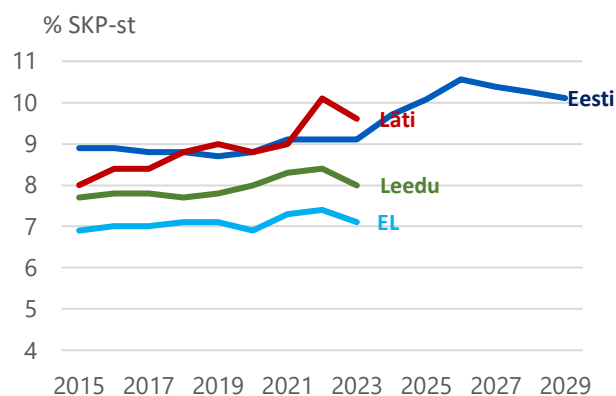
Tarbimise kasv on seni jäänud tagasihoidlikuks madala tarbija kindlustunde tõttu – Euroopa Komisjoni baromeetri kohaselt on Eesti tarbijad Euroopa kõige pessimistlikumad. Samal ajal on suurenenud piiriülene e-kaubandus: välismaa e-poodidest tehtud ostudelt laekuv käibemaks on aasta jooksul kasvanud peaaegu neljandiku võrra ning moodustab nüüd suurema osa kogulaekumisest kui mullu. Jõukamate majapidamiste puhul viitab hoiuste kiire kasv sellele, et säästmise on jätkuvalt kõrge.

Käibemaksuseaduse muudatused (vt. tabel 19) annavad tänava märkimisväärse lisatulu - aasta alguses tõusis majutuse ja ajakirjandusväljaannete käibemaksuäär vastavalt 13%le ja 9%le, ning maksukogumist parandavad muudatused ehitiste käsitles ja sisendkäibemaksu korrigeerimise reeglites. Alates 1. juulist 2025 jõustus uus käibemaksu standardmäär 24%, mis on tähtajatu. Standardmäär tõus suurendab maksutulu tänava hinnanguliselt 105 miljoni euro võrra (alates teisest poolaastast ligikaudu 18 miljonit eurot kuus).

Prognoosiperioodil 2025-2029 kasvab käibemaksu tasumine keskmiselt 5,8% aastas. Käibemaksutulu osakaal SKPst jõuab haripunkti 2026. aastal, ulatudes 10,5%ni, kuid hakkab

seejärel järk-järgult vähenema, kuna SKP nominaalse kasv ületab maksutulu kasvu.

Joonis 16. Käibemaksutulu osakaal SKPst (%) Eestis ja EL-is

Prognoosi riske võib seostada eelkõige tarbija kindlustundega – pikem pessimistlik hoiak võib pidurdada eratarbimise kasvu, samas kui säästude realiseerimine tarbimisse tooks positiivse arengu. Lühiajaliselt lisab ebakindlust ettevõtjate kohanemine uue käibemaksuäär rakendamisega. Täiendavateks riskiteguriteks on rahvusvahelised hinnamuutused, riigikaitseliste hangete ajastus ja varimajanduse tegelik ulatus.

Aktiiside tasumine tõuseb nii sel kui ka järgmistel aastatel aktiisitõusude toel. Käesoleval aastal prognoosime aktiisitulu kokku 1,08 miljardit eurot, mis järgmisel aastal kasvab 1,15 miljardile eurole ehk 5,7%. Võrreldes eelmise prognoosiga aeglustab kasvu eratarbimise tagasihoidlikum kasv, kui samas ettevõtete ja majanduse veidi kiirem taastumine tugevama välisnõudluse tõttu toetab eelkõige kütuseaktiisi tasumise kasvu. Siiski on muutused eelmise prognoosiga võrreldes suhteliselt väikesed.

Alkoholiaktiisi tasumine tõuseb eelkõige aktiisitõusude tõttu, kuid ettevarumine muudab esimeste aastate mõju hindamise keerulisemaks. 2025. aasta algusest tõusis aktiis 5%, 2026. aastal on plaanis 10%line tõus ning 2027-2028 jätkuvad tõusud 5%ise sammuga. Enne selle aasta maksutõusu toimus 2024. aasta

lõpus aktsiisikaupade prognoositust suurem etteost, eriti soetati ette kanget alkoholi. 2025. aasta lõpus on oodata taas alkoholi ettevarumist ja aastane deklareerimise dünaamika sarnaneb 2024. aastale, laekumise vahe tuleb määrade muutusest.

Alkoholi tarbimist mõjutab nii üldine hinnatõus, alkoholsete jookide kallinemine kui ka tarbijate ostujõu vähenemine. Tulenevalt aktsiisimäärade tõstmistest jätkub alkoholsete toodete kallinemine, nii sellel kui ka järgmistel aastatel. Suurem hüpe hindades on 2026. aasta 10 protsendilise aktsiisimäära tõusu tõttu. Üldiselt näitavad uuringud Eesti inimeste alkoholi tarbimisharjumuste muutust lahjemate alkoholsete jookide suunas, kuna need on muutunud suhteliselt kättesaadavamaks¹.

Sel aastal suuri muutusi piirikaubanduses oodata ei ole. Järgmised aktsiisimäärade tõusud, mis toimuvad Lätist kiiremas tempos, tõstavad piirikaubanduse mahu suurenemise riski. Turistide ostud on koroonakriisi madalseisust kasvamas, kuid ostude tase on siiski madal, mida toetab ka üldine elukalliduse tõus.

Kokkuvõtteks prognoosime sel aastal kange alkoholi aktsiisiarvestuse aluseks oleva koguse vähenemist 1,4% ja õlle koguse vähenemist aasta varasemaga võrreldes 3,4%. Alkoholiaktsiisi tasumise kasv perioodil 2025–2029 on keskmiselt 3,2% aastas.

Tubakaaktsiisi tasumine on andnud viimastel aastatel märke tubakaturul toimuvatest struktuursetest muutustest alternatiivsete tubakatoodete suunas. Sellel aastal deklareeritud sigarettide maht jätkab viimaste aastate langustrendi. 2025. aasta tasumise prognoos kasvab 5% võrreldes aasta

varasemaga. Laekumise kasv tuleneb aktsiisimäärade tõstmisest kahel korral 2025. aasta jooksul ning 2025. aasta lõpus prognoosime taas sigarettide aktsiisitõusu-eelset varumist. 2026. aastal tõuseb tubakatoodete aktsiis 10%, 2027-2028 aastatel 5% aastas.

Sigarettide, millelt tasutakse peaaegu 85% tubakaaktsiisi, aktsiisitulu jääb sel aastal eelmise tasemele ning tõuseb järgmisel aastal 5,4%. Tõus tuleneb aktsiisitõusust, kuna sigarettide müügi kogus langeb. Tubakaaktsiisi tasumise kasv perioodil 2025–2029 on keskmiselt 2,9% aastas.

Kütuseaktsiiside laekumine suureneb lähiaastatel eelkõige maksumäärade järkjärgulise tõusu tõttu. Tarbimiskoguste muutumise mõju on väiksem. Kütuste nõudlust mõjutab nii majandusaktiivsus kui kütuse hinna arengud. Ehkki me eeldame, et veonduse ja laonduse tegevusala osakaal jääb varasemaga võrreldes võrdlemisi madalaks, toetab nõudlust kütuste järele majanduse küll aeglane, aga samas laiapõhjaline taastumine. Nafta maailmaturu hindade osas oodatakse finantsturgudel stabiliseerumist senisel mõõdukal hinnatasemel, mis soosib samuti nõudlust.

Diisli ja bensiini müügi koguseid mõjutab lisaks majandusmõjudele ka tehnoloogia areng. Bensiini kasutatakse eelkõige sõiduautes ja müüdadavad bensiinikogused on aasta-aastalt kogu aeg mõnevõrra vähenenud, olles tingitud sõiduaute sisepõlemismootorite efektiivsemaks muutumisest. See trend jätkub ka edaspidi, sh ka koos hübriid- ja elektrautode populaarsuse kasvuga. Pikemas, 15-20 aasta, perspektiivis võib seetõttu tarbesõidukitelt laekuv aktsiis hakata kahanema ka fossiilkütustest loobumise tõttu.

¹ [Üksleht alko uuring 2024.pdf](#); [Eesti alkoholiturg, alkoholi tarbimine ja alkoholipoliitika 2024. aastal](#)

Diislikütust kasutatakse valdavalt transpordisektoris, põllumajanduses ning ettevõtete majandustegevustes ja siin domineerib veel majanduse mahu suurenemise mõju tehnoloogia arengutrendide ees. Seetõttu ootame me diislikütuse müügi koguste puhul ka lähiaastatel kerge kasvu jätkumist.

Maksumäärad kütustele ei suurene üksnes Eestis vaid ka lõunanaabrite juures ja seetõttu me käesoleval ja järgmisel aastal olulist piirikaubanduse kasvu riski ei näe. Läti puhul on aktsiisitõusud välja kuulutatud aastani 2026, kuid Leedu on otsustanud maksude suurenemise ära aastani 2030. Leedu puhul lisandub diislikütuse aktsiisile CO₂ tasu ning julgeolekumaks. Nende muudatuste põhjal ei näe me diislikütuste puhul piirikaubanduse riski tervel prognoosiperioodil kuigi suurena. Bensiini puhul võib piirikaubanduse risk alates 2027ndast aastast hakata kasvama Läti madalama maksumäära tõttu, kuid seda juhul kui Läti vahepeal edasisi aktsiisitõuse ei kavanda.

Kokkuvõttes kasvab perioodil 2025–2029 kütuseaktsiisi tasumine keskmiselt 5,3% aastas ning see hinnang on sarnane eelmise prognoosiga.

Mootorsõidukimaks ja registreerimistasu (lühidalt automaks) on 2025. aasta alguses kehtestatud uus maksutulu riigile.

Mootorsõidukimaks on iga-aastane maks peaaegu kõigile liiklusregistris olevatele sõidukitele. See on maksuliigilt otsene maks, mis funktsioonilt maksustab transporti.

Registreerimistasu maksustab samuti transporti, see on ühekordne makse ja liigilt kaudne maks, mida tasutakse sõiduki registrisse lisamisel. Registreerimistasuga maksustatav sõiduk on sõiduauto (M1-kategooria mootorsõiduk) ja kuni 3500-kilogrammise täismassiga veoauto (N1-kategooria mootorsõiduk). EL konkurentsireeglite tõttu tuleb seda tasu koguda ka juba registris olevatelt sõidukitelt, et vältida ebavõrdset kohtlemist kasutatud autode turul – vastasel

juhul oleks erinevalt koheldud kasutatud sõidukid, mis juba on Eestis registris võrreldes imporditavatega. Maksustamine põhineb sõiduki tehnilistel näitajatel, peamised komponendid on süsinikuheide, vanus ja mass. **Automaksu prognoositud tulu riigile on 2025. aastal 193 miljonit eurot (0,5% SKPst), millest 103 miljonit moodustab mootorsõidukimaks ning ülejäänud registreerimistasu.**

Kuna tegemist on täiesti uue poliitikameetmega, mis on olnud jõus väga vähe aega, siis on jätkuvalt määramatus prognoosimisel väga suur.

Eelneva aasta lõpus toimus suur sõidukiomanike ümberregistreerimine ja sõidukite import registreerimistasu kehtestamise eel. Selle tulemusel eelmise aasta detsembri sõidukite registreerimiste arv kahekordistus võrreldes eelneva aastaga ning oli tuntavalt suurem ka mõned kuud enne. Sellest tulenevalt on olnud selle aasta esimese seitsme kuu keskmine sõidukite registreerimiste arv M1- ja N1-kategooria sõidukitel eelnevate aastatega võrreldes ~40% madalam. See mõjutab käesoleva aasta prognoosi, mida oleme vähendanud 137 miljonilt 90 miljonile. Mootorsõidukimaksu tasumise tähtajad on 16. juuni ja 15. detsember ehk selle maksu täpne laekumine selgub aasta lõpuks, esimese tähtaja järgselt laekus ligi 52 miljonit eurot. Poliitiline otsus lastepõhiseks maksusoodustuseks on tehtud, seda sätestav eelnõu on menetluses, kuid prognoosis selle soodustusega ei ole arvestatud, sest metodika näeb ette vaid vastu võetud muudatuste lisamist prognoosi.

2026. aastal ootame registreerimistasu laekumise kasvu 120 miljoni euron. Ootame sõidukituru taastumist, kuid algsest väiksemat maksulaekumist, mille põhjuseks on oodatust suurem muutus ostetavate sõidukite valikus. Eeldame, et nominaalne maksutulu üle kogu prognoosihorisondi on sarnane, mis aga vähendab maksu osakaalu majanduses. Eestis registris olevate sõidukite järelturg ja import on

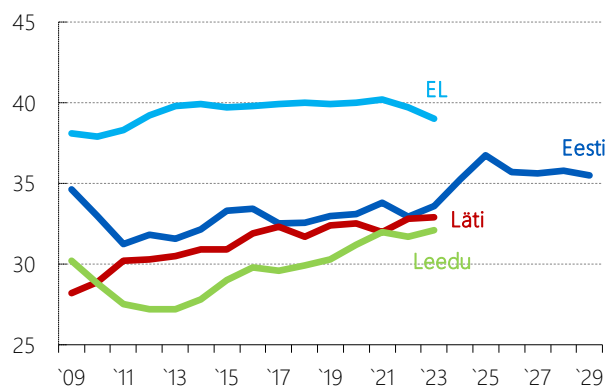
prognoosiperioodil registreerimistasu laekumises erineva osakaaluga. Järelturg on esialgu kaalukam, kuid lõpuks saavad sõidukid, millelt pole registreerimistasu makstud otsa. Selle

2.2.2 Maksukoormus ja efektiivne maksumäär

Maksukoormus kasvab, sest riigikaitse vajab püsivat rahastust.

Maksukoormus püsib prognoosiperioodil allpool 36% SKPst. Eesti maksukoormus on minevikus olnud kõrgem kui Lätis ja Leedus, aga oluliselt madalam kui Euroopa Liidus keskmiselt. Tuleb aga arvestada, et ka Läti ja Leedu tõstavad tõenäoliselt makse, et riigikaitsele panustada. Alates 2024. aastast hakkas maksukoormus kasvama tipnedes käesoleval aastal 36,8%, mis on ligilähedal Euroopa Liidu keskmisele. Maksuvaba tulu muutused vähendavad tulumaksu laekumist järgmisel aastal ja maksukoormus püsib seejärel allpool 36% SKPst.

Joonis 17. Maksukoormus Euroopa Liidus ja Baltimaades (% SKPst)

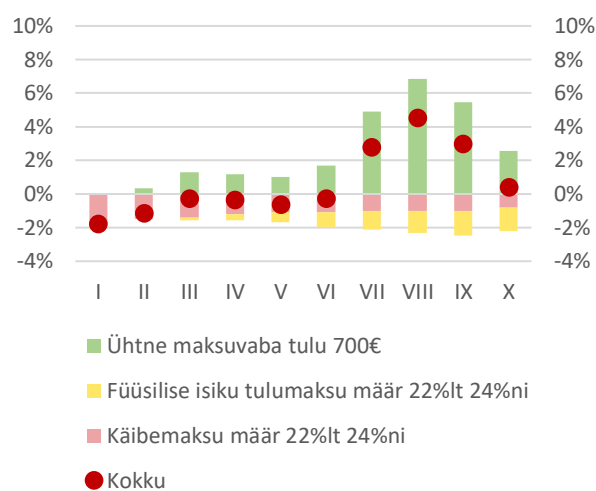
Maksukoormust mõjutavad maksumuudatused on toodud lisas 3 (vt tabel 19).

Maksuvaba tulu muutustest võivad suurema sissetulekuga inimesed. Järgnevalt on inimesed järjestatud tulude suuruse järgi ja jagatud nad kümnesse tuludetsiili, kus esimesed on madalaima tuluga ja kümnendas kõrgeima tuluga inimesed. Käibemaksu määra tõstmisel on mõnevõrra negatiivsem mõju madalamates tulugruppides, tulumaksu määra tõstmisel aga

ja keskkonnanõuete ning süsinikuheite vähendamise eesmärkide karmistumise tõttu ELis on registreerimistasu planeeritud tõusma aastatel 2028 ning 2031.

kõrgemates. Maksuvaba tulu muutustest võivad kõige rohkem 7.-9. detšiil.

Joonis 18. Maksumuudatuste mõju tööelaste inimeste tuludele detšiiliti 2026. aastal (tulu muutus %)

Lisaks maksutulude osakaalule SKPst iseloomustab maksukoormust efektiivne⁵ maksu-määr (*implicit tax rate, ITR*), mis on laekunud maksutulude suhe vastavasse maksubaasi.

Tarbimise efektiivne maksumäär Eestis on üks kõrgemaid Euroopa Liidus. 2023. aastal oli kõige kõrgem näitaja Ungaris 22,3%. Eesti näitaja tõuseb sel aastal 23,1%ni ja püsib selle taseme lähedal kogu prognoosiperioodil, aga ka teistes riikides võib see tõusta. Maksumäära suurendas käesoleval aastal eelkõige käibemaksu määra tõus ja uue tarbimismaksuna lisandunud automaks. Võrreldes teiste riikidega on Eestis ka vähe käibemaksu erandeid, sest neid loetakse maksupoliitiliselt ebaefektiivseteks meetmeteks.

Töötajate efektiivne maksumäär Eestis on Euroopa Liidu keskmisel tasemel. 2023. aastal oli

Euroopa Liidu keskmine näitaja 37,0%. Eesti näitaja tõuseb sel aastal 36,3%ni ja langeb järgmisel aastal maksuvaba tulu muudatuste mõjul alla 35%. Alates 2027. aastast püsib näitaja 35% lähedal.

Tarbimismakse peetakse küll kõige vähem majanduskasvu pärssivateks, kuid need on samas regressiivsed ja suurendavad seetõttu ebavõrdsust. Maksustruktuuri õiglasemaks muutmiseks tuleks mõelda tulumaksusüsteemi

progressiivsuse tõstmisele. Samuti on Eesti kapitalimaksude tase alates 2026. aastast vaid 3% SKPst, mis on Euroopa Liidu keskmisega võrreldes üle 5% SKPst madalamal tasemel. Seda mõjutab peamiselt juriidilise isiku tulumaks, mida Eestis tasutakse jaotatud kasumilt. Selline süsteem on meid viinud USA mõttekoja Tax Foundation kõige konkurentsivõimelisema maksusüsteemi edetabeli esimeseks 11 aastat järjest.

2.2.3 Riigieelarve mittemaksuliste tulude prognoos

Võrreldes riigieelarvega suurendavad selle aasta tulude mahtu CO₂ tulud ja taastuenergiatasu ning vähendavad finantstulud ja välisotetuste edasinihkumine.

Mittemaksuliste tulude 2025. aasta laekumise prognoos võrreldes riigieelarvega väheneb peamiselt välisotetuste mahu languse tõttu (vt tabel 3). Võrreldes 2024. aastaga suureneb laekumine sel aastal 10,7% ning järgmisel aastal veel 0,5%, tulenedes peamiselt toetustest, aga suurenevad ka teised tulud peale finantstulude ning kaupade ja teenuste müügi. Toetuste maht

kasvab 2026. aastaks 1,5 miljardi euroni, seda toetab nii ELi 2021-2027 perioodi rahade kasutamine, sh Rail Balticu ehituseks, kui ka taastekava. Kokkuvõttes ulatub mittemaksuliste tulude maht 2026. aastal rekordilise 2,6 mld euroni ning hakkab seejärel vähenema.

Tabel 3. Mittemaksuliste tulude 2025. aasta suvise prognoosi muutus võrreldes 2025. aasta riigieelarvega (mln eurot)

	2023	2024	2025		
	Täitmine	Täitmine	Eelarve	Prognoos	Muutus
Mittemaksulised tulud	2 238,2	2 310,0	2 732,0	2 558,2	-173,8
Kaupade ja teenuste müük	495,1	537,3	498,9	509,4	10,5
Saadud toetused	1231,5	1189,5	1711,9	1499,6	-212,3
Muud tulud	222,2	191,3	257,2	300,6	43,4
Finantstulud	289,4	391,8	264,0	248,6	-15,4

Allikas: Rahandusministeerium

Kaupade ja teenuste müügi 2025. aasta laekumise prognoos eelarvega võrreldes suurenes muude kaupade ja teenuste müügist laekuva tulu arvel. Põhilise osa selles tulugrupis moodustab CO₂ heitkoguse ühikute müügitulu, mida sel aastal kajastub tuludes 255 mln eurot ning järgmisel aastal prognoositavalt 244 mln eurot. Varasema prognoosiga võrreldes mõjutab tulu muutumist eelkõige müügi koguse

vähendamine, sellele lisandub CO₂ keskmise ühikuhinna prognoosi mõningane vähenemine (viimane tõuseb prognoosiperioodi alguses mõnevõrra ja langeb perioodi lõpuaastatel). Samas ei ole sõltuvalt üldise majanduskeskkonna muutusest välistatud tuluprognosis korrigeerimine järgmises prognoosis sh 2026. aasta kohta. Märksa stabiilsemalt laekub tulu riigilõivudelt. Võrreldes eelarvega on selle aasta

prognoos vähenenud tulenevalt sõidukite registreerimise prognoosi vähendamisest. Alates käesolevast aastast suurendab kaupade ja teenuste müügitulu mootorsõidukite registreerimistasu, mille laekumiseks prognoositakse sel aastal ehk muudatuse rakendamise aastal 90 mln eurot. Järgnevatel aastatel kasvab prognoos 120 mln euroni aastas.

Välisotetuste mahtu mõjutavad lähiaastatel ELi taastekava lõppemine ja Rail Balticu investeeringud ning 2021-2027 perioodi struktuurivahendite kasutamise edenemine.

Lisaks on suurenenud kaitsevaldkonna toetused. 2025. aasta 14. augusti seisuga on 77% (kevad 73%) 2021-2027 rahastusperioodi struktuurivahenditest kohustustega kaetud. Suurimad toetused pärinevad Euroopa Regionaalarengu Fondist, (prognoosiperioodil ligikaudu 270 mln eurot aasta kohta). Struktuurivahendite kasutamise maht saavutab tipu 2027. aastal. See kompenseerib osaliselt ELi taastekava vahendite kasutuse lõppemist pärast 2026. aastat. Vaatamata struktuurivahendite kasutamise jõudsale kasvule 2027. ja 2028. aastal on alates 2027. aastast oodata välisvahendite toetuste kogumahu vähenemist, eelkõige ELi taastekava investeeringute lõppemise ja ka Rail Balticu investeeringute edasi lükkumise tõttu. Prognoosis on arvestatud ka 2028. aastal algava ELi rahastusperioodi vahenditega, mille ettevalmistamine on juba alanud sihiga uue perioodi vahendid võimalikult perioodi algusest kasutusele võtta.

Võrreldes 2025. aasta kevadprognoosiga on suurimad muutused Rail Balticu ehituse prognoosis, sest ootame ehitustegevuse jaotumist prognoosiperioodil ühtlasemalt. Suveprognoosi kohaselt väheneb Euroopa ühendamise rahastu vahendite kasutus 2025. ja 2026. aasta tasemega võrreldes 2027.-2028. aastal mõnevõrra, enne ELi uue rahastamisperioodi toetuste kasutusse andmist prognoosiperioodi lõpus. Kogu prognoosi-

perioodi välisotetuste mahtu suurendab ka kaitsevaldkonna toetuste kasv, seda eriti 2025. aastal, kuid toetuste suurem maht jätkub ka järgnevatel aastatel.

Muude tulude 2025. aasta laekumise prognoos suurenes eelarvega võrreldes 43 mln euro võrra peamiselt taastuenergiatasu lisamisest valitsussektori tulude hulka.

Siia tulude gruppi kuuluvad tulud põhivara ja varude müügist (peamiselt riigimaa müük), trahvid ja muud varalised karistused, keskkonnatasud (tasud loodusressursside kasutamise eest ning saastetasud) ning muud tegevustulud (nt sunnirahad, konfiskeeritud varade müügi tulu ning muud ebatavalised tulud). Nüüdsest tuleb kajastada tulude hulgas vastavalt Eurostati juhistele ka elektritarbijate poolt makstavat ja AS Eleringi kogutavat taastuenergiatasu (2025. aastal prognoositav maht 68 mln eurot). Samuti tuleb kulude poolel näidata selle tasu arvel elektritootjatele makstavat taastuenergia toetust. Seega on sel meetodikamuudatusel eelarvepositsioonile neutraalne mõju. Eelmise prognoosiga võrreldes on aga vähenenud keskkonnatasude prognoos tulenevalt põlevkivi kaevandustasu mõjutavast kütteõli hinna langusest.

Finantstulude 2025. aasta laekumise prognoos vähenes võrreldes eelarvega intressitulude languse tõttu.

Finantstulud koosnevad peamiselt omanikutuludest (dividendid ja Eesti Panga kasumieraldis), kuid ka Riigikassale laekuvatest intressituludest. Peamised omanikutulu maksjad sel aastal on Eesti Energia AS, RMK, Riigi Kinnisvara AS, AS Tallinna Sadam ja Elering AS. Eelarves planeerituga võrreldes on dividendid suurenenud AS-I Lennuliiklusteenindus. Samas otsustas Eesti Pank eraldada riigieelarvesse osa oma kasumist, millega eelarve koostamise ajal ei osatud arvestada. Võrreldes eelmise aastaga on keeruliste majandusolude tõttu dividenditulu oluliselt vähenenud, kuid alates 2027. aastast on oodata mõningat taastumist.

2.3 VALITSUSSEKTORI KULUDE PROGNOOS

Valitsussektori kulud kasvavad kiiremini riigikaitse, hariduse, tervishoiu ja sotsiaalkaitse valdkondades.

Prioriteetsetes valdkondades - riigikaitse, sotsiaalkaitse, tervishoid ja haridus - püsib prognoosiperioodil valitsussektori kulude osakaal SKPst ajaloolisest tasemest kõrgemal.

Valitsussektori kulude osakaal SKPs kasvab 2025. aastal 44,0%ni, mis on kõrgeim tase alates 2020. aastast. 2024. aastal moodustasid Eesti valitsussektori kulud 43,6% SKPst, jäädes Euroopa Liidu keskmisest 5,6 protsendipunkti võrra madalamaks (vt joonis 30, lisa 3). Valitsussektori kulude osakaal SKPst püsib kuni prognoosiperioodi lõpuni kriisieelsest tasemest kõrgemal kasvanud riigikaitse kulutuste, võla teenindamise kulude ja pensioniindeksi muutusega koos kasvavate kulude tõttu.

2025. aasta kulud kasvavad võrreldes eelneva aastaga julgeolekuvõimekuse ja laiapindse riigikaitse kulutuste, vanaduspensionide ning struktuurifondide aktiivse kasutuse tsüklilist tulenevate suuremahuliste investeeringute tõttu.

2025. aastal kasvavad kuludest enim sotsiaalsiirded ehk sotsiaaltoetused ja kapitali kogumahutus põhivarasse. Valitsussektori kulud kasvavad käesoleval aastal kasvutempoga 10,3% aastas 1,06 miljardi euro võrra, millest moodustavad investeeringud 405 miljonit ja rahalised sotsiaalsiirded 331 miljonit.

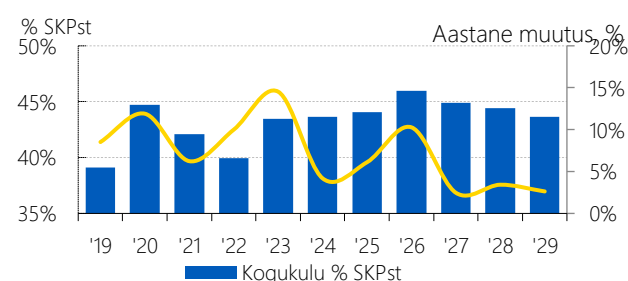
Võrreldes kevadprognoosiga väheneb 2025. aastal valitsussektori kogukulude maht peamiselt välisvahendite kasutuse ja vahetarbimise languse tõttu. Valitsussektori kogukulude tase on 2025. aastal kevadprognoosist 359,2 miljonit eurot madalam, eeskätt välisvahenditest tehtud kapitalisiirete, investeeringute ja vahetarbimise tõttu. 2025. aastal vähenevad investeeringud ja kapitalisiirded võrreldes kevadprognoosiga kokku 654 miljoni euro võrra investeeringute edasilükkamise, CO₂ kvootide müügitulust

tehtavate investeeringute mahu languse ja Rail Balticu investeeringuprognosi mahtude vähendamise tõttu. Investeeringuid Rail Balticu arendamiseks on vähenenud 2025. aastal ligikaudu 120 miljoni euro võrra. Lisaks on vähendatud 2025. aastal kohalike omavalitsuste poolt tehtavate investeeringute prognoositavat mahtu 18 miljoni euro võrra.

Alates 2026. aastast viib riigikaitsekulude tõstmine vähemalt 5%ni SKPst valitsussektori kogukulutused kõrgemale trajektoorige. 2026. aasta 10,3%line kulukasv tuleneb valdavalt kaitsekulude suurenemisest, mis kasvatab töäjökulusid ja vahetarbimist ning suurendab kapitali kogumahutust põhivarasse. Alates 2027. aastast ei ületa valitsussektori kulude aastane kasvutempo 4% aastas. Siiski jääb valitsussektori kulude osakaal SKPst jääb ületama kriisieelset 2019. aasta taset (vt joonis 19). Keskmine valitsussektori kulude kasvutempo aastatel 2027–2029 on 2,8% aastas, mis jääb aeglasemaks kui nominaalse SKP 4,6%line keskmine kasv antud perioodil.

Valitsussektori tulude ja kulude prognoos on toodud lisa 15 (vt tabel 15, lisa 3).

Joonis 19. Valitsussektori kogukulud (% SKPst) ja kulude aastane muutus

Sotsiaaltoetustest kasvavad prognoosiperioodil eelkõige vanaduspension ja töövõimetoetus. 2025. aastal annab sotsiaaltoetuste aastakasvust suurima osa – 235 miljonit eurot –

riiklik pension. Riikliku vanaduspensioni keskmine aastane suurenemine on perioodil 2026-2029 aastas 189 miljonit eurot, peamiselt pensioniindeksi tõusu ja pensionäride arvu kasvu tõttu. Mahult teisel kohal on 2025. aastal töövõimetoetus, mille kulu kasvab võrreldes eelmise aastaga 28,2 miljonit eurot. Kuna töövõimetoetuse päevamäär on seotud pensioniindeksiga, suureneb töövõimetoetuse kulu aastatel 2026–2029 keskmiselt 25 miljonit eurot aastas.

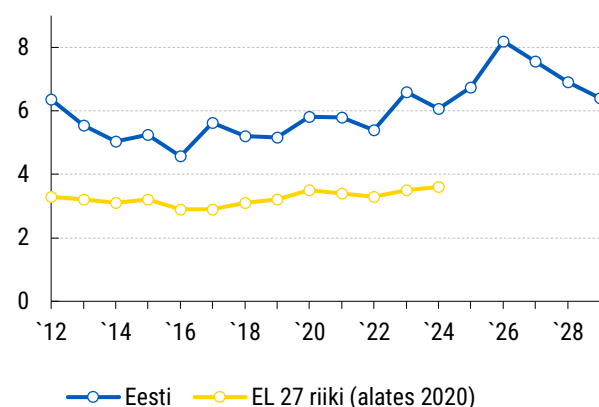
Valitsussektori sotsiaaltoetuste prognoos on kevadprognoosiga võrreldes kogu perioodil väiksem, peamiselt töötutoetuse ja vanemahüvitise tõttu. Vanemahüvitise prognoosi vähendati 2025. aasta esimese poolaasta sündide andmete põhjal, vähendades saajate arvu. Vanemahüvitise ülempiirina on arvestatud Sotsiaalkindlustusameti poolt augustis avaldatud uut varasemaga alandatud ülempiiri. Uueks 2026. aasta ülempiiriks on 3 806,10 eurot, mille mõju jõuab peamiselt 2027. aastasse, sest 2026. aastal rakendub varasem määr ligikaudu 72% saajatele. Suveprognoosis on arvestatud erinevalt kevadprognoosist töötutoetuse kaotamise ja baasmääras töötuskindlustushüvitise kehtestamisega alates 2026. aastast. Muudatus kitsendab saajate ringi ja nihutab kulu struktuuri, mistõttu jääb sotsiaaltoetuste kogukulu kevadprognoosist madalamaks.

Valitsussektori hüvitised töötajatele kasvavad aastal 2025 alla 5 protsendi aastas. Nende osakaal SKPst väheneb 2025. aasta 12,1% tasemelt 11,6%-ni 2029. aastaks. Aastail 2026–2029 kasvavad hüvitised töötajatele keskmiselt 3,8% aastas, jäädes alla nii riigi nominaalpalkade keskmisele kasvule (4,7%) kui ka nominaalse SKP kasvule (4,6%). Sel perioodil on riigieelarvelistes asutustes madalaim töötajate kasv (2,5%), samas kui teistel valitsussektori tasanditel ületab keskmine kasv 4 protsenti aastas.

Vahetarbimine, mille hulka kuuluvad peamiselt majandamiskulud, saavutab 2026. aastal osakaaluna SKPst ulatuslike kaitseotstarbeliste kulutuste tõttu ajaloolise kõrgtaseme – 6,7%. Kaitseotstarbelised kulud püsivad vahetarbimises ajaloolisest tasemest kõrgemal kogu prognoosiperioodi vältel, suurendatud on rahastust täiendava laskemoona ostudeks, võimearendusteks ja laiapiindse riigikaitse kuludeks. Vahetarbimisse planeeritud kaitseotstarbeliste vahendite suurim maht on 2029. aastal.

Valitsussektori investeeringute osakaal SKPst püsib Eestis jätkuvalt kõrge. Valitsussektori põhivarainvesteeringud⁶ on perioodil 2012–2024 püsinud vahemikus 4,6-6,6% SKPst, mis on olnud keskmiselt 2,3 protsendipunkti võrra kõrgem kui Euroopa Liidu keskmine tase (vt joonis 20). Aastatel 2025–2029 on põhivarasse kapitali kogumahutuse osakaal SKPst keskmiselt 7,2%, kuid iga-aastane dünaamika sõltub suuresti välisvahendite rakendamise suutlikkusest, CO₂ osakute müügist saadud tulu arvelt tehtavatest investeeringutest ja riigieelarvestrateegias ette nähtud kaitsekulutuste mahust.

Joonis 20. Valitsussektori põhivarainvesteeringud 2012-2029 Eestis ja ELis (%SKPst)

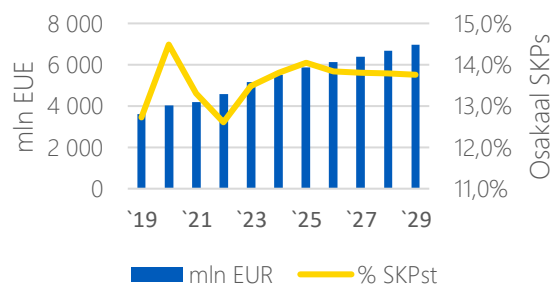
Investeeringute tase valitsussektoris saavutab tipu 2026. aastal, mil kapitali kogumahutus põhivarasse ulatub 3,63 miljardi euroni (8,2% SKPst). Aastatel 2026 - 2029 suureneb kapitali kogumahutus põhivarasse kevadprognoosiga

võrreldes kokku 1,84 miljardi euro võrra, peamiselt kaitseinvesteeringute mõjul. Välisvahendite kasutamine investeeringuteks on sarnaselt kevadprognoosiga maksimaalne 2026. aastal, mil tipptaseme saavutavad nii Rail Balticu investeeringud kui ka Moderniseerimisfondi vahendite kasutus. Alates 2027. aastast väheneb valitsussektori kapitali kogumahutuse maht, 2027. ja 2028. aastal vastavalt 3,3% ja 4,5%, kuna kahanevad nii kaitseotstarbelised investeeringud kui ka Rail Balticu arendamiseks planeeritud välisrahastus ning Moderniseerimisfondi vahendite kasutus.

Intressikulud kasvavad prognoosiperioodil kiiresti seoses võimaliku kasvuga ja kõrgema Euribori tasemega. Kuni 2022. aastani oli intressikulude osakaaluks SKPst kuni 0,1% tulenevalt Eesti madalast võlakoormusest, kuid 2023. aastal moodustasid intressikulud juba 0,4% SKPst. 2029. aastaks jõuavad intressikulud ESA (*European System of Accounts - ESA 2010*) meetodikat arvestades tasemele 0,8% SKPst. Kui 2025. aastal on eeldatavalt intressikulud valitsussektoris ESA meetodika kohandusi arvestades 204 miljonit eurot, siis 2029. aastal 419 miljonit eurot.

Valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) jaotuse järgi on valitsussektori kuludest suurimamahuline funktsioon sotsiaalne kaitse, mis moodustas 2023. aastal 13,5% SKPst ning millest veidi üle poole moodustas vanaduspension ja peaaegu viiendiku laste- ja peretoetused. Prognoosi kohaselt kasvavad riiklikud pensionikulud aastatel 2025–2029 keskmiselt 6,4% aastas, mis tuleneb sotsiaalmaksu laekumisest ja sotsiaalmaksu pensioniosa ning tarbijahinnaindeksi muutusest sõltuvast pensioniindeksi kasvust (joonis 21). Sotsiaalne kaitse on võrreldes kevadprognoosiga vähenenud aastatel 2026-2029 keskmiselt 46 miljoni euro võrra aastas vanemahüvitise ja töötutoetuse tõttu.

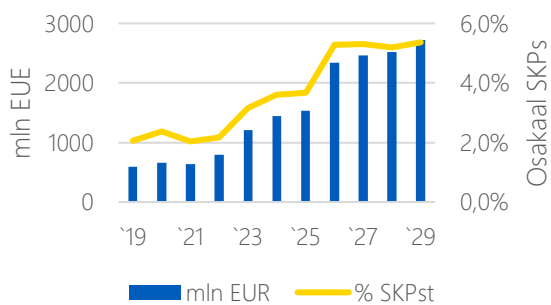
Joonis 21 Sotsiaalse kaitse kulud aastatel 2019-2029, mln EUR ja osakaal SKPs

Tervishoiukulude osakaal SKPs püsib perioodil 2025-2029 keskmiselt tasemel 7,0% SKPst. 2024. aastal oli tervishoiukulude osakaal SKPs 6,8%, kusjuures üle 70 protsendi tervishoiukuludest moodustasid haiglateenuste pakkumisega seotud kulud. Tervishoiukulude kasvu aluseks on võetud Tervisekassa prognoositav kulude kasvutempo.

Riigikaitse kulud ületavad täiendavate otsuste mõjul alates 2026. aastast 5% nominaalsest SKP-st. Riigieelarvestrateegia 2025-2028 läbirääkimiste raames otsustati 1,6 miljardit eurot laskemoona soetuseks aastani 2031, millest kulutatakse hinnanguliselt 1,087 miljardit eurot perioodil 2025-2029. Aastatel 2026-2029 on planeeritud kaitsevaldkonna täiendavateks võimearendusteks vahendeid ulatuses 3,3 miljardit eurot. Riigikaitse kulud ulatuvad 2026. aastal lisavahendite mõjul, mille mahuks on hinnanguliselt 1,04 miljardit eurot, 5,3%ni SKPst. Ukrainale on antud abi annetustena ja toetus jätkub 0,25% SKP-st reaalse soetusega kuni 2027, mille mahud kajastuvad samuti riigikaitse kuludes. Riigikaitse mahud ja osakaal SKPs on toodud alloleval joonisel (joonis 22).

Joonis 22. Riigikaitse kulud 2019-2029, mln EUR ja osakaal SKPs

Valitsussektori kulude prognoos funktsioonide järgi on toodud lisa (vt tabel 16 ja joonis 31, lisa 3).

2.4 MAKSUPOLIITIKA MÕJU

2.4.1 Maksupoliitilised muudatused

Maksumuudatustel on oluline mõju maksutuludele, mis ulatub prognoosiperioodil kuni 2,0%ni SKPst, võrreldes kehtinud määradega 2024. aasta lõpus.

Suurim maksumuudatuste mõju avaldub 2025. aastal ulatudes 2,0%ni SKPst.

Tarbimismaksudega seotud muudatused suurendavad maksutulu ligi ühe protsendi võrra SKPst, tööjõu- ja kapitalimaksudega seotud maksumuudatused mõlemad pool protsenti SKPst. Suurima mõjuga on füüsilise ja juriidilise isiku tulumaksu määra tõstmine 22%ni koos regulaarselt jaotatava kasumi madalama maksumäära kaotamisega ning automaksu kehtestamine. Alates juulist tõsteti käibemaksu määr 24%ni.

Inimeste sissetulekuid suurendavad 2026. aastal maksuvaba tulu muudatused, jõukamad tulugrupid (7.-9. detšiil) võivad sellest enam.

2026. aastast tõstetakse füüsiliste ja juriidiliste isikute tulumaksu määra 24%ni. Inimeste

sissetulekuid mõjutab positiivselt regressiivse maksuvaba tulu kaotamine ja maksuvaba tulu 700 euronit tõstmine (v.a vanaduspensioniealised, kelle maksuvaba tulu on 776 eurot kuus).

Alates 2027. aastast ulatub maksumuudatuste mõju 1,5-1,6%ni SKPst, seda veavad tarbimismaksud.

Jätkub mitmete aktsiisimäärade tõstmine. Regressiivse maksuvaba tulu kaotamine toob eeldatavalt kaasa tulumaksutagastuste vähenemise, sest inimesed hakkavad taas maksuvaba tulu jooksvalt kasutama. Seetõttu on antud maksumuudatuse mõju rakendumisele järgnevatel aastatel väiksema mõjuga.

Aastate 2025-26 peamised maksumuudatused on toodud lisa 3, tabel 19.

Tabel 4. Maksumuudatuste mõju maksukoormusele vastavalt maksu majanduslikule funktsioonile 2025–2029 (% SKPst)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	maksukoormus	maksukoormus					
Maksumuudatuste mõju	33,6	35,2	2,0	1,3	1,5	1,6	1,6
Tööjõumaksud	17,7	18,3	0,6	-0,3	-0,1	-0,1	0,0
Kapitalimaksud	2,8	3,4	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3
Tarbimismaksud	13,1	13,6	0,9	1,3	1,4	1,4	1,3

* Mõju võrreldes sellega, kui edasi kehtiks 31.12.2024 määrad/olukord. Mõju on tekkepõhine.

Allikas: Rahandusministeerium

2.4.2 Maksukulu

Maksukulu on vähenemas ja stabiliseerub alates 2026. aastast varasemal tasemel 0,9% SKPst.

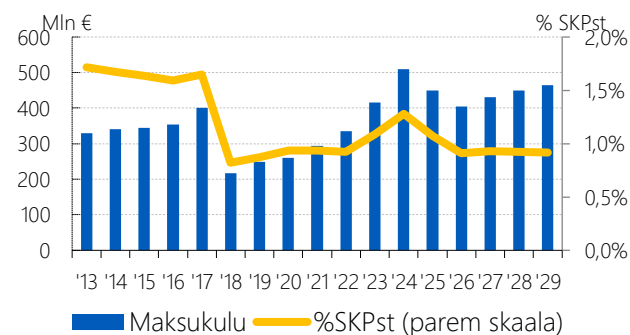
Erinevad maksusoodustused ja mahaarvamised on maksukulu, mis on riigi instrumendiks sotsiaal- või majanduspoliitika suunamisel ning annab maksusoodustusi teatud tunnustega maksumaksjatele⁷. Neid tuleks käsitleda sarnaselt kõigi kuluridadega eelarves, regulaarselt seirata, põhjendada vajalikkust ning vajadusel vähendada, sest need tekitavad majanduslikke moonutusi, vähendavad maksubaasi ning ajavad maksukoormust üles teistel, kes neist kasu ei saa.

2024. aastal kehtisid veel jaotatava kasumi madalam maksumäär 14% ja mitmed tulumaksusoodustused, mis viisid maksukulu kokku üle 500 mln euro.

2025. aasta riigieelarve laekumist mõjutavad 25 maksukulu, mis on sätestatud käibemaksu-, tulumaksu- ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduses. Kõige kulukam maksusoodustus on maksuvaba tulu vanaduspensionieas, mis ulatub 123 mln euroni. Kokku moodustab maksukulude maht 2025. aastal 450 mln eurot ehk 1,1% SKPst ja 3,5% maksutuludest. Maksusoodustustega toetatakse 2025. aastal valitsemisfunktsioonidest⁸ kõige enam sotsiaalset kaitset (maksuvaba tulu pensionieas, erinevad kogumispensioni soodustused), millele

järgnevad tervishoid (ravimite ja meditsiiniseadmete käibemaksusoodustus) ja majandus (põllumajanduses kasutatava kütuse soodustus).

Joonis 23. Maksukulu (mln eurot ja % SKPst)

Alates 2026. aastast moodustab maksukulu 0,9% SKPst. Oluliselt väheneb maksuvaba tulu vanaduspensionieas maksukulu, sest võrdlusbaasiks oleva tööaliste maksuvaba tulu sissetulekust sõltumine kaotatakse ja maksuvaba tulu tõstetakse 700 eurole. Lõplikult kaob regulaarselt jaotatava kasumi madalama maksumäära mõju. Kõige kulukamaks maksusoodustuseks tõuseb ravimite ja meditsiiniseadmete madalam käibemaksu määr, mis ulatub 109 mln euroni.

Maksukulu täpsem jaotus on lisas 3, tabel 20.

2.5 VALITSUSSEKTORI FINANTSEERIMINE

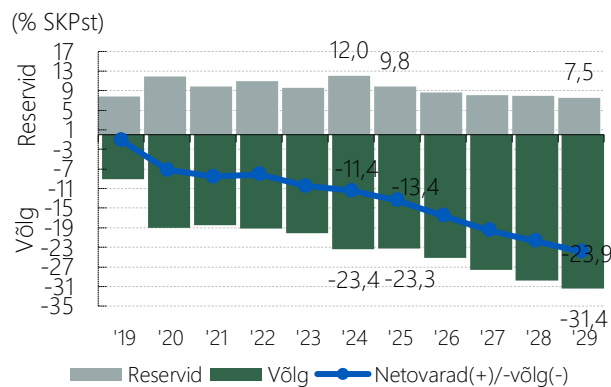
Võlakoormus püsib 2025. aastal väiksema defitsiidi ja varasemate laenude arvelt stabiilsena, kuid järgnevatel aastatel kasvatab negatiivne rahavoog, sh suuremad kaitsekulutused, võlakoormust kiiremini kui kevadprognoosis, ulatudes 2029. aastaks üle 31% SKP-st

Riigi rahavoog on kogu prognoosiperioodi vältel negatiivne ehk kulutused on laekumistest suuremad. Valitsussektori netopositsioon ehk võla ja reserve taseme vahe suureneb tänava peaaegu kahe protsendipunkti võrra (vt joonis 24) ning jätkab halvenemist negatiivse rahavoo tõttu prognoosiperioodi lõpuni. Käesolev suveprognoos arvestab juba seadustatud maksumuudatuste mõju ja nendest tuleneva tulu ja kuluga. Käesolev riigi rahavoo prognoos lähtub suveprognoosi eelarvepositsioonist.

Suveprognoosi kohaselt on sel aastal riigieelarve positsioon nominaalses puudujäägis ning ka rahavoog kokku negatiivne. See tuleneb eelkõige julgeoleku ja sotsiaalse kaitse kulutuste kasvust. Lisaks riigieelarve positsioonile võetakse arvesse ka teisi tegureid, näiteks finantseerimistingud, mille tõttu on rahavoog riigieelarve teenindamisest kokku negatiivne. **Põhiliselt tuleneb negatiivne rahavoog riigieelarve defitsiidist ning riigikassa poolt tagasimakstavast võlast.**

Riigieelarve negatiivset rahavoogu aastatel 2025-2029 rahastatakse nii uute pikaajaliste laenude kui ka lühi- ja pikaajaliste võlakirjaemissioonide abil. Rahandusministeerium refinantseerib jooksvalt lühiajalised võlakirjad ning hoiab lühiajaliste võlakirjade taset stabiilsena, et riigil oleks mitmekesised laenuvõtmise võimalused ehk hajutatud võlaportfell.

Joonis 24. Valitsussektori likviidsed varad, võlakoormus ja netopositsioon (% SKPst)

Eesti valitsussektori võlg suurenes 2024. aastal nii nominaalselt (+1,62 mld), kui ka osakaaluna SKPst 20,1%lt 23,4%ni. Nii keskvalitsuse kui ka kohalike omavalitsuste võlakoormus kasvas eelmisel aastal (vt tabel 22, lisa 3). Põhiline osa võla kasvust tuli riigikassa poolt möödunud aastal võetud lühiajalistest võlakirjadest (T-billid, ECP-d) ning pikaajalisest võlakirjaemissioonist mahuga 1 miljard eurot. Lisaks viidi läbi siseriiklik võlakirjaemissioon ning sõlmiti valmisolekulaenu leping EIB⁹ga, mis võimaldab riigil rahavoolisest vajadusest lähtuvalt välja võtta 400 mln eurot.

Riik mitmekesistab oma finantseerimisallikaid, kaasates kapitali nii kodu- kui ka välisurgudelt, samuti on kavas Eestil kasutada Euroopa Komisjoni poolt võetava liikmesriikide ühise riigikaitselaenu (SAFE) vahendeid aastatel 2026-2030. ReArm paketi raames on liikmesriikidel ajutiselt võimalik suurendada kaitsekulusid kuni 1,5% SKP-st ilma defitsiidikriteeriumi rikkumata. Kaitsevõime tõstmiseks on loodud SAFE laenumehhanism, mille kaudu Euroopa Liit saab liikmesriikide nõudlusest lähtudes turgudelt kaasata kuni 150 miljardit eurot. Eesti plaanib sellest aastateks 2025–2030 taotleda kuni 3,6 miljardit eurot. SAFE laen on pikaajaline, kuni 45-aastase

tagasimaksetähtajaga ning kuni 10-aastase maksepuhkuse võimalusega. Laenu intressimäär on eeldatavasti madalam Eesti võlakirjade omadest, mis aitab vähendada intressikulusid ja hajutada riigi võlaportfelli. Lõplik laenusumma sõltub Eesti kaitseinvesteeringute kava heakskiidust Euroopa Komisjonis.

2024. aastal kaasas riik esmakordselt vahendeid siseriikliku võlakirjaemissiooni kaudu summas 200 mln eurot, laiendades sellega finantseerimisallikate valikut. Emissioonil osalesid edukalt nii Eesti eraisikud kui ka kohalikud finantsasutused. Siseriiklik võlainstrument toetab kapitalituru arengut ning suunab erainvestorite vahendeid kodumajandusse. Samuti jääb emissiooni intressitulu kohalikele investoritele, millest üle viiendiku laekub tulumaksuna tagasi riigieelarvesse. Lisaks jätkab Rahandusministeerium eurokommertspaberi (ECP) emiteerimist, mis on lühiajaline võlakiri ning T-billile alternatiivne rahastamisinstrument. ECP pakub täiendavat paindlikkust, on lihtsam ja kiirem emiteerida ning kaasab laia rahvusvahelist investoribaasi.

2025. aasta mõõduka negatiivse rahavoo tingimustes kasvab riigi võlatase nominaalselt, kuid kiirema SKP kasvu tulemusena jääb võlakoormuse suhe SKP-sse peaaegu samaks kui eelmisel aastal. Järgmistel aastatel suureneb võlakoormus keskmiselt kahe protsendipunkti võrra aastas, ulatudes prognoosiperioodi lõpuks üle 31% SKP-st. See on viie protsendipunkti võrra kiirem võla kasv võrreldes kevadprognoosiga.

Samuti on (vt tabel 21, lisa 3) välja toodud keskvalitsuse tasemel konsolideeritud võlg nii kodumaise kui ka välisvõla osas, arvestades tehinguid, mis on seotud valitsemissektori allsektoritega (sh kohustuste muutused). Riigikassa poolt võetud võlakohustused olid tänava juuli lõpu seisuga kokku 6,9 miljardit eurot, millest 5,4 miljardit (78%) moodustasid

emiteeritud lühi- ja pikaajalised võlakirjad ning ülejäänud 1,6 miljardit (22%) võetud pikaajalised laenud. Keskvalitsuse panus valitsussektori võlakoormusesse suureneb prognoosiperioodi jooksul 20%lt 28%ni SKPst.

Kohalike omavalitsuste võlatase kasvab lähiaastatel negatiivse rahavoo finantseerimise vajaduse tõttu. Prognoosiperioodi lõpuks suureneb võlakohustuste maht üle 1,8 mld euro, kuid stabiliseerub alates 2026. aastast ligikaudu 3,7%-le SKP-st, mis on viimase kolme aasta keskmisest (3,6%) veidi kõrgem.

Sotsiaalkindlustusfondid ehk Eesti Töötukassa ja Tervisekassa Eesti võlakoormusesse ei panusta.

Riik hoiab prognoosiperioodi jooksul vajalikku likviidsuspuhvrit, et tagada riigi kohustuste õigeaegset täitmist. Likviidsuspuhver põhineb arvatud likviidsuse sihttasemel, mis võimaldab riigi väljamaksete teostamise maksutulude vähenemise tingimustes vähemalt kuue kuu ulatuses. Kogu laenatud raha kuulub likviidsusreservi.

Prognoosi kohaselt vähenevad käesoleval aastal keskvalitsuse ja ka kohalike omavalitsuste ning sotsiaalkindlustusfondide (Tervisekassa, Töötukassa) finantsreservid.

Järgnevatel aastatel on ette näha valitsussektori finantsreservide taseme püsimist 8% juures SKPst. Riigieelarve negatiivset rahavoogu rahastatakse esmalt likviidsusreservi arvelt, mille hulgas on juba eelnevalt kaasatud võlavahendid.

2024. aasta lõpus ulatusid keskvalitsuse finantsreservid kolme miljardi euroni ehk 7,6%ni SKPst. Keskvalitsuse reservid nii Riigikassa hallatavatest reservidest (sh stabiliseerimisreserv ning likviidsusreserv ilma sotsiaal-kindlustusfondideta) kui ka muude asutuste likviidsusetest vahenditest.

Stabiliseerimisreserv on finantsreserv kriisiolukordadeks, mida kasutatakse näiteks

finantskriisides, eriolukordades ja üldmajanduslike riskide vähendamiseks. Viimati kasutati stabiliseerimisreservi vahendeid 2009. aasta finantskriisi ajal.

Stabiliseerimisreservi leevenenud investeerimistingimused võimaldavad teenida varasemast kõrgemat tulusust. Stabiliseerimisreservi tulususe sihiks on teenida vähemalt sama kõrget tulusust kui riigi keskmine laenuintress, et reservi hoidmine ei tekitaks riigile täiendavat intressikulu.

Stabiliseerimisreservi maht suurenes aastaga 32 mln euro võrra, ulatudes 31.07.2025 seisuga 479 miljonini. Üle poole kasvust tuli Eesti Panga kasumi jaotamisest riigile (18,5 mln eurot) ning ülejäänud osa reservi investeerimistulust. Investeeringute tulusus ulatus viimase 12 kuu jooksul ligikaudu 3%-ni (vt joonis 32, lisa 3), mis on samas suurusjärgus eelmise aasta keskmise võla intressimääraga. Prognoosi kohaselt jääb tulusus järgnevatel aastatel veidi alla 3%, mille toel reservi maht kasvab edasi.

Likviidsusreservi kasutatakse riigi igapäevase rahavoo juhtimiseks ja selle maht muutub samuti igapäevaselt. Likviidsusreserv hõlmab

arvestuslikult riigi, Tervisekassa, Töötukassa, mõningate sihtasutuste ja teiste juriidiliste isikute (nt Pensionikeskus) raha. Seega hõlmab arvestuslikult likviidsusreserv enam kui ainult keskvalitsuse likviidseid vahendeid. Seisuga 31.07.2025 oli riigi likviidsusreservis 1,9 miljardit eurot. Reservi paigutused on tehtud võlakirjadesse ja hoiustesse. Likviidsusreservi oodatav 2025. aasta tulusus on 2,3%.

Käesoleval aastal vähendab likviidsusreservi taset rahavooline puudujääk, mille täitmiseks kaasatakse prognoosi kohaselt täiendavaid vahendeid kokku 1,5 mld ulatuses. Olenevalt vajadusest kasutab riigikassa likviidsuse juhtimiseks nii pikaajalisi laene kui ka lühi- ja pikaajaliste võlakirjade emissioone. Riigikassa võla kaalutud keskmine intressimäär oli 2024. aastal 3%, mis prognoosi kohaselt 2025. aastal rahaturu intressimäärade mõjul veidi alaneb. Riigikassa võla intressikulu on 2025. aastal prognoosi kohaselt 184 mln eurot ehk 0,4% SKPst. Järgnevate aastate süvenev defitsiit toob kaasa intressikulu hüppelise tõusu, kus vastav näitaja küündib 2029. aastal 0,8%ni SKPst.

3 NEGATIIVNE RISKISTSENAARIUM

Riskistsenaariumi koostamise eesmärgiks on näidata majandusarengu alternatiivseid võimalusi ning nende mõju riigieelarvele.

Kevadise prognoosi riskistsenaariumi täitumise ülevaade

Rahandusministeeriumi kevadise majandusprognoosi üks võtmeküsimusi oli seotud USA poolse kaubandussõja kulgemise ning sellega kaasnevate imporditollide kehtestamisega. Peamine probleem oli, et prognoosi koostamise hetkel ei olnud teada ei tollimäärade kehtestamise aega ega suurust. Täna tuleb tõdeda, et kuigi esmane 10% üldine imporditoll EL kaupadele kehtestati aprilli alguses, siis see oli paika seatud ajutiselt. Praegu teadaolev üldine tollimaksu määr ELile saab olema 15%, kuid teatud kaupade osas võib kehtestada erandeid (nt strateegilise tähtsusega kaubad nagu lennukid ja nende osad, teatud ravimid ja loodusvarad) – läbirääkimised USA ja EL vahel käivad.

Vaatamata tollidega seotud ebakindlusele võib öelda, et suurema osa neist tulenevaid riske oleme suvises prognoosis arvesse võtnud. Meie ekspordipartnerite prognoosid valdavalt põhinevad 10% tollimaksumäära eeldusel ning oodatavalt uued tollimaksud (üldine 15%, kuid eranditega) võivad agregeeritult jääda samasse suurusjärku. Samuti oleme ekspordinõudluse eelduse puhul lähtunud konservatiivsematest prognoosidest. Ka Eesti majandusagentide kindlustundes on tollide negatiivne mõju avaldunud, mis veidi kärbib majanduse taastumise kiirust. Kokkuvõttes tähendab see, et suurt täiendavat negatiivset tagasilööki USA tollidest pole suure tõenäosusega oodata ning peamised riskid juba sisalduvad põhiprognosis.

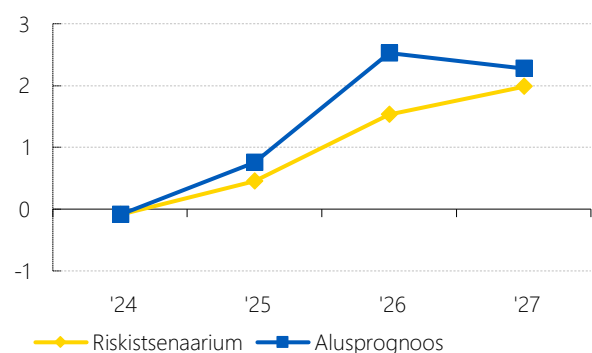
Suvises prognoosis negatiivne riskistsenaarium

Suvises majandusprognoosis riskistsenaariumi koostamisel oleme kvantifitseerinud

konkurentsivõime probleemidest ning nõrgemast investeerimis- ja tarbimisjulgusest tulenevat mõju meie majanduse arengule. Sarnaste tegurite poolt ajendatud stsenaariume oleme koostanud ka varem, viimati 2024. aasta suvises prognoosis.

Riskistsenaariumi kohaselt jätkub käesoleval aastal majanduse väga aeglane taastumine ning selle tempo ei kiirene oluliselt ka järgmisel aastal. Nõrgem saab olema nii ekspordi ja tööstuse taastumine kui ka tööturu olukorra paranemine. Samuti eeldame, et tarbimis- ja investeerimisjulgus jäävad lähikvartalitel madalaks ning alates aprillist langenud kindlustunne avaldub selgemalt ka majandusnäitajates. Majapidamiste ostujõud agregeeritult sel aastal langeb ning ammendunud säästude ja tõusva maksukoormuse tõttu ei ole võimalik senist tarbimise taset säilitada. Järgmisel aastal kasutatav tulu küll kasvab, kuid eeldame konservatiivset tarbimiskäitumist. Nende tegurite koosmõjul on käesoleva aasta majanduskasv põhistsenaariumist veelgi madalam, ulatudes kõigest 0,5%ni. Ka järgmise aasta kasv saab riskistsenaariumi kohaselt olema tagasihoidlikum, 1,5% (vt joonis 25). Riskistsenaariumi kohaselt on jooksevhindades ehk eurodes mõõdetud majanduse maht aastatel 2026-27 alusprognoosist 700-900 miljoni euro võrra väiksem.

Joonis 25. Majanduse reaalkasv, riskistsenaarium (%)

Riskistsenaariumis suurem eelarvepuudujääk

Riskistsenaariumi tulude ja kulude prognoos tugineb makromajanduse vastavale prognoosile ja näeb ette valitsussektori eelarvepositsiooni halvenemist 0,1% võrra SKPst sel aastal ehk puudujääk ulatub 1,1%ni SKPst. Käesoleva aasta suurem puudujääk alusstsenaariumiga võrreldes tuleneb eelkõige maksutulude väiksemast laekumisest, mis mõjutab kõiki valitsussektori tasandeid. Ka järgnevate aastate majanduskasv on riskistsenaariumi kohaselt alusstsenaariumist madalam, mis kasvatab puudujääki järgmistel aastatel 0,5% võrra SKPst. Struktuurne eelarvepuudujääk suureneb riskistsenaariumis 0,1% kuni 0,5% võrra SKPst.

Riskistsenaariumi kohaselt suureneb netovõlg kuni 1,3 protsendipunkti võrra. Alusstsenaariumist negatiivsem keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste eelarvepositsioon suurendavad riskistsenaariumis nende valitsussektori tasandite võla taset. Seega valitsussektori võlakoormus suureneb täiendava finantseerimisvajaduse tõttu riskistsenaariumis kuni 1,1 protsendipunkti võrra SKP-st. Halvenenud sotsiaalkindlustusfondide eelarvepositsiooni tõttu vähenevad valitsussektori reservid kuni 0,2 protsendipunkti võrra.

Tabel 5. Valitsussektori eelarvepositsioon riskistsenaariumi kohaselt 2025-2027

	Riskistsenaarium			Erinevus alusprognoosist		
	2025	2026	2027	2025	2026	2027
Valitsussektori eelarvepositsioon (mln eurot)	-469	-1 964	-1 965	-33	-186	-188
Keskvalitsus	-252	-1 692	-1 699	-21	-97	-89
Sotsiaalkindlustusfondid	-128	-187	-165	-7	-64	-71
Kohalikud omavalitsused	-89	-85	-101	-4	-25	-29
Valitsussektori eelarvepositsioon (% SKPst)	-1,1	-4,5	-4,3	-0,1	-0,5	-0,5
Keskvalitsus	-0,6	-3,9	-3,7	-0,1	-0,3	-0,3
Sotsiaalkindlustusfondid	-0,3	-0,4	-0,4	0,0	-0,2	-0,2
Kohalikud omavalitsused	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	-0,1
Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon (% SKPst)	0,8	-3,3	-3,6	-0,1	-0,5	-0,5

Lisa 1. PROGNOOSI KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED JA EELDUSED

Käesoleva majandus- ja rahandusprognoosi eesmärk on anda ajakohane ja võimalikult täpne hinnang majanduse ja riigi rahanduse arenguväljavaadetest seni tehtud eelarvepoliitiliste otsuste valguses. Käesolev prognoos on aluseks 2026. aasta eelarve eelnõu ning riigi eelarvestrateegia 2026-2029 koostamisel. Prognoos on mõeldud ka laiemaks avalikuks kasutamiseks, pakkudes analüüsi majanduses ning riigi rahanduses toimuvast.

Prognoosi koostamist reguleerib Riigieelarve seadus. Prognoosi aluseks on viimane avaldatud majandus- ja rahandusstatistika ning see on koostatud jooksva ning järgneva nelja aasta kohta. Vastavalt seadusele ollakse selle koostamisel ning meetodilistes valikutes sõltumatud. Meetodilised valikud on tehtud parima teadmise juures ning läbipaistvalt. Prognoos sisaldab võrdlust teiste prognoosidega ning meetodika kirjeldust. Käesoleva prognoosi eeldused on fikseeritud 2025. aasta juuli lõpu seisuga.

Vastavalt Riigieelarve seaduse paragrahvile 4 hindab Eelarvenõukogu riigi makromajandusprognoose ja rahandusprognoose. Eelarvenõukogu annab arvamuse prognoosi kohta kahe nädala jooksul selle avaldamisest alates, hinnangud avalikustatakse nende kodulehel: <https://eelarvenoukogu.ee/>. Rahandusministeeriumi eelmise ehk 2025. aasta kevadise prognoosi koos lisastsenaariumidega kiitis Eelarvenõukogu küll heaks, kuid leidis, et majanduskasvu väljavaadet ümbritsevad olulised negatiivsed riskid, mis tulenevad eelkõige kaubandustollide mõjust maailmamajandusele.

Makromajandusprognoosi eeldused

USA majanduse jahtumise mõjul kasvab maailmamajandus tänavu aeglasemalt kui varasematel aastatel. Kuigi maailmakaubandus

elavneb, on selle taga tollitariifide eelne suuremahuline varumine ning kaubavoogude varasemaks nihutamine. Kaupade import USA-sse suurenes aasta alguses veerandi võrra ning alates aprillist, kui tariifide esimene laine kehtima hakkas, on kaubavood kõrgtasemelt taandunud.

See tekitab moonutusi ka euroala makro- näitajates, mida ilmestab SKP kasv, osutudes I kvartalis viimase kolme aasta kiireimaks (kvartal-kvartalisel võrdluses). 2025. aasta kokkuvõttes tähendab see euroala majanduskasvu prognoosi tõstmist 1,2%le ning tulenevalt baasefektist ja tollitariifidega seotud ebakindluse jätkumisest järgmise aasta kasvuootuse langetamist 1,1%le.

Tulenevalt aasta alguse ajutise iseloomuga märkimisväärsest väliskaubanduse hoogustumisest on Eesti välisnõudluse ehk meie kaubanduspartnerite impordi kasv (+2,3%) sarnane varasema prognoosiga. 2026. aastal maailmakaubanduse kasv aeglustub ning sellest tulenevalt kujuneb ka välisnõudluse kasv tagasihoidlikumaks (+2,0%). Euroala tööstussektori PMI indeks on suvekuudel näidanud paranemist ning ka eksporditellimuste väljavaade on hea. Ebakindlas geopoliitilises keskkonnas annab see kindlust, et nõudluse kasv on jätkumas.

Alates 5. aprillist kehtestati EL-st pärit kaupadele 10% tollitariif ning autodele ja nende osadele rakendus globaalne 25%ne tariifimäär. Suvise üleminekuperioodi ajal toimusid kaubandus- läbirääkimised USA ja erinevate riikide vahel. Juuli lõpus avaldati esialgne versioon EL-le kehtestatavatest tariifidest jõustumisega alates 7. augustist. Sellega on tariifi ülempiiriks EL-st pärit kaupadele 15%, sealhulgas osadele strateegilistele kaupadele rakendatakse 0%-st tariifimäära. Suveprognoosis on välisnõudluse eeldused koostatud kaubanduspartnerite impordiprognoside pealt, mis arvestavad 10%se

tollitariifiga. **Riskid kaubanduspoliitikale püsivad suurena, kuniks on selgunud lõplikud tollimaksu määrad USA ja teiste riikide vahel.**

Alates möödunud aasta juunist on Euroopa Keskpang (EKP) baasintresse langetanud kokku 8 korda 200 baaspunkti ulatuses. Arvestades euroala inflatsiooni stabiliseerumist 2% juures ning euroala majanduse vastupidavust välisriskidele, on edasiste intressilangemiste osas hoiak muutunud ettevaatlikumaks. Finantsturud arvestavad ühe täiendava intressikärpega. **3-kuu EURIBOR on suvekuudel stabiliseerunud 2% juures ning forward-tehingute kohaselt jääb madalase 2026. aasta esimesse poolde (1,8%).** Seejärel on oodata tõusutrendi ning prognoosiperioodi lõpuks peaks 3-kuu EURIBOR ulatuma 2,6%ni. Seda suundumust toetab mahukast kaitse- ja infrastruktuuri kulutuste paketist tulenev stiimul euroala majandusele.

Euroala inflatsioon on viimastel kuudel stabiliseerunud 2% juures. Toidu kallinemist on kompenseerinud energia odavnemine. Teenuste hinnatõus on mulluselt kõrgtasemelt aeglustumas. **Hinnad tõusevad euroalal aastatel 2025-2026 vastavalt 2,1% ja 1,8%.**

USA dollar on alates märtsist nõrgenenud enamike valuutade suhtes, mil USA tollimaksud hakkasid järk-järgult jõustuma. **Euro kurss USD suhtes on võrreldes aasta algusega tugevnenud pea 12%.** EUR/USD kurss fikseeriti tasemel 1,142 kogu prognoosiperioodiks.

Nafta hind oli aasta esimesel poolel langustrendil. **Praegune nafta 70 USD lähedane hind on viimase nelja aasta madalaim.** Gaasi hind on aasta alguse kõrgtasemelt odavnemine. Suurenenud LNG import, pakkumispoolsete piirangute leevenemine ja gaasihoidlate hea täituvus on soosinud madalamaid hindu. Tulevikutehingute kohaselt kujuneb Brent nafta hinnaks aastatel 2025-2026 71,5 dollarit ja

68,9 dollarit. TTF gaasi hind aastatel 2025-2026 vastavalt 38,7 €/MWh ja 34,8 €/MWh.

Rahandusprognoosi eeldused

Riigirahanduse prognoos koostatakse poliitikamuudatusteta stsenaariumina ja see on aluseks Vabariigi Valitsusele eelarvepoliitiliste dokumentide (riigieelarve ja riigi eelarvestrateegia) koostamisel. Poliitikamuudatusteta prognoosi korral eeldatakse, et olemasolevaid poliitikaid oluliselt ei muudeta ega kohandata, st et kehtivad poliitikad ja regulatsioonid jäävad prognoosiperioodi jooksul muutumatuks. Lähtutakse kehtivatest õigusaktidest ning piisava detailsusega heakskiidetud muudatustest/meetmetest (nt riigi eelarvestrateegia 2025-2028). Eelnevast tulenevalt sisaldab prognoosi põhistsenaarium riigi eelarvestrateegias 2025-2028 heakskiidetud otsuseid vaid osaliselt. Prognoosis ei ole arvestatud seadustamata maksumuudatustega ning piisava konkreetsete kuluotsustega.

Üksnes kinnitatud otsustega arvestamine ei tähenda aga seda, et ilma konkreetsete otsusteta säilivad kulud samal tasemel terve prognoosiperioodi jooksul. Nt tegevuskulude korral on eeldatud siiski tavapärasest kulude kasvu ka ilma vastavate Vabariigi Valitsuse otsusteta. Vastasel korral väheneks kulude reaaltase, mis tähendaks avalike teenuste pakkumist ja tähendaks juba sisulist poliitikamuudatust. Samuti võetakse arvesse väliskeskonnast tulenevaid tegureid nagu demograafia, majandustsüklid, keskkonnamõju.

Riigirahanduse prognoos baseerub makromajandusprognoosi põhistsenaariumil.

Riigieelarve tulude prognoosi eeldused:

- Maksuprognoosi aluseks on prognoosi üldpõhimõtted.
- Suurematest maksumuudatustest on prognoosis arvestatud

mootorsõidukimaksu kehtestamisega ning tulumaksu ja käibemaksu muudatustega.

- Palga alammäära tõusu prognoosimisel kasutatakse Eesti Panga prognoositavat töövõime kahekordset kasvu (Eesti Panga prognoos kuni 2026. aasta ning Rahandusministeeriumi prognoos 2027-2029) või palgakasvu, oleneb kumb on suurem. Põhjuseks on eesmärk viia alampalk 40% tasemeni keskmisest palgast.
- Mittemaksuliste tulude prognoosimisel võetakse aluseks senised laekumised ning valitsemisalade täpsustatud prognoosid (nt keskkonnatasud, CO₂ tulud, omanikutulud).
- 2025. aasta dividendiprognosis arvestatakse 2025. aasta VV dividendikorralduse summadega. 2026-2029 on aluseks RE protsessi otsused ning äriühingute finantsprognoosid ja dividendi-ettepanekud.

Riigieelarve kulude prognoosi eeldused:

- 2025. aasta osas lähtutakse 2025. aasta eelarvest, lisaelarvest ning valitsemisalade täpsustatud prognoosidest.
- Aastate 2026–2029 kulude prognoosis lähtutakse 2025.a riigieelarvest, lisaelarvest ja valitsemisalade esitatavatest rahastamiskavadest. Arvestuslike sotsiaalkulude ja tuludest sõltuvate suuremate kulude (nt CO₂) osas lähtutakse koos valitsemisaladega täpsustatud prognoosidest.
- Kaitsekulude tase 2026-2029 moodustab vastavalt koalitsioonileppele vähemalt 5% SKPst.

- Välisvahendite prognoosis on arvestatud 2028. aastal algava ELi rahastusperioodi vahenditega koos riikliku kaasfinantseerimisega alates 2028. aastast.

Töötukassa eelarvepositsiooni kujunemise eeldused:

- Kulude prognoosimisel kasutatakse Töötukassa uusimat prognoosi, mis on koostatud Rahandusministeeriumi kevadise makroprognoosi näitajate põhjal.
- Tulude prognoosimisel lähtutakse Rahandusministeeriumi töötuskindlustusmaks prognoosist.

Tervisekassa eelarvepositsiooni kujunemise eeldused:

- Eelarvepositsiooni aluseks on 2025. a eelarves kinnitatud kulude maht. Aastate 2026–2029 osas on kulude puhul lähtutud Tervisekassa 4 aasta finantsplaanist, mis on koostatud 2025. aasta Rahandusministeeriumi suveprognoosi põhjal.
- Tulude prognoos on kogu perioodil vastavalt Rahandusministeeriumi suvisele prognoosile nii sotsiaalmaksu kui ka mittetöötavate pensionäride eraldise osas.

Kohalike omavalitsuste (KOV)

eelarvepositsiooni kujunemise eeldused:

- Prognoosi aluseks on võetud 2024. aasta tegelikud tulemused ning makromajandusprognoos, sh arvestades KOV-de jooksvate kulude muutumisel inflatsiooni ja keskmise palga muutustega.

Muud valitsussektori asutused:

- Keskkvalituse juriidiliste isikute (sihtasutused, avalik-õiguslikud institutsioonid ja äriühingud) eelarvepositsiooni prognoosimisel

lähtutakse nende esitatud finantsplaanist, mis peab vastama riigieelarve seaduses toodud põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse reeglitele. Eeldatakse, et eelarveaasta kestel finantsplaanis näidatud põhitegevuse tulemit ja netovõlakoormust ei muudeta.

- Riigi Kinnisvara AS-i eelarvepositsiooni prognoosimisel lähtutakse nende finantsplaanist ning VV poolt heakskiidetud investeeringutest. Kajastatakse ainult sõlmitud rendilepinguid ning kontrollitakse nende vastavust riigieelarves näidatud rendimaksetega.

Lisa 2. Mootorsõidukimaks ja selle esialgne mõju

2025. aasta algusest jõustus Eestis Mootorsõidukimaksu seadus², mille eesmärgiks seaduseelnõu seletuskirja³ järgi oli suunata uute sõidukite soetajaid keskkonnasäästlikumate otsuste tegemisele senisega võrreldes. Teadupärast on Eestis arvele võetavate sõidukite keskmine CO₂ emissioon EL riikide seas üks kõrgemaid⁴. Vähetähtis polnud maksu loomisel ka riigieelarve täitmine, aastamaksust ja registreerimistasust kokku loodab riik koguda aastas u 230 mln eurot täiendavat tulu. Järgnevalt on esitatud lühikokkuvõtte mootorsõidukimaksu eesmärgist, selle kohustuse kujunemisest ja tarbijakäitumise muutusest sõiduautode ostmisel esimese kuue kuu jooksul, kuni 30.06.2025.

Maksu eesmärk

Avalikkuses on esitatud „automaksu“ kohta palju kriitikat. See on mõistetav, kuna ükski uus maks ei ole populaarne ja nii otsivad potentsiaalsed maksumaksjad põhjusi uue maksu mõttekuse kahtluse alla seadmiseks. Selle maksu puhul küsitakse tihti, kas eesmärk on keskkonnapoliitiline või soovitakse sellega lihtsalt täita riigikassat. Esmapilgul võiks ju arvata, et kuna üks maks täidab mõlemat eesmärki, siis on see küsimus ebaoluline. Majandusteooria aga ütleb, et mitme erineva poliitikaeesmärgi saavutamiseks on vaja rakendada vähemalt sama palju erinevaid poliitikameetmeid. Seda tarkust tuntakse Tinbergeni reeglina⁵. Põhjus on selles, et ühe meetmega mitme eesmärgi saavutamine ei ole optimaalne. See probleem avaldub ka mootorsõidukimaksu puhul, kuna näiteks puhtalt keskkonnameetmetest lähtuvalt poleks põhjust teha hinnaalandust vanematele autodele. Samas riigieelarve tulude suurendamise seisukohast on oluline arvestada maksumaksja maksevõimega, mis vanema auto omanikul on eeldatavalt madalam. Seaduseelnõu seletuskirjas on mootorsõidukimaksu seaduse eesmärgiks „kehtestada Eestis keskkonna ja inimeste tervise seisundi parandamisele suunatud seadus, mis tagaks ka suurema maksutulu kogumise“.

Aastamaks ja registreerimistasu

Mootorsõidukimaks koosneb aastamaksust ja ühekordselt makstavast registreerimistasust riiki toodava sõiduki esmregistreerimisel ja juba registris oleva sõiduki esmasel omanikuvahetusel. Aastamaksu osas saatis Maksu- ja tolliamet 1.01.2025 välja maksuteated 741 636 sõiduki kohta, millest valdav enamik sõiduautode eest. Sõiduautode (M1 ja M1G kategooria) keskmine aastamaks on 157 eurot ja valdavalt tootmissisendina kasutatavatel kaubikutel (N1 ja N1G kategooria) 128 eurot. 2025. aasta esimese kuue kuuga on lisaks saadetud maksuteated veel rohkem kui 13 tuhandele registrisse lisandunud sõidukiomanikule.

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/MSMS>

³ [Mootorsõidukimaksu seadus 364 UA](#)

⁴ <https://climate-energy.eea.europa.eu/topics/transport/emissions-from-cars/data>

⁵ <https://www.err.ee/1609283391/madis-aben-autode-maksustamisest-nobeli-vaarilise-majandusmotte-valguses>

Tabel 6. Maksusumma, sõidukite arv ja keskmine aastamaks sõiduki kategooriate kaupa

SÕIDUKI KATEGOORIA	Maksusumma, €	Sõidukite arv	Keskmine aastamaks, €
MAASTIKUSÕIDUKID	63 660	1 357	47
RATASTRAKTORID	375 615	7 208	52
MOOTORRATTAD	1 098 840	31 613	35
KAUBIKUD, FURGOONID, PIKAPID	10 446 589	81 498	128
SÕIDUAUTOD	97 585 879	619 960	157
KOKKU	109 570 582	741 636	150

Allikas: Maksu- ja tolliamet

Valdav osa ehk kolm neljandikku sõidukeid on registreeritud füüsiliste isikute nimele, kelle keskmine maksukohustus ühe sõiduki kohta on 133 eurot. Juriidilistel isikutel on see 202 eurot. Neid arve tõlgendades tuleb silmas pidada, et selles arvutuses on koos nii autod kui mootorrattad ja enamuse mootorrattaid kuulub füüsilistele isikutele. Kuna mootorratta maksukohustus on oluliselt väiksem kui auto oma, siis viib see madalamaks ka füüsilise isiku keskmise maksukohustuse.

Tabel 7. Keskmine maksukohustus ja sõidukite arv isikute liikide kaupa

ISIKU LIIK	Sõiduki keskmine maksukohustus, €	Sõidukite arv
FÜÜSILISED ISIKUD	133	571 964
JURIIDILISED ISIKUD	202	178 070
KOHALIKUD OMAVALITSUSED	170	1343
RIIGIASUTUSED	171	3244

Allikas: Maksu- ja tolliamet

Aastamaksu oodatav laekumine on heas kooskõlas seaduseelnõu välja töötades tehtud prognoosiga, kuna meie autopargi struktuur oli teada ja lühikese ajaga ei saa see oluliselt muutuda. Suurem ebakindlus valitseb aga registreerimistasu laekumise osas, kuna see sõltub otseselt tarbijate reaktsioonist auto omamise suurenenud kuludele.

Transpordiameti andmetel⁶ on 2025. aasta esimese kuue kuuga kogutud 14 mln eurot Eestisse toodud sõidukite esmaregistreerimisest ja lisaks veel 16 mln eurot esmastelt omanikuvahetustelt, kokku seega 30 mln eurot. 2024. aasta teises pooles autode müük Eestis kasvas, mistõttu on loomulik, et 2025. aasta jooksul on automüük tavapärasest selgelt väiksem ja uus tase kujuneb välja ehk 2025. aasta lõpuks ja registreerimistasu planeeritud laekumine realiseerub täies mahus alles 2026. aastal.

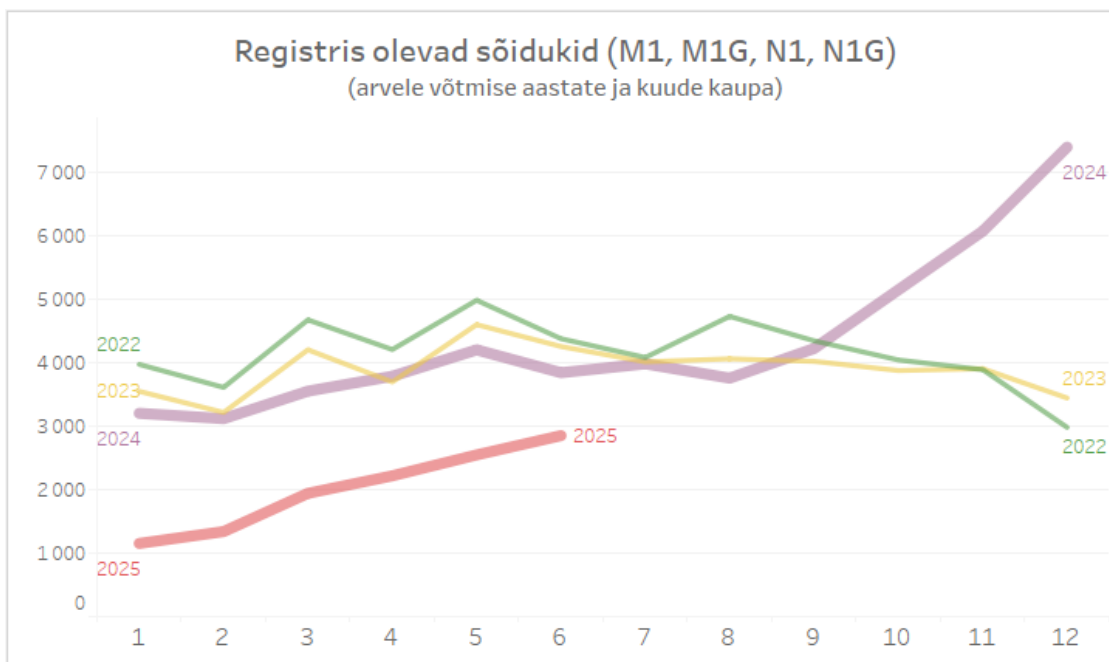
Maksu senine mõju tarbijakäitumisele

Huvitav on jälgida viimastel aastatel Eestis arvele võetud sõidukite statistikat. Joonis 26-lt on näha, et üldiselt aasta lõpukuudel autode ostmise väheneb, kuid 2024. aastal see registreerimistasu ootuses sügisest alates hoogustus. Selle etteostmise tagajärjel on loomulik, et 2025. aasta esimestel kuudel oli automüük tavapärasest kordades väiksem. Kuust kusse on aga müüginumbrid tasapisi kosunud, kuigi

⁶ [Sõidukite staatused kodulehele | Tableau Public](#)

juunis võeti Eestis uuna ja kasutatuna arvele siiski veel 40% vähem sõidautosid ja kaubikuid kui eelneval kolmel aastal keskmiselt.

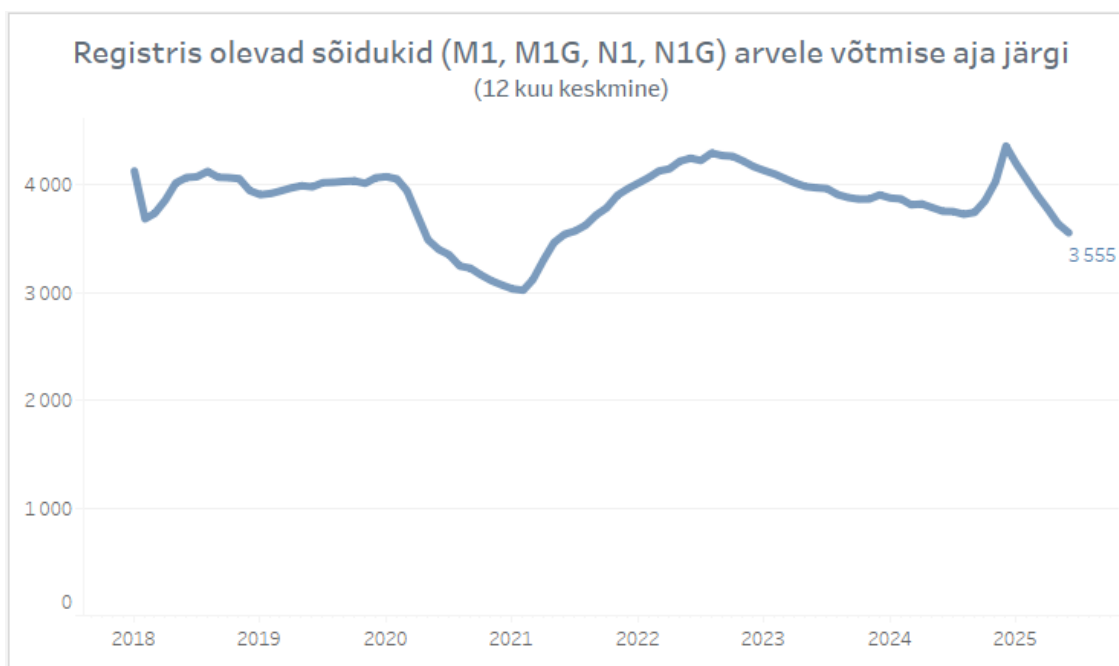
Joonis 26. Arvele võetud sõidukid

Allikas: Transpordiameti avaandmed

Proovides hinnata autode ette ostmise mõju praegusele müügile, võib vaadata arvele võtmist 12 kuu libiseva keskmisena. Joonis 27-lt on näha, et juunikuus oli see näitaja juba oluliselt allpool ajaloolisi tasemeid ning langus ilmselt jätkub. Samas oli sõidukite ostmise seoses keerulise majandusolukorraga selle näitaja alusel langustrendis juba 2023. aastast alates.

Joonis 27. Arvele võetud sõidukid, 12 kuu keskmine

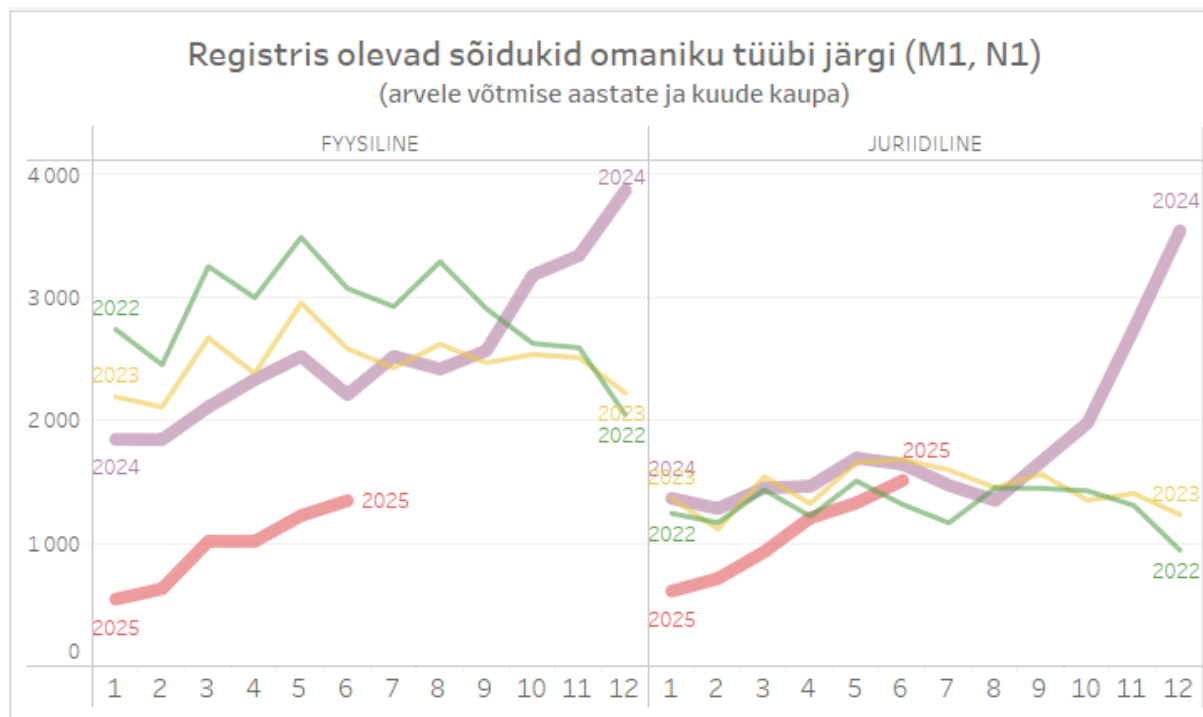
Allikas: Transpordiameti avaandmed

Kodumajapidamised ja ettevõtted on autode maksustamisele reageerinud mõnevõrra erinevalt. Kui füüsiliste isikute puhul on sõidukite esmarestreerimine Eestis endiselt üle kahe korra väiksem kui

eelnevatel aastatel, siis juriidiliste isikute puhul on 2025. aasta suveks jõutud tagasi varasemate aastate tasemele (joonis 28). Samas ostsid ka ettevõtted aasta lõpus sõidukeid selgelt ette.

Sellele võib olla vähemalt kaks selgitust. Esiteks – ettevõtted on vähem hinnatundlikud ja soetavad töövahendeid vastavalt ettevõtluse vajadustele. Huvitaval kombel ei avaldu nõrk majanduskonjunktuur ettevõtete puhul siiski sõidukite soetamises. Teiseks – suurenenud on eratarbeks kasutatavate sõidukite soetamine juriidilistele isikutele.

Joonis 28. Arvele võetud sõidukid omaniku tüübi järgi.

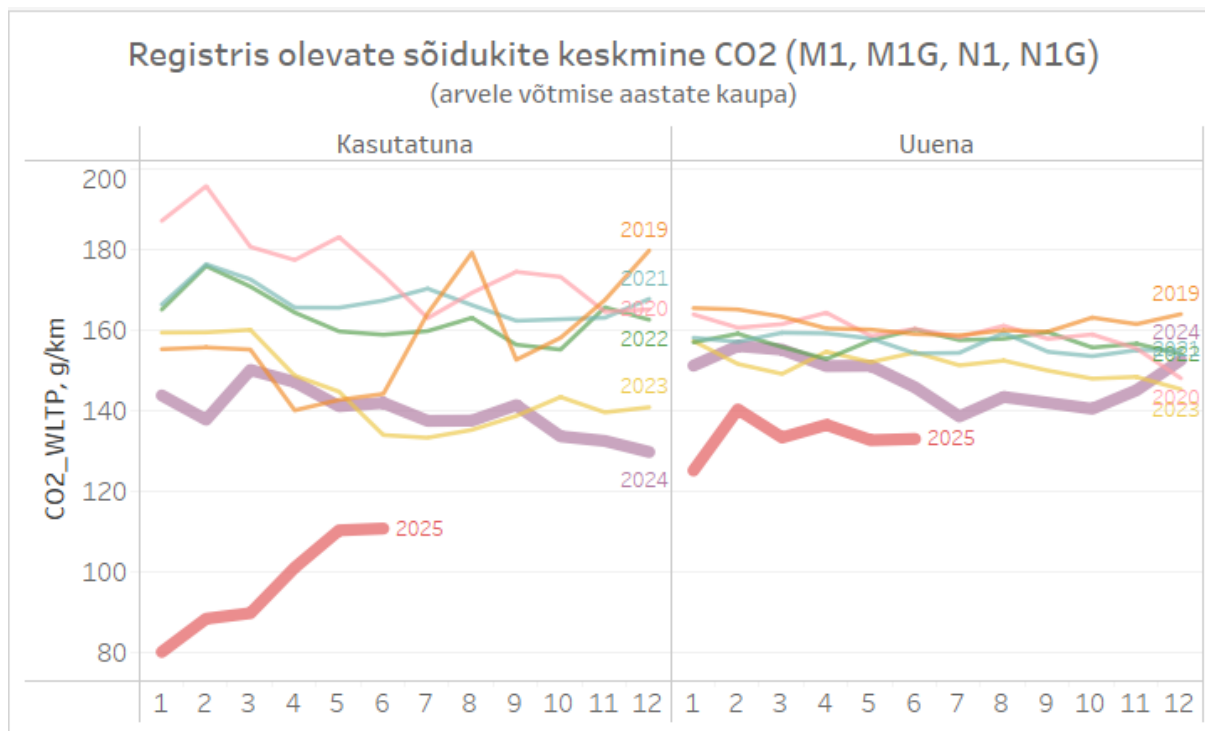

Allikas: Transpordiameti avaandmed

Lõpetuseks võib vaadata ka uue maksu mõju Eestisse toodavate autode emissioonile. Nagu näha (joonis 29), on aastate jooksul CO₂ eriheide vähenenud ja eriti hakkab see silma 2024. aastal kasutatuna siia toodud autode osas. Veelgi suurem hüpe on toimunud aga 2025. aastal ja see hakkab silma nii uute kui kasutatuna arvele võetud autode puhul, kuigi kasutatud autode puhul on aasta esimeste kuude radikaalne nihe vähenenud.

Seega võib öelda, et autode maksustamise tulemusena on autode soetamine 2025. aasta alguses selgelt vähenenud, isegi ette ostmist arvestades. Samas kasvab autode soetamine iga kuu ning stabiliseerub ehk aasta lõpuks uuel, varasemaga võrreldes mõnevõrra madalamal tasemel. Ostetavate autode emissioonile on maksu mõju olnud selgelt positiivne ja seda ka fossiilkütusega autode puhul.

Joonis 29. Arvele võetud sõidukite keskmine CO₂ emissioon

Allikas: Transpordiameti avaandmed

Lisa 3. TÄIENDAVALD TABELID JA JOONISED

Tabel 8. Sisemajanduse koguprodukti prognoos 2025-2029

%	2013–2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1. SKP reaalkasv	2,7	-2,7	-0,1	0,8	2,5	2,3	2,2	2,2
1a. SKP püsivhindades (mld eurot)		29,0	28,9	29,2	29,9	30,6	31,2	31,9
2. SKP nominaalkasv	7,3	5,7	3,9	5,1	5,7	4,8	4,6	4,5
2a. SKP jooksevhindades (mld eurot)		38,4	39,8	41,9	44,3	46,4	48,5	50,7
2b. RKP jooksevhindades (mld eurot)		37,3	39,0	41,0	43,4	45,4	47,4	49,5
Kasvuallikad								
3. Eratarbimiskulutused (sh MTÜd)	3,7	-1,6	0,0	-1,0	3,0	1,6	2,0	2,1
4. Valitsussektori lõpptarbimiskulutused	2,2	0,6	1,8	-1,9	2,7	0,2	1,9	-0,5
5. Kapitali kogumahuutus põhivarasse	3,8	2,2	-6,1	5,9	7,1	0,3	0,1	2,1
6. Sisenõudlus	3,4	0,0	-1,2	0,6	4,0	1,0	1,4	1,6
7. Kaupade ja teenuste eksport	4,6	-9,1	-1,5	3,3	2,2	3,0	2,9	2,8
8. Kaupade ja teenuste import	5,2	-7,3	0,4	3,5	4,3	1,6	1,9	2,0
Panus SKP kasvu								
9. Sisemajanduse nõudlus	3,2	0,0	-1,2	0,6	4,0	1,0	1,4	1,6
10. Kaupade ja teenuste bilanss	-0,3	-1,4	-1,5	-0,3	-1,9	1,0	0,7	0,6
Lisandväärtuse kasv								
11. Primaarsektor	-3,8	-8,4	28,5	-3,1	2,0	2,0	2,0	2,0
12. Tööstus	1,6	-9,6	-3,1	0,1	3,0	2,7	2,3	2,3
13. Ehitus	3,4	-2,1	-12,7	0,0	3,3	3,1	3,1	3,1
14. Teenused	3,2	-1,6	0,1	0,8	2,3	2,0	2,0	2,0

Tabel 9. Hindade prognoos 2025-2029

%	2013–2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1. SKP deflaator	4,5	8,6	4,0	4,3	3,1	2,5	2,4	2,3
2. Eratarbimise deflaator	3,7	8,9	3,4	5,4	3,5	2,4	2,3	2,0
3. Harmoniseeritud tarbijahinnaindeks	3,8	9,1	3,7	5,3	3,5	2,5	2,4	2,1
3a. Tarbijahinnaindeks	3,5	9,2	3,5	5,4	3,5	2,4	2,3	2,0
4. Valitsussektori tarbimiskulutuste deflaator	5,6	11,4	5,7	5,0	3,7	2,9	2,8	2,7
5. Investeeringute deflaator	2,5	4,1	4,3	3,1	2,3	2,4	2,4	2,3
6. Ekspordi deflaator	3,1	3,4	2,6	3,1	2,2	2,1	2,0	2,0
7. Impordi deflaator	2,8	-0,8	1,6	3,2	2,0	1,9	2,1	2,0

Tabel 10. Tööturu prognoos 2025-2029 (15–74-aastased)

%	2013–2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1. Tööhõive (tuh inimest)	651,1	694,6	698,7	694,1	698,3	699,5	699,5	699,5
1a. Tööhõive kasv	1,0	2,5	0,6	-0,6	0,6	0,2	0,0	0,0
2. Tööpuuduse määr	6,3	6,4	7,6	7,6	7,0	6,7	6,7	6,6
3. Tööjõu tootlikkuse kasv (hõivatute arvu järgi)	1,8	-5,2	-0,7	1,4	1,9	2,1	2,2	2,1
4. Keskmise palga reaalkasv	3,6	2,1	4,4	0,3	1,6	2,2	2,2	2,3
4a. Keskmise palk (eurot)		1 832	1 981	2 093	2 201	2 305	2 409	2 514
4b. Keskmise palga nominaalkasv	7,0	11,5	8,1	5,7	5,2	4,7	4,5	4,4
4c. Netopalgafondi kasv	7,8	12,9	5,8	1,0	9,1	4,3	4,7	4,6
4d. Netopalgafondi ostujõu kasv	4,2	3,4	2,2	-4,2	5,4	1,9	2,3	2,5

Tabel 11. Maksebilansi prognoos 2025-2029

% SKPst	2013–2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1. Võlgnevus välismaailma suhtes	1,9	-0,5	0,3	0,7	-0,3	0,2	0,5	0,7
1a. Jooksevkonto	-0,3	-1,7	-1,3	-1,3	-2,6	-1,7	-1,1	-0,8
2. Kaupade ja teenuste bilanss	1,8	0,9	0,3	0,2	-1,2	0,0	0,7	1,3
3. Esmase ja teise tulu bilanss	-2,1	-2,6	-1,6	-1,5	-1,3	-1,7	-1,8	-2,1
4. Kapitalikonto	2,2	1,2	1,7	2,0	2,2	1,8	1,7	1,5
5. Vead ja täpsustused	-0,1	-2,0	0,1					

Tabel 12. Negatiivne riskistsenaarium

%	Riskistsenaarium				Erinevus alusprognoosist		
	2024	2025	2026	2027	2025	2026	2027
1. SKP jooksevhindades	39,8	41,7	43,6	45,5	-0,2	-0,7	-0,9
2. SKP reaalkasv	-0,1	0,5	1,5	2,0	-0,3	-1,0	-0,3
3. SKP nominaalkasv	3,9	4,6	4,5	4,5	-0,5	-1,2	-0,3
4. THI	3,5	5,3	3,3	2,3	-0,1	-0,2	-0,1
5. Sisenõudluse reaalkasv	-1,2	0,4	3,3	0,9	-0,2	-0,7	-0,1
6. Ekspordi reaalkasv	-1,5	2,6	0,8	2,6	-0,7	-1,4	-0,4
7. Tööhõive kasv	0,6	-0,7	0,1	0,2	-0,1	-0,5	0,0
8. Tööpuudus	7,6	7,7	7,6	7,1	0,1	0,6	0,4
9. Palga nominaalkasv	8,1	5,5	4,3	4,5	-0,2	-0,9	-0,2

Allikas: Rahandusministeerium, Statistikaamet.

Tabel 13. Majandusprognoside võrdlus (%)

	SKP reaalkasv			SKP nominaalkasv		
	2025	2026	2027	2025	2026	2027
Rahandusministeerium	0,8	2,5	2,3	5,1	5,7	4,8
Eesti Pank	1,5	2,3	2,8	5,4**	4,9**	5,3**
Swedbank	1,2	2,0	-	5,3**	5,8**	-
SEB	1,8	2,8	-	-	-	-
Luminor	1,0	2,0	-	-	-	-
Consensus Forecasts	1,3	2,6	-	-	-	-
Euroopa Komisjon	1,1	2,3	-	5,0**	4,9**	-
IMF	0,5	1,5	1,8	5,1	5,8	5,5
OECD	1,5	2,0	-	4,2**	3,0**	-
Konjunkturiinstituut	1,3	-	-	-	-	-

	Tarbijahinnaindeks			Valitsussektori positsioon (% SKPst)		
	2025	2026	2027	2025	2026	2027
Rahandusministeerium	5,4 (5,3*)	3,5 (3,5*)	2,4 (2,5*)	-1,0	-4,0	-3,8
Eesti Pank	5,4 (5,4*)	3,2 (3,2*)	2,8 (2,7*)	-1,4	-2,4	-2,0
Swedbank	5,5	3,9	-	-2,2	-4,5	-
SEB	4,7*	3,2*	-	-2,3	-2,0	-
Luminor	5,0	3,0	-	-3,0	-4,0	-
Consensus Forecasts	4,8	3,2	-	-3,0	-3,0	-
Euroopa Komisjon	3,8*	2,3*	-	-1,4	-2,4	-
IMF	5,1*	4,4*	3,3*	-2,6	-3,7	-3,5
OECD	4,2*	2,3*	-	-1,5	-3,0	-
Konjunkturiinstituut	5,0	-	-	-	-	-

* Tarbijahindade harmoneeritud indeks.

** Arvutatud nominaalse SKP mahu prognoosi või SKP reaalkasvu ja deflaatori summeerimise põhjal.

Allikad:

Rahandusministeeriumi suvine majandusprognoos 2025. 26.08.2025.

Eesti Pank, Rahapoliitika ja majandus. 2/2025. 10.06.2025.

Swedbank. Swedbank Economic Outlook – May 2025. 06.05.2025.

SEB. Nordic Outlook. May 2025. 06.05.2025.

Luminor. Luminori prognoos. 20.03.2025.

Eastern Europe Consensus Forecasts. 21.07.2025.

European Commission. European Economic Forecast. Spring 2025. 19.05.2025.

IMF. 2025 Article IV Consultation. Republic of Estonia. July 2025. 14.07.2025.

OECD Economic Outlook. No 117. June 2025. 03.06.2025.

Konjunkturiinstituut. Konjunktuur nr 2 (233) 2025. 09.07.2025.

Tabel 14. Prognoosi olulisemad väliseeldused (%)

	Eeldused 2025. aasta suvises prognoosis							
	2013–2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1. Euroala 3-kuu intressimäär (aasta keskmine)	-0,1	3,4	3,6	2,1	1,8	2,1	2,3	2,5
2. Euroala pikaajaline intressimäär (aasta keskm)	0,4	2,5	2,3	2,6	2,7	2,8	2,9	3,0
3. EUR/USD vahetuskurss (aasta keskm)	1,167	1,082	1,082	1,119	1,142	1,142	1,142	1,142
4. Euroala harmoneeritud THI	1,8	5,4	2,4	2,1	1,8	2,0	1,9	1,9
5. Nafta hind (Brent, USD/barrel)	70,7	82,6	80,7	71,5	68,9	68,0	68,0	68,2
6. Nafta hind (Brent, EUR/barrel)	60,2	76,3	74,6	64,0	60,4	59,5	59,6	59,7
7. Gaasi hind (TTF, €/MWh)	32,6	41,4	34,6	38,7	34,8	30,9	27,3	24,9
8. Euroala SKP kasv	1,5	0,6	0,9	1,2	1,1	1,4	1,3	1,2
9. Ekspordituru impordi kasv	3,2	-1,3	0,8	2,3	2,0	2,9	2,9	2,8

Allikad: Eurostat, Eesti Pank, Euroopa Keskpang (ECB), IMF, Consensus Economics (CF), Euroopa Komisjon (COM), OECD, Chatham Financial, Bloomberg.

Tabel 15. Valitsussektori eelarve tulud ja kulud ning prognoos aastatel 2025–2029

	2024	2013-22	2013-22	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	mln eurot	mln eurot	%SKPst	%SKPst	%SKPst	%SKPst	%SKPst	%SKPst	%SKPst	%SKPst
Eelarvepositsioonid valitsussektori tasandite lõikes										
1. Valitsussektor	-601,4	-285,5	-0,9	-3,1	-1,5	-1,0	-4,0	-3,8	-2,9	-2,8
2. Keskvalitsus	-489,5	-269,4	-0,9	-3,0	-1,2	-0,5	-3,6	-3,5	-2,6	-2,4
4. Kohalikud omavalitsused	-152,8	-31,0	-0,1	-0,6	-0,4	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,3
5. Sotsiaalkindlustusfondid	41,0	33,3	0,1	0,4	0,1	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2	-0,1
Valitsussektor										
6. Tulud kokku	16 778,6	10 013,4	38,8	40,4	42,1	43,0	41,9	41,1	41,5	40,9
7. Kulud kokku	17 379,9	10 299,0	39,8	43,5	43,6	44,0	45,9	44,9	44,4	43,6
8. Eelarvepositsioon	-601,4	-285,5	-0,9	-3,1	-1,5	-1,0	-4,0	-3,8	-2,9	-2,8
9. Intressikulu	233,1	16,7	0,1	0,4	0,6	0,5	0,5	0,7	0,7	0,8
10. Primaartasakaal	-368,3	-268,8	-0,9	-2,8	-0,9	-0,6	-3,5	-3,2	-2,2	-1,9
11. Ühekordsed ja ajutised meetmed	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tulud komponentide lõikes										
12. Maksutulud (12=12a+12b+12c)	9 120,0	5 499,4	21,3	21,5	22,9	24,3	23,3	23,2	23,4	23,1
12a. Tootmis- ja impordimaksud	5 561,6	3 563,9	13,9	13,4	14,0	14,2	14,7	14,4	14,5	14,1
12b. Sissetuleku- ja varanduse maksud	3 558,4	1 935,5	7,5	8,1	8,9	10,2	8,7	8,8	8,9	9,0
12c. Kapitalimaksud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13. Sotsiaalkindlustusmaksed	5 007,9	2 989,7	11,6	12,2	12,6	12,6	12,6	12,6	12,6	12,6
14. Omanditulud	427,3	202,7	0,8	0,9	1,1	0,7	0,5	0,6	0,6	0,5
15. Muud tulud	2 223,4	1 321,0	5,1	5,8	5,6	5,4	5,4	4,6	4,8	4,6
16.=6. Tulud kokku	16 778,6	10 013,4	38,8	40,4	42,1	43,0	41,9	41,1	41,5	40,9
p.m.: Maksukoormus (D.2 (sh EL-le makstud)+D.5+D.611+D.91-D.995)	14 038,9	8 473,1	32,8	33,6	35,2	36,8	35,7	35,6	35,8	35,5
Kulud komponentide lõikes										
17. Hüvitised töötajatele +vahetarbimine	7 377,9	4 391,1	17,0	18,1	18,5	18,3	18,7	18,5	18,7	18,1
17a. Hüvitised töötajatele	4 859,3	2 745,1	10,6	11,7	12,2	12,1	12,0	11,9	11,8	11,6
17b. Vahetarbimine	2 518,6	1 646,0	6,4	6,41	6,32	6,21	6,71	6,63	6,84	6,50
18. Sotsiaalsiirded (18=18a+18b)	5 959,8	3 588,2	13,8	14,6	15,0	15,1	14,9	14,9	14,9	14,8
<i>millest töötushüvitised</i>	<i>273,1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>0,6</i>	<i>0,7</i>	<i>0,7</i>	<i>0,7</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>
18a. Mitterahalised sotsiaalsiirded	923,3	520,3	2,0	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3	2,4	2,3
18b. Rahalised sotsiaalsiirded	5 036,5	3 068,0	11,9	12,4	12,6	12,8	12,6	12,5	12,5	12,5
19.=9. Intressikulu	233,1	16,7	0,1	0,4	0,6	0,5	0,5	0,7	0,7	0,8
20. Subsidiivid	262,6	277,8	1,0	0,9	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7
21. Kapitali kogumahutus põhivarasse	2 417,8	1 382,0	5,3	6,6	6,1	6,7	8,2	7,6	6,9	6,4
22. Kapitalisiirded	171,1	140,9	0,6	0,5	0,4	0,6	0,7	0,6	0,6	0,9
23. Muud kulud	692,5	479,6	1,9	2,3	1,7	1,9	2,0	2,0	1,9	1,9

24.=7. Kulud kokku	17 379,9	10 299,0	39,8	43,5	43,6	44,0	45,9	44,9	44,4	43,6
p.m. Valitsussektori tarbimine	8 276,1	4 959,2	19,2	20,4	20,8	20,8	21,2	20,9	21,1	20,6

Allikad: Eesti Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 16. Valitsussektori kulud valitsemisfunktsioonide (COFOG) lõikes (% SKPst)

		2013-	2013-	2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
		2022	2022								
		mln eurot	%SKPst	mln eurot	%SKPst	%SKPst	%SKPst	%SKPst	%SKPst	%SKPst	%SKPst
1. Üldised valitsussektori teenused	1	984	3,8	1 587,2	4,2	4,3	4,4	4,7	4,7	4,7	4,7
2. Riigikaitse	2	530	2,0	1 209,7	3,2	3,6	3,7	5,3	5,3	5,2	5,4
3. Avalik kord ja julgeolek	3	471	1,8	712,4	1,9	1,9	1,9	1,8	1,7	1,6	1,6
4. Majandus	4	1 302	5,0	1 881,2	4,9	4,2	3,8	4,3	3,8	3,7	3,5
5. Keskkonnakaitse	5	165	0,6	274,3	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
6. Elamu- ja kommunaalmajandus	6	107	0,4	181,6	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
7. Tervishoid	7	1 464	5,6	2 489,7	6,5	6,7	6,7	6,7	6,8	6,8	6,8
8. Vaba aeg, kultuur ja religioon	8	513	2,0	776,7	2,0	2,0	2,0	1,9	1,8	1,8	1,7
9. Haridus	9	1 503	5,8	2 399,1	6,3	5,9	6,4	6,4	6,0	5,9	5,4
10. Sotsiaalne kaitse	10	3 260	12,6	5 168,9	13,5	13,8	14,0	13,8	13,8	13,8	13,8
11. Valitsussektori kulud kokku	TE	10 279	39,7	16 680,8	43,7	43,6	44,0	45,9	44,9	44,4	43,6

Allikad: Eesti Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 17. Tsükliliselt tasandatud eelarvepositsioon aastatel 2023–2029 (% SKPst)

	2013–22	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1. SKP reaalkasv (%)	2,7	-2,7	-0,1	0,8	2,5	2,3	2,2	2,2
2. Valitsussektori eelarvepositsioon	-0,9	-3,1	-1,5	-1,0	-4,0	-3,8	-2,9	-2,8
3. Intressimaksud	0,1	0,3	0,6	0,5	0,5	0,7	0,7	0,8
4. Potentsiaalse SKP reaalkasv (%)	2,6	1,3	0,4	0,6	1,0	1,1	1,3	1,5
4.a Tööjõu panus pot. kasvu (%)	0,0	1,3	0,7	0,4	0,2	0,0	0,0	-0,1
4.b Kapitali panus pot. kasvu (%)	1,3	1,3	1,0	1,1	1,2	1,1	1,0	1,0
4.c Tootlikkuse panus pot. kasvu (%)	1,4	-1,3	-1,2	-0,9	-0,4	0,0	0,4	0,6
5. SKP lõhe (output gap)	0,9	-3,6	-4,1	-4,0	-2,5	-1,4	-0,6	0,1
6. Tsükliline eelarve komponent	0,4	-1,7	-2,0	-1,9	-1,2	-0,7	-0,3	0,0
7. Tsükliliselt tasandatud eelarvepositsioon (7)=(2)-(6)	-1,4	-1,4	0,5	0,9	-2,8	-3,1	-2,6	-2,8
8. Tsükliliselt tasandatud primaarne positsioon (8)=(7)+(3)	-1,3	-1,0	1,1	1,4	-2,3	-2,5	-1,9	-2,0
9. Välisvahendite muutus, % SKPst	0,0	0,5	-0,1	1,0	0,1	-0,8	-0,1	-0,1
10. Eelarvepoliitika impulss	-	Vastutsükl.	Protsükl.	Protsükl.	Protsükl.	Vastutsükl.	Vastutsükl.	Protsükl.

Allikad: Eesti Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 18. 2023. ja 2024. aasta tegelik riigieelarve täitmine ja 2025.-2029. aasta riigieelarve tulude prognoos

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed	12 810,6	13 976,2	15 440,1	15 875,9	16 686,2	17 438,5	18 170,5
Füüsilise isiku tulumaks (RE osa)	702,2	727,2	1 110,0	783,0	926,0	1 004,0	1 089,0
Füüsilise isiku tulumaks (KOV osa)	1 688,5	1 868,4	1 978,0	2 068,0	2 161,0	2 268,0	2 369,0
Juriidilise isiku tulumaks	716,9	962,8	1 064,0	876,0	895,0	949,0	990,0
Sotsiaalmaks	4 596,7	4 889,3	5 150,0	5 435,0	5 705,0	5 975,0	6 245,0
Mootorsõidukimaks			103,0	103,0	103,0	103,0	103,0
Raskeveokimaks	5,0	4,8	4,6	4,5	4,5	4,4	4,3
Käibemaks	3 476,4	3 846,3	4 180,1	4 635,3	4 778,5	4 929,5	5 078,0
Aktiisid	1 014,2	1 030,3	1 084,6	1 146,1	1 228,3	1 258,5	1 290,6
Alkoholiaktsiis	263,0	254,0	259,4	263,1	286,8	278,5	296,1
Tubakaaktsiis	251,0	250,0	262,5	273,9	280,0	285,8	288,4
Kütuseaktsiis	492,3	516,0	548,5	587,8	629,3	656,8	668,9
Pakendiaktsiis	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Elektriaktsiis	7,7	10,0	14,0	21,0	32,0	37,0	37,0
Muu aktsiis	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hasartmängumaks	48,6	57,1	60,5	66,3	68,9	71,5	74,2
Tollimaks	41,3	44,8	48,3	50,7	52,0	53,7	55,4
Töötuskindlustusmaks	290,7	308,8	324,0	343,0	361,0	378,0	395,0
Kogumispensionimaks	171,0	178,0	252,0	278,0	309,0	334,0	359,0
Maamaks	59,2	58,5	81,0	87,0	94,0	110,0	118,0
Mittemaksulised tulud	2 238,2	2 310,0	2 558,2	2 571,3	2 239,8	2 399,2	2 309,5
Saadud toetused	1 231,5	1 189,5	1 499,6	1 546,8	1 220,4	1 227,6	1 224,2
Riigilõivud	87,0	92,2	81,5	92,0	98,7	99,7	98,2
Tulu majandustegevusest	408,1	445,1	427,8	451,9	403,8	535,8	465,5
Tulu põhivara ja varude müügist	34,7	28,9	45,0	10,2	8,3	6,4	6,3
Trahvid ja muud varalised karistused	23,7	28,6	37,7	35,3	35,2	35,0	35,0
Keskkonnatasud	140,1	117,7	205,6	211,5	215,6	213,7	208,5
Muud tegevustulud	23,6	16,1	12,4	12,5	12,5	12,5	12,5
Intressi- ja omanikutulud	289,4	391,8	248,6	211,1	245,3	268,6	259,3
Tulud kokku	15 048,8	16 286,2	17 998,3	18 447,2	18 925,9	19 837,7	20 480,0
Kasv (%)	7,9%	8,2%	10,5%	2,5%	2,6%	4,8%	3,2%

Tabel 19. Peamised maksumuudatused 2025. ja 2026. aastal

Maksumuudatus	Jõustumine	Mõju 2025		Mõju 2026	
		Mln eurot	% SKPst	Mln eurot	% SKPst
Füüsilise isiku tulumaksu määr 22%	01.01.2025	219,9	0,5	196,1	0,4
Automaks	01.01.2025	193,0	0,5	223,0	0,5
Juriidilise isiku tulumaksu määr 22%	01.01.2025	178,6	0,4	71,7	0,2
Käibemaksu standardmäära tõus 22%lt 24%ni	01.07.2025	105,0	0,3	225,0	0,5
Füüsilise isiku tulumaksu soodustuste kaotamine (eluasemelaenu intressid, abikaasa maksuvaba tulu, täiendav maksuvaba tulu laste eest) (mõju avaldub alates 2025. aastast)	01.01.2024	34,6	0,1	34,6	0,1
Diislikütuse aktsiisimäära tõus 7,3% 2025. ja 2026. aastal	01.01.2025; 01.01.2026	20,7	0,0	34,0	0,1
Krediitiasutuste avansilise tulumaksu määra tõstmine 14%lt 18%ni	01.01.2025	19,3	0,0	18,9	0,0
Fikseeritud maksuvaba tulu määra 776€ rakendamine vanaduspensionile	01.01.2025	17,1	0,0	42,1	0,1
Alkohoolsete jookide aktsiisimäärade tõstmine 5% 2025. aastal ja 10% 2026. aastal	01.01.2025; 01.01.2026	14,8	0,0	18,0	0,0
Juriidilise isiku tulumaksu määr 24% (mõju avaldub alates 2025. aastast)	01.01.2026	14,8	0,0	44,7	0,1
Tubakatoodete aktsiisimäärade tõstmine 5% ja 5% 2025. aastal ja 10% 2026. aastal	01.01.2025; 01.07.2025; 01.01.2026	12,9	0,0	25,2	0,1
Bensiini aktsiisimäära tõus 5% 2025. ja 2026. aastal	01.01.2025; 01.01.2026	5,0	0,0	15,8	0,0
Elektri aktsiisimäära tõus 45% 2025. ja 2026. aastal	01.01.2025; 01.01.2026	3,3	0,0	10,3	0,0
II pensionisamba maksed alates 2025 2, 4 või 6% palgast (mõju avaldub alates 2025. aastast)	01.01.2024	-21,9	-0,1	-29,0	-0,1
Füüsilise isiku tulumaksu määr 24%	01.01.2026			188,4	0,4
Üldine maksuvaba tulu kõigile 700€ (v.a vanaduspensioniealised)	01.01.2026			-583,7	-1,3
KOKKU (sh muud väiksemad maksumuudatused)		832,0	2,0	558,9	1,3

* Tekkepõhine mõju võrreldes sellega, kui kehtiks 31.12.2024 määrad/olukord.

Tabel 20. Maksukulud riigieelarves aastatel 2024-2026 (mln eurot)

	Maksukulu	Säte	Valitsemis-funktsioon ¹⁰	2024	2025	2026
1.	Käibemaksumäär 9% raamatutele, töövihikutele	KMS §15 lg 2 p 1	haridus	9,5		
2.	Käibemaksumäär 9% raamatutele, töövihikutele, perioodikale ja digiväljaannetele	KMS §15 lg 2 p 5	haridus		16,0	17,7
3.	Käibemaksumäär 5% ajakirjandusväljaannetele	KMS § 15 lõige 2 ¹	vaba aeg, kultuur ja religioon	6,7		
4.	Käibemaksumäär 9% ravimitele ja meditsiiniseadmetele	KMS §15 lg 2 p 2	tervishoid	90,5	99,6	108,8
5.	Käibemaksumäär 9%, alates 1.01.2025 13%, majutusteenustele	KMS §15 lg 2 p 4	vaba aeg, kultuur ja religioon	31,4	27,0	30,8
6.	Osaliselt või täielikult tasumata arvetega seotud käibemaksuarvestuse korra muudatus	KMS § 29 ¹	majandus	2,6	2,8	2,9
7.	Regulaarselt jaotatava kasumi madalam maksumäär 14%	TuMS §4 lg 5	majandus	92,0	15,8	
8.	Täiendav maksuvaba tulu alates teisest lapsest	TuMS §23 ¹	sotsiaalne kaitse	29,2		
9.	Täiendav maksuvaba tulu abikaasa eest	TuMS §23 ⁴	sotsiaalne kaitse	7,5		
10.	Maksuvaba tulu vanaduspensionieas	TuMS §23 ⁵	sotsiaalne kaitse	98,1	123,4	46,2
11.	Eluasemelaenu intresside mahaarvamine	TuMS §25	elamu- ja kommunaalehitus	8,2		
12.	Koolituskulude mahaarvamine	TuMS §26	haridus	16,1	17,0	20,1
13.	Kingitused ja annetused	TuMS §27 lg 1, §49 lg 1, 2, 3, 6, §61 lg 66	vaba aeg, kultuur ja religioon	9,1	10,4	12,1
14.	Kindlustusmaksed ning pensionifondi osakute soetamine	TuMS §28	sotsiaalne kaitse	21,5	22,3	26,7
15.	FIE täiendav maksuvaba tulu põllumajandus-saaduste või FIE/FI metsamaterjali võõrandamisel	TuMS §32 lg 4, §37 lg 11	majandus	11,2	12,8	14,4
16.	Maksuvaba töötaja terviseedendamise kulu	TuMS §48 lg 5 ⁵	tervishoid	16,8	18,9	21,2
17.	Meremeeste ja reederid soodustused	TuMS §13 lg 6, SMS §2 lg 1 ¹ ja lg 4 p 8, TuMS §52 ¹	majandus	0,6	0,6	0,7
18.	Oma tarbest ülejääva elektri müügi tulumaksuvabastus	TuMS §15 lg 4 p 12 ja lg 4 ¹	sotsiaalne kaitse	1,0	1,4	1,7
19.	II pensionisamba maksed alates 2025 2, 4 või 6% palgast	KoPS § 9 lg 2	sotsiaalne kaitse		21,9	29,0
20.	Väikeõlletootjate 50% aktsiisimäär	ATKEAS §46 lg 1 ¹	majandus	1,0	1,0	1,1
21.	Etanoolisisaldusega kuni 6%vol kääritatud joogi ja veini aktsiisi soodusmäär (soodusmäär on 43% standardmäärast)	ATKEAS §46 lg 2	majandus	14,2	14,3	15,6
22.	Eriotstarbelise diislikütuse soodsam aktsiisimäär	ATKEAS §66 lg 7	majandus	38,0	39,0	48,0
23.	Kalurite kütuseaktsiisivabastus	ATKEAS §27 lg 1 p 22 ²	majandus	0,9	1,0	1,1
24.	Elektrienergia, mida kasutatakse keemilise reduktsiooni jaoks ning elektrolüütilistes, metallurgilistes ja mineraloogilistes protsessides	ATKEAS §27 lg 1 p 24, p 28 ⁴	majandus	0,1	0,1	0,2

	Maksudulu	Säte	Valitsemis- funktsioon ¹⁰	2024	2025	2026
25.	Elektrienergia ja kütus, mida kasutatakse elektri-energia tootmiseks ning elektrienergia, mida kasutatakse elektrienergia tootmise suutlikkuse säilitamiseks	ATKEAS §27 lg 1 p 28 ²	majandus	0,9	1,3	1,8
26.	Kütus, mida kasutatakse mineraloogilistes protsessides	ATKEAS §27 lg 1 p 24	majandus	0,7	1,0	1,2
27.	Maagaas, mida kasutatakse maagaasivõrgu töös hoidmiseks	ATKEAS §27 lg 1 p 28 ⁶	majandus	0,0	0,0	0,1
28.	Suurtarbijate elektrienergia aktsiisi soodustus	ATKEAS §66 lg 12 ¹	majandus	0,3	0,5	0,9
29.	Suurtarbijate gaasiaktsiisi soodustus	ATKEAS §66 lg 10 ³	majandus	0,7	0,9	1,1
30.	Aktsiisiga maksustamata biokütuse edastatud kogus	ATKEAS §19 lg 14 p 22	majandus	0,6	0,8	1,0
	KOKKU, mln eurot			509,6	449,9	404,2
	Osakaal SKPst, %			1,3%	1,1%	0,9%

Tabel 21. Valitsussektori võlakoormuse muutus 2024. aastal

	31. detsember 2023		31. detsember 2024		Muutus
	mln eurot	% SKPst	mln eurot	% SKPst	% SKPst
Valitsussektor	7 707,7	20,1	9 326,9	23,4	3,3
Kodumaine võlg	1923,4	5,0	2202,8	5,5	0,5
Välisvõlg	5 784,3	15,1	7 124,1	17,9	2,8
Keskvalitsus^[1]	7638,7	19,9	9109,9	22,9	2,9
Kodumaine võlg	2 168,0	5,7	2 394,3	6,0	0,4
Välisvõlg	5470,7	14,3	6715,6	16,9	2,6
Kohalikud omavalitsused	1 368,7	3,6	1 533,7	3,8	0,3
Kodumaine võlg	1055,1	2,8	1125,2	2,8	0,1
Välisvõlg	313,6	0,8	408,5	1,0	0,2
Sotsiaalkindlustusfondid	0	0	0	0	0
Kodumaine võlg	0	0	0	0	0
Välisvõlg	0	0	0	0	0

[1] Keskvalitsuse tasemel konsolideeritud number.

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Tabel 22. Valitsussektori võlakoormus 2023–2029 (mln eurot, % SKPst)

	2013-2022 keskmine	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Võlg kokku (mln eurot)	3 428	7 708	9 327	9 738	11 119	12 826	14 428	15 915
sh keskvalitsuse panus	2 512	6 339	7 793	8 136	9 469	11 119	12 671	14 055
EFSFi mõju	469	481	482	473	467	461	454	450
keskvalitsus ilma EFSF-ta	2 043	5 858	7 311	7 663	9 002	10 658	12 216	13 605
kohalikud omavalitsused	916	1369	1534	1602	1650	1707	1757	1859
Võlg kokku (% SKPst)	12,8	20,1	23,4	23,3	25,1	27,6	29,7	31,4
sh keskvalitsuse panus	9,2	16,5	19,6	19,4	21,4	24,0	26,1	27,7
EFSFi mõju	1,9	1,3	1,2	1,1	1,1	1,0	0,9	0,9
keskvalitsus ilma EFSF-ta	7,3	15,3	18,3	18,3	20,3	23,0	25,2	26,8
kohalikud omavalitsused	3,6	3,6	3,8	3,8	3,7	3,7	3,6	3,7

*Valitsussektori tasandil konsolideeritud

Tabel 23. Valitsussektori likviidsed finantsvarad 2023-2029 (mln eurot, % SKPst)

	2013- 2022 keskmine	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Finantsvarad kokku (mln eurot)	2 322	3 681	4 779	4 122	3 806	3 771	3 876	3 813
sh keskvalitsus	1 178	2 006	3 035	2 516	2 336	2 409	2 610	2 643
kohalikud omavalitsused	270	401	450	433	421	406	394	368
sotsiaalkindlustusfondid	873	1 274	1 294	1 173	1 050	955	872	802
Finantsvarad kokku (% SKPst)	9,1	9,6	12,0	9,8	8,6	8,1	8,0	7,5
sh keskvalitsus	4,5	5,2	7,6	6,0	5,3	5,2	5,4	5,2
kohalikud omavalitsused	1,1	1,0	1,1	1,0	1,0	0,9	0,8	0,7
sotsiaalkindlustusfondid	3,5	3,3	3,2	2,8	2,4	2,1	1,8	1,6

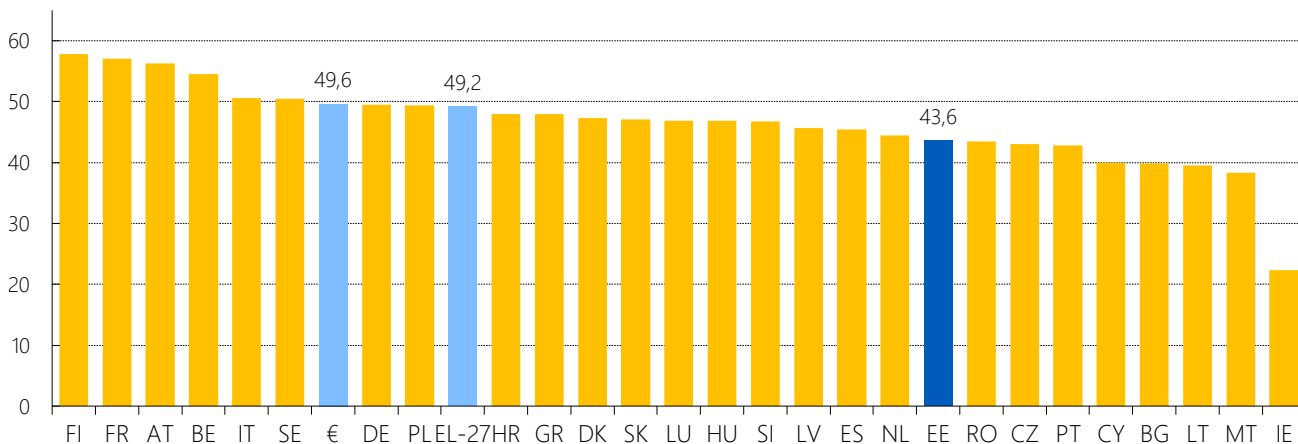
*valitsussektori tasandil konsolideeritud

Tabel 24. Ühekordsed meetmed ja nende mõju 2023–2029 (mln eurot)

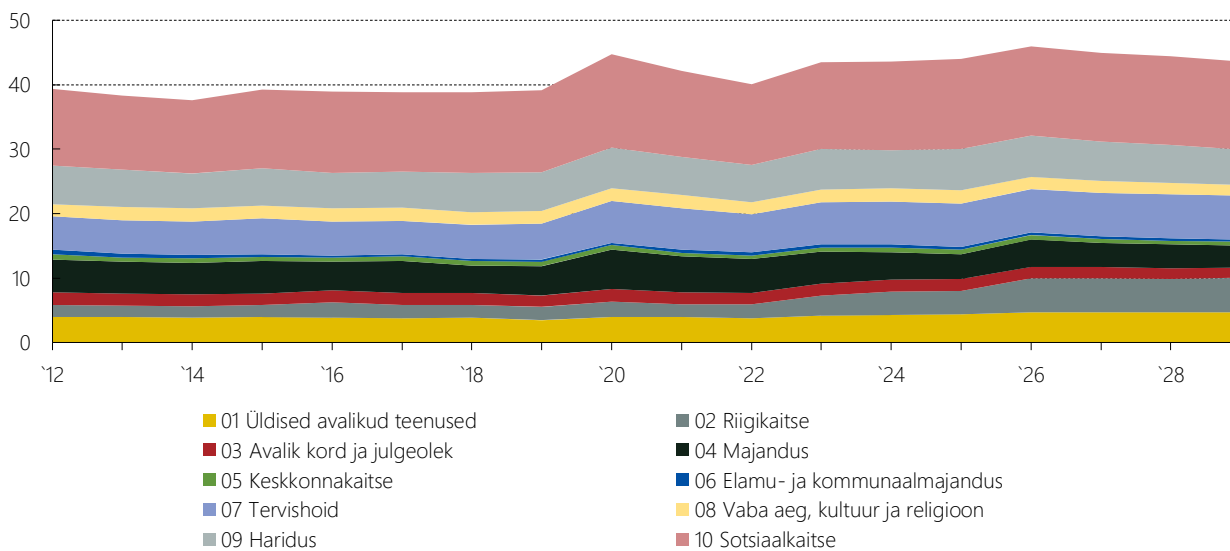
Meede	2013-22	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Kokku, mln eurot	-2	0	0	0	0	0	0	0
Kokku, % SKPst	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Allikas: Rahandusministeerium.

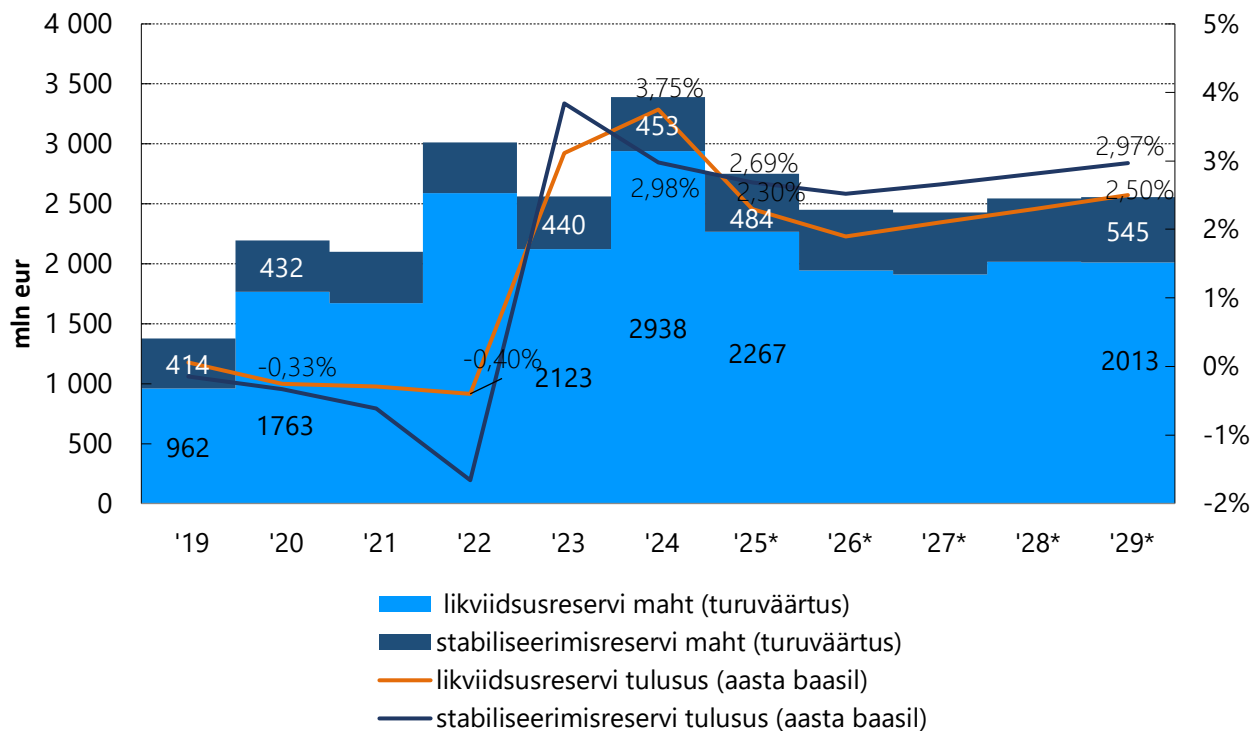
Joonis 30. Valitsussektori kulutused Euroopa Liidu riikides 2024. aastal (% SKPst)

Joonis 31. Valitsussektori kulud valitsemisfunktsiooni järgi Eestis 2012-2029 (% SKPst)

Joonis 32. Stabiliseerimis- ja likviidsusreservi maht ning tulusus

*prognoos

MÄRKUSED

¹ Siit näitajast on välja arvatud mootorsõidukite ja mootorrataste jaemüük.

² Siit näitajast on välja arvatud mootorsõidukite ja mootorrataste hulgimüük.

³ D'Auria, F., Denis, C., Havik, K., Mc Morrow, K., Planas, C., Raciborski, R., Roeger, W. and A. Rossi (2010), "The production function methodology for calculating potential growth rates and output gaps", ECFIN Economic Paper, No. 420, European Commission.

[\[https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2014/pdf/ecp535_en.pdf\]](https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2014/pdf/ecp535_en.pdf)

⁴ Rahandusministeeriumi ilmakaardi metoodika täpsema kirjelduse võib leida 2023. aasta kevadprognoosi seletuskirja Lisas 2.

⁵ Vahel tõlgitakse ka tegeliku või keskmise maksumäärana. Eelistatud mõiste on siiski efektiivne maksumäär, mis omab võrreldes teistega täpsemat tähendust.

⁶ Valitsussektori investeeringud on üks osa valitsussektori lõpptarbimiskulutustest ja hõlmavad riigieelarve, kohalike omavalitsuste, Riigi Kinnisvara ASi, sotsiaalkindlustusfondide ning muu keskvalitsuse (sihtasutused, avalik-õiguslikud juriidilised isikud, äriühingud ja mittetulundusühingud) eelarvete vahendeid materiaalse ja immateriaalse põhivara soetamiseks ja renoveerimiseks ning IKT, sõidukite rendi, kaitsetstarbelise erivarustuse ja teadus- ja arendustegevuse majandamiskulusid.

⁷ Maksukulude rahalise suuruse hindamisel on kasutatud kaotatava tulu meetodit ning kassapõhiseid andmeid, iga maksukulu sätte puhul on arvesse võetud sätte rakendamise ja tegeliku kohaldamise vaheline viitaeg. Hinnatud on ainult maksukulude kehtestamise nn esimese ringi efekte. Tulenevalt kaotatava tulu meetodi rakendamisest ei ole maksukulude väärtuste hindamisel arvestatud erinevate käitumuslike efektidega ning eelarvepiirangutega. Maksukulude väärtuste arvutamisel on oluline mõista, et iga üksikut maksukulu sätet on hinnatud eraldi, arvestamata eri sätete omavahelisi koosmõjusid, ning seetõttu ei ole maksukulude koondsumma leidmine erinevate sätete kokkuliitmise teel korrektne. Samas võimaldab see hinnata üldist trendi.

⁸ Statistikaamet. (2008d). Valitsemisfunktsioonide klassifikaator.

http://metaweb.stat.ee/view_xml.htm?id=1129771&siteLanguage=ee

⁹ Euroopa Investeerimispank (European Investment Bank)

¹⁰ Valitsemisfunktsioonid: 1. üldised valitsussektori tegevused; 2. riigikaitse; 3. avalik kord ja julgeolek; 4. majandus; 5. keskkonnakaitse; 6. elamu- ja kommunaalmajandus; 7. tervishoid; 8. vaba aeg, kultuur ja religioon; 9. haridus; 10. sotsiaalne kaitse.